

M. A. Akşit Koleksiyonundan

11

Bebğin Doğal Hakkı olarak Emzirme, Tabii, gerçek haklardan olan hürriyetin herkes için hudut, başkalarının erkinlik sınırındır *

M. Arif AKŞİT**, **

*UNEKO 2013 sunulan tebliđ¹ temelinde, Emzirme Hakkı kavramı yorumlanmaktadır.

**Tıp Doktoru, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanı, Neonatoloji ve Pediatrik Genetik Uzmanı, (Emekli) Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi

1924 Anayasasında² 68. Maddesinde “Hürriyet, başkasına zarar vermeyecek her şeyi yapabilmektir. Tabii haklardan olan hürriyetin herkes için sınırı, başkalarının hürriyeti sınırındır. Bu sınırı ancak kanun çizer” denilmektedir. 1982 Anayasasının³ 19. Maddesinde “Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir” denilmekte, hudut çizilmemektedir.

Yaratılış olarak Emzirilme her bebğin hakkı olsa da bu hak annenin rızası ile oluşmaktadır. Burada rıza bilgilendirme ile oluşmalıdır. Kolostrum mutlak verilmeye çalışılmalı, 6 ay tek anne sütü hedef olmasına karşın, iki yıla kadar da uzayabilmelidir.

Bireyin gerektirdiği, birine özgü ayrılan bir kazançın, başkasına zararı olmadan, karşılıklı dengelenmesi işlevi olmalıdır. Bu dengeyi özellikle emzirme konusunda, anne ile bebek arasında kurulmasında, bilgi ve beceri kazandıran eğitimli sağlık elemanlarını büyük iş düşmektedir.

Her canlı doğan, kısaca birey olarak yaşıyan kişi olarak, tüm doğal haklara sahip olmaktadır.
İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde⁴ kişi hakları temel olarak Madde 1 ve 2'de belirtilmektedir, Bunlar: “Bütün insanlar hür, haysiyet ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler ve birbirlerine karşı kardeşlik zihniyeti ile hareket etmelidirler. Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi veya diğer herhangi bir akide, milli veya içtimai menşe, servet, doğuş veya herhangi diğer bir fark gözetilmeksizin işbu Beynamede ilan olunan tekmil haklardan ve bütün hürriyetlerden istifade edebilir.”

Kısacası bu Haklar, Uluslararası Beyanname ile kabul edilmiş ve bireyin hak olarak talep etmesi ve olmadığında da mahkemeye başvurması olanağı sağlanmış olmaktadır.

Suç kapsamında olmayanların, bireye verilen bilgi ile rızasına göre oluşmalıdır, bu, emzirme boyutunda da aynı şekildedir.

Annenin bilgilendirilmesi, gebe kalmadan önce, hamilelikte ve doğum sırasında da önemlidir, kolostrum açısından önemsenmelidir.

Özet

Bebegin Doğal Hakkı olarak Emzirme, Tabii, gerçek haklardan olan hürriyetin herkes için sınırı, başkalarının erkinlik sınırıdır

Amaç: Emzirme birey hakkı olsa da bu hakkın uygulanması için anne rızası gereklidir. Doğal hakkın sağlanması prensibi temelinde, Birey Hakları konusu tarihsel süreç içinde ele alınarak, Faz aşamaları ile lider yönetiminden, bireye yönelerek, teknolojinin birey üzerinde yapılanması, kamu vicdanı denilen jüri sistematüğinde tam haklarını alamadığı, bilgilendirme ile rıza gerektiği, sadece suçların kanunla tanımlanarak, zarar ve zulüm açık verisi dışında, tüm hakları kapsadığı vurgusu yapılmaktadır.

Dayanaklar/Kaynaklar: Birey Hakları Wikipedia sorgusu ötesinde, kendi yasalarımız ve geçmiş tarihsel boyut ile ele alınarak, Kuran'da hak kelimesi ile felsefik boyuta taşınmıştır.

Giriş, Tanım: Haklardaki gelişim, tarih ötesinde prensip olarak yönetimin, 1,0 ile 4,0 olarak değişken olduğu, zamanımızda da Kültürel yapı ve Globalleşme ile kendi hukuk yapısı ile baskı kurdukları ve bunu da birey hakkı, demokrasi diyerek oluşturdukları da belirtilmektedir.

Sonuç: Varlığın oluşması ile doğal, yaratılış hakkının, 1924 Anayasa temelinde "Her Türk hür doğar, hür yaşar, Hürriyet, başkasına zarar vermeyecek her şeyi yapabilmektir. Tabii haklardan olan hürriyetin herkes için sınırı, başkalarının hürriyeti sınırıdır. Bu sınırı ancak kanun çizer" belirtilen etik ve daha geniş kapsamlıdır. Türk Ceza Kanununda Madde 2⁶: Suç olan dışında olanlar bireyin davranış hakkıdır ve ceza verilemez denilmektedir. Annenin emzirme hakkı, bir rızaya bağlı olduğu, zorlanmanın kabul edilemeyeceği, ikna dahil

Yorum: Emzirme bir Doğal Hak olsa da Yaşam Hakkı olmadığı sürece rıza şartına bağlıdır. Jüri sistematüğü ile Kamu Vicdanı olan yapılarda, uygulamalarda gerçek adalet oluşmadığı, bu açıdan suç tanımı ile olanlar dışında bireyin haklı olduğu, örf, adet ve geleneğin ancak medeni Kanunda başka bir uygulama, kanun yok ve hukuk usulüne uygun ile yaklaşım yapılabileceği, kısaca Kamu Vicdanı ancak ve yalnız Medeni Hayatın çizelgesinde son çare olduğu vurgusu yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Emzirme, Birey Hakkı ve Hukuk Yapısı

Outline

Breast-feeding Concept at Civil Liberties/Individual Rights, thus The Authorizations grounding Natural Rights limitation, among to other person freedom boundaries.

AIM: Breastfeeding as a natural individual, infant right, thus at application, mother's consent is essential. The basic, Natural Rights for specified as the principle of the right, the rights be in consideration under historical and Phases as connected with the administration, thus technological support, thus common sense, as juridical system not performing the application, thus, informed consent is at individual responsibility. Only criminal acts be indicated on law as punishment, thus harm and cruel act being obvious and other actions be individual attitudes and behaviors so not in stricter or forbidden actions.

Grounding Aspects: Individual Rights under Wikipedia indications are discussed, and Turkish Legal structure are taken in consideration, thus Quran for the philosophic concept of the rights be in discussion.

Introduction: The developing of Human Right, among of the History, from administration perspective for Phase 1,0 to 4,0 as diversity condition is also indicated. Today the Cultural standpoint and globalization of the World, from their own legal structure, making a pressure, as indicated civil liberties and democracy for a pressure and oppression to the countries.

The Fact: The legal rights as natural creational fact, at 1924 Constitutional indication, Atatürk structured one, "Each person, Turk, born free and live free and independence, liberty not making and cause any harm to others, so can do everything. Natural Rights thus the independence border is another person rights of liberty. This border notified by the law" as this is the ethical and widely established. At the Turkish Penalty Code, 2nd Article, among the criminal act, the individual acts being their rights to do, not any penalty be given. Breastfeeding be first from mother's perspective as informative consent not any pressure or obligation be acceptable.

Conclusion: Breastfeeding as a Natural Right, thus if not a Vital Right, applied by the mother's consent. By juridical application, the common sense, not be as considered real justice, thus at criminal act identification, not traditions and common application and evaluation not accepted, thus, only at common law in general community consideration if not indicated at law. So, common sense only applied at community procedures, not at individual rights.

Key Words: Breastfeeding, Individual Rights and Legal Structure

Giriş

Hak Arapça bir kelime olup, TDK göre⁷ ([hâk ne demek TDK Sözlük Anlamı \(sozluk.gov.tr\)](http://sozluk.gov.tr)), hukuk da haklar demektir. Hak: 1) Adalet, 2) Adaletin, hukukun gerektirdiği veya birine ayırdığı şey, kazanç, 3) Dava veya iddiada gerçeğe uygunluk, doğruluk, 4) Verilmiş emekten doğan manevi yetki, 5) Pay: Makas hakkı. Komşu hakkı, 6) Emek karşılığı ücret, 7) Doğru, gerçek. Anlamı ne olursa olsun, bireyin kazanılmış bir boyutudur, bu doğal ve ayrıca çalışarak ile oluştuğu vurgulanmaktadır.

Yenidoğan bebek ise insan olmanın ve canlı olarak var oluşa göre olmaktadır. Kısaca insan olmanın, sevgi ve yaratılış olarak hakkı oluşmaktadır. Anne sütü de Memelilerin yaşamı açısından bilinmekte, hayvanlarda özellikle kolostrum almayan yavruların ölmesi siktir. İnsan yavrusunda da kolostrum boyutu ile düzenli verilmesi konusunda Anne hakkı da oluşmaktadır.

Anne bilgilendirme ve rıza ile süt vermesi kabul edilmektedir, zorlama herhangi boyut ile yapılamaz, sevgi ve insanlık olarak kendi istemelidir.

Hukuk Yapısında Hak Kavramı

Bu konuda, iki hakkın dengelenmesi, olumlu olarak paylaşılması açısından hukuk yapısına genel anlamda bakılmalıdır.

Tarihsel süreç olarak en eski kural Medine Antlaşması olup, bu esasların ortadan kaldırılması için Peygamber Torunu, Hüseyin öldürülmüştür. Ancak Türkiye bu esasları dikkate almıştır. 1924 Anayasası (Atatürk Anayasası) buna örnek olabilir, İnsan Hakları Evrensel Sözleşmesinden önce olduğu dikkate alınmalıdır. [MEDİNE VESİKASI- TDV İslam Ansiklopedisi \(islamansiklopedisi.org.tr\)](http://MEDİNE_VESİKASI-TDV_İslam_Ansiklopedisi_(islamansiklopedisi.org.tr))⁸

• **622 Medine Antlaşması**⁹: Bireylerin eşit muamele edilmesi, toplum desteği, mahkemesi esasında suçluyu korumama esası net ve açıktır. 70 Yıl sonra Kербela'da Peygamber Torununun öldürülmesi ile bu esaslar kaldırılmış ve artık İslam öldü diye yansıtılmıştır.

1) **Antlaşmayı yapanlar için bu esaslar geçerlidir, zorla değil, rıza şartı vardır;** "Vesikayı imzalayanlar diğer insanlardan ayrı bir ümmet teşkil eder", ayrıca kardeşlik bağı nedeni ile birbirini bağlar "aşağı derecede olan birinin kabul ettiği himaye onların hepsini bağlar, zira müminler birbirinin kardeşidir" ifadesi nettir.

2) **Barış ve Antlaşmalar tüm bireyleri, imza atanları bağlamakta** "Müminler arasında geçerli olan barış tektir.", ayrıca "Hiçbir mümin ... diğer müminleri hariç tutarak bir

anlaşma imzalayamaz; anlaşma ancak müminler arasında eşitlik ve adalet çerçevesinde yapılacaktır” denilmektedir.

3) **Karar tüm toplum tarafından kabul edilmelidir, ayrıcalık kabul edilmemekte;** “saldırganlara, haksız bir fiil tasarlayanlara ve cürüm işleyenlere, bir hakka tecavüz edenlere, müminler arasında karışıklık çıkarmak isteyen kimselere karşı olacak ve bunlardan biri kendilerinden bir kişinin evladı bile olsa hepsinin elleri onun aleyhine kalkacaktır”.

4) **Toplum birbiri ile aralarında yardım yapması esastır;** “kendi aralarında ağır mali sorumluluklar altında bulunan hiç kimseyi bu halde bırakmayacak, fidyesini veya kan diyeti gibi borçlarını makul esaslara göre ödeyecektir”.

5) **Suç işleyene ayrıcalık tanınmaz;** “Bu vesika haksız bir icraatta bulunan veya suç işleyenlere ayrıcalık sağlamaz yahut cezalandırılmasına engel olmaz”, “adı geçenler için konulan şartlar... tavizsiz bir şekilde uygulanır. Kurallara mutlaka uyulacak ve asla aykırı hareket edilmeyecektir. Haksız kazanç sağlayanlar sadece kendilerine zarar vermiş olurlar”

6) **Hiçbir kimse suç işlemez, mağdura da yardım edilecektir;** “Hiçbir kimse müttefiklerine karşı suç işleyemez; mazluma muhakkak yardım edilecektir”,

7) **İmzalayanlar aynı haklara sahip olacaklardır;** “aynı haklara sahip olacaktır. Şüphesiz iyilik, günah ve kötülükten farklıdır”,

8) **Suç şahsiliği konusu, suç hazırlayan, teşvik eden aileden olursa onların da cezalanması gerekli olacaktır;** “Haksızlık yapan veya suç işleyen kimse yalnız kendine ve aile fertlerine zarar vermiş olacaktır”, suçluya yardım edilemez; “bir katile yardım etmesi ve ona sığınacak yer bulması helâl değildir; ... ve artık kendisinden ne bir para ne de bir taviz kabul edilecektir”

9) **Suç kesin delil ile saptanmalı;** “Bir kimsenin bir müminin ölümüne yol açtığı kesin delillerle sabit olur ve maktulün velisi diyete razı olmazsa o kimse kisas hükümlerine tâbi olur” ve mahkeme edilmelidir; “Üzerinde ihtilâfa düşülen konular Allah'a ve resulü Muhammed'e arz edilecektir”.

• **Fransız İhtilalinin 3 Temel İlkesi:** Fransız İhtilalinde söylendiği gibi¹⁰:

- a) Bağımsızlık,
- b) Eşitlik ve
- c) Kardeşlik ilkeleri ele alınarak, insanların ilişkilerinde birey hakkı ve bunun tüm hakların üstünde tutulması, kamu, kurum ve kuruluşlardan daha üstün ele alınması ile yeni bir düzen oluşmuştur.

Avrupa Sözleşmesinde civil liberties/birey Hakkı ve bağımsızlığı temel alınmakta, kamu, kurum, kuruluşların yetki ve görevlerinin üstündedir. Bireyin sadece suç yapma hakkı olmayıp, hakları başkasının hakkı hududuna göredir ve suç, kanunla yazılı, somut, delile dayanan eylem olup, yorum, gelenek, kıyas ve geniş yorumlamaya kapalıdır.

• **1924 Anayasasında Birey Haklar²¹:** Temel olarak özetlendiğinde bazı hususlar şunlardır:

- 1) **Hür doğar, hür yaşar;** “Hürriyet, başkasına zarar vermeyecek her şeyi yapabilmektir”, yaklaşımı ile etik ilke, zarar dokunmaması ilk ilke (Primum non nocere) belirtilmektedir. İnançlarda da “Hiçbir kimse felsefi inanından, din ve mezhebinden dolayı kınanamaz. Güvenliğe ve edep törelerine ve kanunlar hükümlerine aykırı bulunmamak üzere her türlü din törenleri serbesttir” hüzdür.
- 2) **Her birey eşit haklara sahiptir** “kanun karşısında eşittirler ve ayrıksız kanuna uymak ödevindedirler. Her türlü grup, sınıf, aile ve kişi ayrıcalıkları kaldırılmıştır ve yasaktır”, vatandaşlık ödevi olarak, kanunlara eşit olarak uymayı tanımlamaktadırlar.
- 3) **Kişi dokunulmazlığı her boyutta belirtilmiştir.;** “Kişi dokunulmazlığı, vicdan, düşünme, söz, yayım, yolculuk, bağıt, çalışma, mülk edinme, malını ve hakkını kullanma, toplanma, dernek kurma, ortaklık kurma hakları ve hürriyetleri ... tabii

haklarındandır”, ayrıca “*Cana, mala ırza, konuta hiçbir türlü dokunulamaz*” vurgusu ile “*İşkence, eziyet, zorluluk ve angarya yasaktır*” tanımları ve “*Kanunda yazılı usul ve haller dışında kimsenin konutuna girilemez ve üstü aranamaz*” açıktır.

- 4) **Kanunilik ilkesi, kanunda yazılanlar suç kapsamında, kamulaştırma da peşin ödeme ile ancak yapılabilir, mal, mülk dokunulmazlığı vardır**; “*Kanunda yazılı hal ve şekillerden başka türlü hiçbir kimse yakalanamaz ve tutulamaz*”, ayrıca “*Kamu faydasına gerekli olduğu usulüne göre anlaşılmadıkça ve özel kanunları gereğince değer pahası peşin verilmedikçe hiç kimsenin malı ve mülkü kamulaştırılmaz*”.
- 5) **Fikir Hürriyeti ve Eğitim Hürriyeti de nettir**; Burada “*Basın, kanun çerçevesinde serbesttir ve yayımından önce denetlenemez, yoklanamaz*” ve “*Hükümetin gözetimi ve denetlemesi altında ve kanun çerçevesinde her türlü öğretim serbesttir*” denilmektedir.

NOT: Türk kelimesi anlamı, “*Türkiye’de din ve ırk ayırt edilmeksizin vatandaşlık bakımından herkese “Türk” denir*”, Türk Vatandaşı anlamındadır.

• **1982 Anayasasında Birey Hakları³:**

- 1) **Varlığı, koruma ve geliştirme hakkına sahip diyerek sınırlama vardır**; Hürriyet değil, varlığı koruma ve gözetme denilmektedir. “*Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir*”, ayrıca sahiptir ifadesi, sahip olmalıdır şeklinde vurgular yapıldığı “*Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir*” ve bir ödev/görev yaklaşımı olmaktadır. Birçok yerde Anayasa’ya kısıtlamalar getirilmektedir, kanunlara bırakılmamıştır, örneğin; “*Basın hürriyetinin sınırlandırılmasında, Anayasanın 26 ve 27 nci maddeleri hükümleri uygulanır*” ifadeleri vardır.
- 2) **Eşitlik**; Anayasanın girişinde “*Her Türk vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak millî kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddî ve manevî varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu*” vurgusu vardır. “*Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir. Şekil ve şartları kanunda gösterilen*”, belirtilmekte, ve “*Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir*” olarak toplam 7 yerde geçmektedir, ayrıca “*Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi; bir mahkeme kararının veya kanunda öngörülen bir yükümlülüğün gereği olarak*”, ifadesi yanında “*alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz*” yaklaşımı siktir.
- 3) **Dokunulmazlık tanımı**; “*Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir*” ve “*Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz*”, ayrıca “*Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz*”, denilmektedir. Zorla çalıştırılmamak şartı da “*Hiç kimse zorla çalıştırılmaz. Angarya yasaktır*”, vurgulanmaktadır. Bunun yanında; “*Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz*”, “*Kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüsler, kamu yararının zorunlu kıldığı hallerde devletleştirilebilir. ... Devletleştirme gerçek karşılığı üzerinden yapılır. Gerçek karşılığın hesaplanma tarzı ve usulleri kanunla düzenlenir ... Kamulaştırma bedeli ile kesin hükme bağlanan artırım bedeli nakden ve peşin olarak ödenir. Ancak, tarım reformunun uygulanması, büyük enerji ve sulama projeleri ile iskân projelerinin gerçekleştirilmesi, yeni ormanların yetiştirilmesi, kıyıların korunması ve turizm amacıyla kamulaştırılan toprakların bedellerinin ödenme şekli kanunla gösterilir. Kanunun taksitle ödemeyi öngörebileceği bu hallerde, taksitlendirme süresi beş yılı aşamaz; bu takdirde taksitler eşit olarak ödenir*” şeklindedir.

Buna karşın, “**Yasama dokunulmazlığı**” ile özel dokunulmazlıklar konulmuştur.

- 4) **Kanunilik**; “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir”, ayrıca. Birçok mesleğin dokunulmazlık getirilmesi, Parlamento, Yargı ve Üst Yönetime tanınanlar vardır.
- 5) **Fikir ve Eğitim Hürriyeti**; “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır”, ayrıca “İstisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşları kanunda belirtilir”, ifadesi ile Anayasaya kısıtlamalar getirilmesi tanımlanmaktadır.

NOT: 1982 Anayasası hürriyetleri ve hakları tanımlar gibi görünmekte, arkasından ise Anayasa içinde, Kanunlarda olması gereken kısıtlamalar ve nasıl yapılacağı konulmuştur. Anayasa değişmesi zor olduğu için, bir bakıma değişmez boyut olarak getirilmektedir. Bu açıdan Darbeci Anayasa denilmektedir.

• **İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (OHCHR)⁴**:

- 1) **Hürriyet**; “Yaşamak, hürriyet ve kişi emniyeti her ferdin hakkıdır”, tanımında, yaşam hakkı, bağımsızlık ve emniyeti bir çerçevede almaktadır.
- 2) **Eşitlik**; “Bütün insanlar hür, haysiyet ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler ve birbirlerine karşı kardeşlik zihniyeti ile hareket etmelidirler”, ayrıca. “Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi veya diğer herhangi bir akide, milli veya içtimai menşe, servet, doğuş veya herhangi diğer bir fark gözetilmeksizin işbu Beyannamede ilan olunan tekmil haklardan ve bütün hürriyetlerden istifade edebilir” denilmektedir. Fransız İhtilalinde olduğu gibi; a) Hürriyet, kişilik, haklar ve b) Kardeşlik zihniyeti ile hareket etmeleri, c) Herhangi bir ayrımcılık olmadığı da vurgulanmaktadır.
- 3) **Dokunulmazlık tanımı**; “Hiç kimse kölelik veya kulluk altında bulundurulamaz; kölelik ve köle ticareti her türlü şekliyle yasaktır”, “Hiç kimse işkenceye, zalimane, gayriinsani, haysiyet kırıcı cezalara veya muamelelere tabi tutulamaz” denilmektedir. “Hiç kimse özel hayatı, ailesi, meskeni veya yazışması hususlarında keyfi karışmalara, şeref ve şöhretine karşı tecavüzlere maruz bırakılamaz. Herkesin bu karışma ve tecavüzlere karşı kanun ile korunmaya hakkı vardır... Her şahıs tek başına veya başkalarıyla birlikte mal ve mülk sahibi olmak hakkını haizdir. 2) Hiç kimse keyfi olarak mal ve mülkünden mahrum edilemez” yaklaşımları, dokunulmazlık, kişilik ve mal, mülk olarak da belirtilmektedir.
- 4) **Kanunilik**; “Herkes her nerede olursa olsun hukuk kişiliğinin tanınması hakkını haizdir”, ayrıca. Kanun önünde herkes eşittir ve farksız olarak kanunun eşit korumasından istifade hakkını haizdir... Hiç kimse keyfi olarak tutuklanamaz, alıp konulamaz veya sürülemez” açık ve net ifadesi ile, kanun önünde eşitlik vardır. Ayrımcılık ve dokunulmazlık olmamalıdır.
- 5) **Fikir ve Eğitim Hürriyeti**; “Her şahsın, fikir, vicdan ve din hürriyetine hakkı vardır; bu hak, din veya kanaat değiştirmek hürriyeti, dinini veya kanaatini tek başına veya topluca, açık olarak veya özel surette, öğretim, tatbikat, ibadet ve ayinlerle izhar etmek hürriyetini içerir”, ayrıca “Her şahsın öğrenim hakkı vardır” yaklaşımları ile hürriyetler geniş anlamdadır.

NOT: İnsan Hakları ve Avrupa Beyannamesi ayrımcılık ve hürriyet kavramlarını açık sunmasına karşın, uygulama farklı olmakta, demokrasi adı altında Globalizasyon tanımı ile güç, güçlü olan idare, diğer ülkeleri, farklı kültürde olmaları nedeniyle, bir bakıma sömürge haline getirmekte, dikta rejimleri kurmaktadır.

Serbest seçim ile Kabile Kültürü (Suriye’de), Lübnan, Mısır gibi ülkelerde de Tarım Kültürü elemanlar idareye gelmekte, bu istenmemekte, bunun için darbe yoluna başvurulmaktadır.

1924 ve 1982 Anayasalarında Birey Hakları

1924 Anayasası ://anayasa.gen.tr 1924 Anayasası	1982 Anayasası https://anayasa.gen.tr/1982ay.htm
<ul style="list-style-type: none"> Beşinci Bölüm: TÜRKLERİN KAMU HAKLARI MADDE 68.- Her Türk hür doğar, hür yaşar, Hürriyet, başkasına zarar vermeyecek her şeyi yapabilmektir. Tabii haklardan olan hürriyetin herkes için sınırı, başkalarının hürriyeti sınırdır. Bu sınırı ancak kanun çizer. MADDE 69.- Türkler kanun karşısında eşittirler ve ayrıksız kanuna uymak ödevindedirler. Her türlü grup, sınıf, aile ve kişi ayrıcalıkları kaldırılmıştır ve yasaktır. MADDE 70.- Kişi dokunulmazlığı, vicdan, düşünme, söz, yayım, yolculuk, bağış, çalışma, mülk edinme, malımı ve hakkını kullanma, toplanma, dernek kurma, ortaklık kurma hakları ve hürriyetleri Türklerin tabii haklarındandır. MADDE 71.- Cana, mala ırza, konuta hiçbir türlü dokunulamaz. MADDE 72.- Kanunda yazılı hal ve şekillerden başka türlü hiçbir kimse yakalanamaz ve tutulamaz. MADDE 73.- İşkence, eziyet, zoralm ve angarya yasaktır. MADDE 74.- Kamu faydasına gerekli olduğu usulüne göre anlaşılmadıkça ve özel kanunları gereğince değer pahası peşin verilmemişçe hiç kimsenin malı ve mülkü kamulaştırılmaz. Çiftiği toprak sahibi kılmak ve ormanları devletleştirmek için alınacak toprak ve ormanların kamulaştırma karşılığı ve bu karşılıkların ödeneşi özel kanunlarla gösterilir. Olağanüstü hallerde kanuna göre yükletilecek para ve mal ve çalışma ödevleri dışında hiçbir kimse başka hiçbir şey yapmaya ve vermeye zorlanamaz. MADDE 75.- Hiçbir kimse felsefi inanından, din ve mezhebinden dolayı kınanamaz. Güvenliğe ve edep törelerine ve kanunlar hükümlerine aykırı bulunmamak üzere her türlü din törenleri serbesttir. MADDE 76.- Kanunda yazılı usul ve haller dışında kimsenin konutuna girilemez ve üstü aranamaz. MADDE 77.- Basın, kanun çerçevesinde serbesttir ve yayımından önce denetlenemez, yoklanamaz. MADDE 78.- Seferberlik ve sıkıyönetim hallerinin veyahut salgın hastalıklardan dolayı kanun gereğince alınacak tedbirlerin gerektirdiği kısıntıların dışında yolculuk hiçbir kayıt altına alınmaz. MADDE 79.- Bağışların, çalışmaların, mülk edinme ve hak ve mal kullanmanın, toplanmaların, derneklerin ve ortaklıkların serbestlik sınırı kanunlarla çizilir. MADDE 80.- Hükümetin gözetimi ve denetlemesi altında ve kanun çerçevesinde her türlü öğretim serbesttir. MADDE 81.- Postalara verilen kağıtlar, mektuplar ve her türlü emanetler yetkili sorgu yargıcı veya yetkili mahkeme kararı olmadıkça açılmaz ve telgraf ve telefonla haberleşmenin gizliliği bozulamaz. MADDE 82.- Türkler gerek kendileri gerek kamu ile ilgili olarak kanunlara ve tüzüklere aykırı gördükleri hallerde yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine tek başlarına veya toplu olarak haber verebilir ve şikâyetle bulunabilirler. Haber veya şikâyeti alan makam kişi ile ilgili başvuruların sonucunu dilekçeye yazılı olarak bildirmek ödevindedir. MADDE 83.- Hiç kimse kanunca bağlı olduğu mahkemeden başka bir mahkemeye verilemez ve yollanamaz. MADDE 84.- Vergi, Devletin genel giderleri için, halkın pay vermesi demektir. Bu esasa aykırı olarak gerçek veya tüzel kişiler tarafından veya onlar adına resimler, ondalık alınması ve başka yüklemeler yapılması yasaktır. MADDE 85.- Vergiler ancak kanunla salınır ve alınır. Devletçe, illerin özel idarelerine ve belediyelere anlagelmekte olan resimler ve yüklemeler, kanunları yapıncaya kadar alınabilir. 	<ul style="list-style-type: none"> İKİNCİ BÖLÜM: Kişinin Hakları ve Ödevleri Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı MADDE 17.- Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz. Zorla çalıştırma yasağı MADDE 18.- Hiç kimse zorla çalıştırılmaz. Angarya yasaktır. Şekil ve şartları kanunla düzenlenmek üzere hükümlülük veya tutukluluk süreleri içindeki çalıştırmalar; olağanüstü hallerde vatandaşlardan istenecek hizmetler, ülke ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı alanlarda öngörülen vatandaşlık ödevi niteliğindeki beden ve fikir çalışmaları, zorla çalıştırma sayılmaz. Kişî hürriyeti ve güvenliği MADDE 19.- Herkes, kişî hürriyeti ve güvenliğine sahiptir. Şekil ve şartları kanunda gösterilen: Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi; bir mahkeme kararının veya kanunda öngörülen bir yükümlülüğün gereği olarak ilgilinin yakalanması veya tutuklanması; bir küçüğün gözetim altında islahı veya yetkili merci önüne çıkarılması için verilen bir kararın yerine getirilmesi; toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol tutkunu, bir serseri veya hastalık yayabilecek bir kişinin bir müessesede tedavi, eğitim veya islahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi; usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren, ya da hakkında sınır dışı etme yahut geri verme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutuklanması; halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılmaz. Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek amacıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hâkim kararıyla tutuklanabilir. Hâkim kararı olmadan yakalama, ancak suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yapılabilir; bunun şartlarını kanun gösterir. Yakalanan veya tutuklanan kişilere, yakalama veya tutuklama sebepleri ve haklarındaki iddialar herhalde yazılı ve bunun hemen mümkün olmaması halinde sözlü olarak derhal, toplu suçlarda en geç hâkim huzuruna çıkarılincaya kadar bildirilir. (Değişik: 3.10.2001-4709/4 md.) Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç kırk sekiz saat ve toplu olarak işlenen suçlarda en çok dört gün içinde hâkim önüne çıkarılır. Kimse, bu süreler geçtikten sonra hâkim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun bırakılamaz. Bu süreler olağanüstü hâl, sıkıyönetim ve savaş hallerinde uzatılabilir. (Değişik: 3.10.2001-4709/4 md.) Kişinin yakalandığı veya tutuklandığı, yakınlarına derhal bildirilir. Tutuklanan kişilerin, makul süre içinde yargılanmayı ve soruşturma veya kovuşturma sırasında serbest bırakılmayı isteme hakları vardır. Serbest bırakılma ilgilinin yargılama süresince duruşmada hazır bulunmasını veya hükmün yerine getirilmesini sağlamak için bir güvenceye bağlanabilir. Her ne sebeple olursa olsun, hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı halinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı mercisine başvurma hakkına sahiptir. (Değişik: 3.10.2001-4709/4 md.) Bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişilerin uğradıkları zarar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, Devletçe ödenir. Özel hayatın gizliliği ve korunması: Özel hayatın gizliliği

<ul style="list-style-type: none"> MADDE 86.- Harp halinde veya harbi gerektirecek bir durum baş gösterdikçe veya ayaklanma olduğunda yahut vatan ve Cumhuriyete karşı kuvvetle eylemlerle bir kalkışma olduğunu gösterir kesin belirtiler görüldükte Bakanlar Kurulu, süresi bir ayı aşmamak üzere yurdun bir kesiminde veya her yerinde sıkıyönetim ilân edebilir ve bunu hemen Meclisin onamasına sunar. Meclis sıkıyönetim süresini, gerekirse uzatabilir veya kısaltabilir. Meclis toplanık değilse hemen toplanmaya çağılır. Sıkıyönetim süresi ancak Meclisin kararıyla uzatılabilir. Sıkıyönetim, kişi ve konut dokunulmazlığının, basın, gönderişime, dernek, ortaklık hürriyetlerinin geçici olarak kayıtlanması veya durdurulması demektir. Sıkıyönetim bölgesiyle bu bölgede hangi hükümlerin uygulanacağı ve işlemlerin nasıl yürütüleceği harp halinde de dokunulmazlığın ve diğer hürriyetlerin nasıl kayıtlanabileceği veya durdurulacağı kanunla gösterilir. MADDE 87.- Kadın, erkek bütün Türkler ilk öğretimden geçmek ödevindedirler. İlk öğretim Devlet okullarında parasızdır. MADDE 88.- Türkiye'de din ve ırk ayırtabilmeksizin vatandaşlık bakımından herkese "Türk" denir. Türkiye'de veya Türkiye dışında bir Türk babadan gelen yahut Türkiye'ye yerleşmiş bir yabancı babadan Türkiye'de dünyaya geliş memleket içinde oturan ve ergenlik yaşına resmî olarak Türk vatandaşlığını isteyen yahut Vatandaşlık Kanunu gereğince Türklüğe kabul olunan herkes Türk'tür. Türklük sıfatının kaybı kanunda yazılı hallerde olur. 	<p>MADDE 20.— Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz. (Mülga cümle: 3.10.2001-4709/5 md.)</p> <p>(Değişik: 3.10.2001-4709/5 md.) Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar. (Ek fıkra: 7/5/2010-5982/2 md.) Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla</p> <p>NOT: "Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk'tür" ve ayrıca "Vatandaşlık, kanunun gösterdiği şartlarla kazanılır ve ancak kanunda belirtilen hallerde kaybedilir" ifadesi vardır.</p>
---	---

1924 ve 1982 Anayasası doğrudan verilmekte, inceleme aşağıdadır.

Aşağıda İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi sunulmaktadır. 10 Aralık 1948 BM Kurulunda kabul edilmiş, 27 Mayıs 1949 Türkiye Resmî Gazetede yayınlanmıştır.

İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi (OHCHR) (Turkish (Türkçe) Source: Secretariat of the Human Rights Coordinating Committee, Turkey)⁴

<ul style="list-style-type: none"> Madde 1: Bütün insanlar hür, haysiyet ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler ve birbirlerine karşı kardeşlik zihniyeti ile hareket etmelidirler. Madde 2: Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi veya diğer herhangi bir akide, millî veya içtimai menşee, servet, doğuş veya herhangi diğer bir fark gözetilmeksizin işbu Beyanname ile ilan olunan tek haklardan ve bütün hürriyetlerden istifade edebilir. Bundan başka, bağımsız memleket uyruğu olsun, vesayet altında bulunan, gayri muhtar veya sair bir egemenlik kayıtlamasına tabi ülke uyruğu olsun, bir şahıs hakkında, uyruğu bulunduğu memleket veya ülkenin siyasi, hukuki veya milletlerarası statüsü bakımından hiçbir ayrılık gözetilmeyecektir. Madde 3: Yaşamak, hürriyet ve kişi emniyeti her ferdin hakkıdır. Madde 4: Hiç kimse kölelik veya kulluk altında bulundurulamaz; kölelik ve köle ticareti her türlü şekliyle yasaktır. Madde 5: Hiç kimse işkenceye, zalimane, gayriinsani, haysiyet kırıcı cezalara veya muamelelere tabi tutulamaz. Madde 6: Herkes her nerede olursa olsun hukuk kişiliğinin tanınması hakkını haizdir. Madde 7: Kanun önünde herkes eşittir ve farksız olarak kanunun eşit korumasından istifade hakkını haizdir. Herkesin işbu Beyannameye aykırı her türlü ayırddici: i muameleye karşı ve böyle bir ayırddici muamele için yapılacak her türlü kışkırtmaya karşı eşit korunma hakkı vardır. Madde 8: Her şahsın kendine anayasa veya kanun ile tanınan ana haklara aykırı muamelelere karşı fiilli netice verecek şekilde milli mahkemelere müracaat hakkı vardır. Madde 9: Hiç kimse keyfi olarak tutuklanamaz, alı-konulamaz veya sürülemez. Madde 10: Herkes, haklarının, vebibelerinin veya kendisine karşı cezai mahiyette herhangi bir isnadın tespitinde, tam bir eşitlikle, davasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından adil bir şekilde ve açık olarak görülmesi hakkına sahiptir. Madde 11: 1) Bir suç işlemekten sanık herkes, savunması için kendisine gerekli bütün tertibatın sağlanmış bulunduğu açık bir yargılama ile kanunen suçlu olduğu tespit edilmedikçe masum sayılır. 2) Hiç kimse işlendikleri sırada milli veya milletlerarası hukuka göre suç teşkil etmeyen fiillerden veya ihmallerden ötürü mahkûm edilemez. Bunun gibi, suçun işlendiği sırada uygulanabilecek olan cezadan daha şiddetli bir ceza verilemez. Madde 12: Hiç kimse özel hayatı, ailesi, meskeni veya yazışması hususlarında keyfi karışmalar, şeref ve şöhretine karşı tecavüzlere maruz bırakılmaz. Herkesin bu karışma ve tecavüzlere karşı kanun ile korunmaya hakkı vardır. Madde 13: 1) Herkes herhangi bir devletin sınırları dahilinde serbestçe dolaşma ve yerleşme hakkına haizdir. 2) Herkes, kendi memleketi de dahil, herhangi bir memleketi terk etmek ve memleketine dönmek hakkına haizdir. Madde 14: 1) Herkes zulüm karşısında başka memleketlerden mülteci olarak kabulü talep etmek ve memleketler tarafından mülteci muamelesi görmek hakkını haizdir. 2) Bu hak, gerçekten adı bir cürüme veya Birleşmiş Milletler prensip ve amaçlarına aykırı faaliyetlere müstenit kovuşturmalarda halinde ıleri sürülemez. Madde 15: 1) Her ferdin bir uyrukluk hakkı vardır. 2) Hiç kimse keyfi olarak uyruklüğundan ve uyruklüğünü değiştirmek hakkından mahrum edilemez. Madde 16: 1) Evlilik çağına varan her erkek ve kadın, ırk, uyrukluk veya din bakımından hiçbir kısıtlamaya tabi olmaksızın evlenmek ve aile kurmak hakkına haizdir. Her erkek ve kadın evlenme konusunda, evlilik süresince ve evliliğin sona ermesinde eşit hakları

EstudamYenidogan

haizdir. 2) Aile, cemiyetin tabii ve temel unsurudur, cemiyet ve devlet tarafından korunmak hakkını haizdir. 3) Evlenme akdi ancak müstakbel eşlerin serbest ve tam rızasıyla yapılır.

- Madde 17: 1) Her şahıs tek başına veya başkalarıyla birlikte mal ve mülk sahibi olmak hakkını haizdir. 2) Hiç kimse keyfi olarak mal ve mülkünden mahrum edilemez.
- Madde 18: Her şahsın, fikir, vicdan ve din hürriyetine hakkı vardır; bu hak, din veya kanaat değiştirmek hürriyeti, dinini veya kanaatini tek başına veya topluca, açık olarak veya özel surette, öğretim, tatbikat, ibadet ve ayinlerle izhar etmek hürriyetini içerir.
- Madde 19: Her ferdin fikir ve fikirlerini açıklamak hürriyetine hakkı vardır. Bu hak fikirlerinden ötürü rahatsız edilmemek, memleket sınırları mevzubahis olmaksızın malumat ve fikirleri her vasıta ile aramak, elde etmek veya yaymak hakkını içerir.
- Madde 20: 1) Her şahıs saldırıdan toplanma ve dernek kurma ve derneğe katılma serbestisine maliktir. 2) Hiç kimse bir derneğe mensup olmaya zorlanamaz.
- Madde 21: 1) Her şahıs, doğrudan doğruya veya serbestçe seçilmiş temsilciler vasıtasıyla, memleketin kamu işleri yönetimine katılmak hakkını haizdir. 2) Her şahıs memleketin kamu hizmetlerine eşitlikle girme hakkını haizdir. 3) Halkın iradesi kamu otoritesinin esasıdır; bu irade, gizli şekilde veya serbestliği sağlayacak muadil bir usul ile cereyan edecek, genel ve eşit oy verme yoluyla yapılacak olan devri ve dürtüst seçimlerle ifade edilir.
- Madde 22: Her şahsın, cemiyetin bir üyesi olmak itibarıyla, sosyal güvenliğe hakkı vardır; haysiyeti için ve şahsiyetinin serbestçe gelişmesi için zaruri olan ekonomik, sosyal ve kültürel hakların milli gayret ve milletlerarası iş birliği yoluyla ve her devletin teşkilatı ve kaynaklarıyla mütenezip olarak gerçekleştirilmesine hakkı vardır.
- Madde 23: 1) Her şahsın çalışmaya, işini serbestçe seçmeye, adil ve elverişli çalışma şartlarına ve işsizlikten korunmaya hakkı vardır. 2) Herkesin, hiçbir fark gözetilmeksizin, eşit iş karşılığında eşit ücrete hakkı vardır. 3) Çalışan her kimsenin kendisine ve ailesine insanlık haysiyetine uygun bir yaşayış sağlayan ve gerekirse her türlü sosyal koruma vasıtalarıyla da tamamlanan adil ve elverişli bir ücrete hakkı vardır. 4) Herkesin menfaatlerinin korunması için sendikalar kurmaya ve bunlara katılmaya hakkı vardır.
- Madde 24: Her şahsın dinlenmeye, eğlenmeye, bilhassa çalışma müddetinin makul surette sınırlandırılmasına ve muayyen devrelerde ticretli tatillere hakkı vardır.
- Madde 25: 1) Her şahsın gerek kendisi gerekse ailesi için, yiyecek, giyim, mesken, tıbbi bakım, gerekli sosyal hizmetler dahil olmak üzere sağlığı ve refahını temin edecek uygun bir hayat seviyesine ve işsizlik, hastalık, sakatlık, dulluk, ihtiyarlık veya geçim imkânlarından iradesi dışında mahrum bırakacak diğer hallerde güvenliğe hakkı vardır. 2) Ana ve çocuk özel ihtimam ve yardım görmek hakkını haizdir. Bütün çocuklar, evlilik içinde veya dışında doğsunlar, aynı sosyal korunmadan faydalanırlar.
- Madde 26: 1) Her şahsın öğrenim hakkı vardır. Öğrenim hiç olmazsa ilk ve temel safhalarında parasızdır. İlk öğretim mecburidir. Teknik ve mesleki öğretimden herkes istifade edebilmelidir. Yüksek öğretim, liyakatlerine göre herkese tam eşitlikle açık olmalıdır. 2) Öğretim insan şahsiyetinin tam gelişmesini ve insan haklarıyla ana hürriyetlerine saygının kuvvetlenmesini hedef almaldır. Öğretim bütün milletler, ırk ve din grupları arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu teşvik etmeli ve Birleşmiş Milletlerin barışın idamesi yolundaki çalışmalarını geliştirmelidir. 3) Ana baba, çocuklarına verilecek eğitim türünü seçmek hakkını öncelikle haizdirler.
- Madde 27: 1) Herkes, topluluğun kültürel faaliyetine serbestçe katılmak, güzel sanatları tatmak, ilim sahasındaki ilerleyişe iştirak etmek ve bundan faydalanmak hakkını haizdir. 2) Herkesin yarattığı, her türlü bilim, edebiyat veya sanat eserlerinden mütevellit manevi ve maddi menfaatlerin korunmasına hakkı vardır.
- Madde 28: Herkesin, işbu Beyannamede derpiş edilen hak ve hürriyetlerin tam tabikini sağlayacak bir sosyal ve milletlerarası nizama hakkı vardır.
- Madde 29: 1) Her şahsın, şahsiyetinin serbest ve tam gelişmesi ancak bir topluluk içinde mümkündür ve şahsın bu topluluğa karşı görevleri vardır. 2) Herkes, haklarının ve hürriyetlerinin kullanılmasında, sadece, başkalarının haklarının ve hürriyetlerinin gereğince tanınması ve bunlara saygı gösterilmesi amacıyla ve ancak demokratik bir cemiyette ahlâkın, kamu düzeninin ve genel refahın haklı icaplarını yerine getirmek maksadıyla kanunla belirlenmiş sınırlamalara tabi tutulabilir. 3) Bu hak ve hürriyetler hiçbir vechile Birleşmiş Milletlerin amaç ve prensiplerine aykırı olarak kullanılamaz.
- Madde 30: İşbu Beyannamenin hiçbir hükmü, herhangi bir devlete, zümreye ya da ferde, bu Beyannamede ilan olunan hak ve hürriyetleri yok etmeye yönelik bir faaliyete girişme ya da eylemde bulunma hakkını verir şekilde yorumlanamaz.

Avrupa Konsey Kararları temelinde, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, bu tanımlayan Devletlerin yargılanmasını yapmaktadır.

Anayasa Olarak Karşılaştırma ve İnsan Hakları

	1924	1982	İnsan Hakları Beyannamesi
1) Yaşama Hakkı	Her Türk hür doğar, hür yaşar, Hürriyet, başkasına zarar vermeyecek her şeyi yapabilmektir. NOT: Geniş tanımlama yapılmaktadır.	Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. NOT: Koruma, geliştirme hakkına sahip, kısaca ödev bireye aittir.	Bütün insanlar hür, haysiyet ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler ve birbirlerine karşı kardeşlik zihniyeti ile hareket etmelidirler. NOT: Hürriyet, eşitlik, kardeşlik bütünde iletilmiştir.
2) Dokunulmazlık Hakkı	Kişî dokunulmazlığı, vicdan, düşünme, söz, yayım, yolculuk, bağit, çalışma, mülk edinme, malım ve hakkını kullanma, toplanma, dernek kurma, ortaklık kurma hakları ve hürriyetleri ... tabii haklarıdır. NOT: Her türlü tanımlama toptan verilmektedir.	Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. NOT: Temel haklar olarak tanımlamakta, kapalı yapılmıştır.	Her şahsın, fikir, vicdan ve din hürriyetine hakkı vardır; bu hak, din veya kanaat değiştirmek hürriyeti, dinini veya kanaatini tek başına veya topluca, açık olarak veya özel surette, öğretim, tatbikat, ibadet ve ayinlerle izhar etmek hürriyetini içerir. NOT: Detaylı haklar vardır.

3) Sağlık Hakkı	Seferberlik ve sıkıyönetim hallerinin veyahut salgın hastalıklardan dolayı kanun gereğince alınacak tedbirlerin gerektirdiği kısıntıların dışında yolculuk hiçbir kayıt altına alınmaz. NOT: Hastalık seferberlik olarak ele alınmaktadır.	Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, iş birliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler NOT: Geniş tanımlama yapılmaktadır.	AVRUPA Konsey Kılavuzu 2006 ⁶ Yaşlanma, insan olarak sağlıklı yaşam, bakım ve tedavi hakları (madde 25) Bütün insanlar hür, haysiyet ve haklar bakımından eşit doğarlar NOT: İnsan olarak, sağlıklı yaşam, bakım ve tedavi olarak 3'ü boyut olarak tanımlanmaktadır.
4) Eğitim Hakkı	Kadın, erkek bütün Türkler ilk öğretimden geçmek ödevindedirler. İlk öğretim Devlet okullarında parasızdır. NOT: O dönem için ilk öğretim söz edilmektedir.	Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. NOT: Yoksun bırakılmaz olarak belirtilmekte, kim yoksun bırakıyor sorusu gündeme gelmektedir.	Her şahsın öğrenim hakkı vardır. NOT: Eğitim değil, uygulama ile öğrenim denilmektedir.
5) Dilekçe Hakkı	Türkler gerek kendileri gerek kamu ile ilgili olarak kanunlara ve tüzüklere aykırı gördükleri hallerde yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine tek başlarına veya toplu olarak haber verebilir ve şikâyetle bulunabilirler. Haber veya şikâyeti alan makam kişi ile ilgili başvuruların sonucunu dilekçeye yazılı olarak bildirmek ödevindedir. NOT: Her türlü başvuru, TBMM dahil, geniş tanımlanmaktadır.	Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazılı olarak başvurma hakkına sahiptir. NOT: Karşılık göstermek ile şikâyet etmeyi gerekli olarak tanımlanmaktadır.	NOT: Devletin görevini yapmalıdır yaklaşımı olunca, doğal vazife olarak verilmektedir.
Sınırlama	Hürriyet, başkasına zarar vermeyecek her şeyi yapabilmektir. NOT: Etik tanımlama yapılmıştır.	NOT: Hak verilmiş ama aynı zamanda kısıtlama ve diğer engelleme gereklileri de birlikte sunulmaktadır. Bu açıdan darbe anayasası denilmektedir.	NOT: Geniş tanımlama olduğu dikkate alınmalıdır.

5 Temel haklar çerçevesinde yaklaşım yapılmıştır.

Temel olarak birisi doğru veya yanlış diye yorumlanmamalıdır, İnsan Hakları Bildirgesine uygun olması yeterli ve zaten Uluslararası bu hükümler, Anayasa üstündedir. Bağlayıcı özelliği vardır.

Dikta yönetimi, demokrasi ve Cumhuriyet yapısını bozması kabul edilmese de tümü baştan bu haklara bağlıyız diyerek, sanki bağlı kalmaktadırlar.

Hak Kavramının TCK'da İrdelenmesi

Öncelikle bu eylemin cezası boyutu ele alınmalıdır. Türk Ceza Kanununda⁶ bu konu aşağıda sunulmaktadır.

Ceza Kanununun amacı: Madde 1- (1) Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir.

Suçta ve cezada kanunilik ilkesi: Madde 2- (1) Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükümlenemez. (2) İdarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamaz. (3) Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz.

Adalet ve kanun önünde eşitlik ilkesi: Madde 3- (1) Suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunur. (2) Ceza Kanununun uygulamasında kişiler arasında ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, siyasi veya diğer fikir yahut düşünceleri, felsefi inanç, milli veya sosyal köken, doğum, ekonomik ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılamaz ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaz.

Kanunun bağlayıcılığı: Madde 4- (1) Ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz. Özel kanunlarla ilişki: Madde 5- (1) Bu Kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır.

Ceza sorumluluğunun şahsiliği: Madde 20- (1) Ceza sorumluluğu şahsidir. Kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz.

ÖZET: Ceza vermekten amaç, suç işlemesini önlemek, ilk vurgu olarak kişi hak ve özgürlüklerini korumak ve gözetmek olmalıdır. Bunlar yazılı olmalı, bunun dışındakiler kişisel davranışa girmektedir, zarar olmadıkça düzenlemelere ceza uygulanamaz denilmektedir. Kanun tüm diğer düzenlemeler içinde aynen geçerlidir. Kişiler hür ve hiçbir ayırım olmadan eşittir. Kişi şahıs olarak sorumludur.

Yorum

Kanıtı dayalı olmayan suç olmaz, şüphe temel alınmaz. Tedbir ve önlem, soruna karşı olur, tehdit veya olasılık olması yeterlidir. Bu suç değil, kaza ve sorunun önlenmesidir. Sağlıkta da hastalık olunca, neden, niçin boyutunda da gerekli tedbir alınmış olması gereklidir. Aşı uygulanması bu açıdan önemlidir, hastalığın oluşmasını önleyen kesin veridir. Hak insanlık olması ile yeterlidir, ayrıca tüm canlı, hatta cansız olanların da varlık hakkı vardır. Hayvanlara zarar verme ötesinde, tabağı da kasten kırmak, bir suç kavramı içindedir.

Haklar Konusu

Konu hakkında bilgi sorgularsak, literatür verileri aşağıda sunulmaktadır.

1) Rights, Wikipedia¹¹

Rights are legal, social, or ethical principles of freedom or entitlement; that is, rights are the fundamental normative rules about what is allowed of people or owed to people according to some legal system, social convention, or ethical theory.^[1] Rights are of essential importance in such disciplines as law and ethics, especially theories of justice and deontology. Rights are often considered fundamental to any civilization, for they are regarded as established pillars of society and culture,^[2] and the history of social conflicts can be found in the history of each right and its development. According to the Stanford Encyclopedia of Philosophy, "rights structure the form of governments, the content of laws, and the shape of morality as it is currently perceived".^[3]

Yorum

Haklar bakış açısına göre sınıflandırılmıştır.

1) **Yasal:** Suç ve cezalar ile, buna göre, eylemin bilerek, dikkat ve özen eksikliği, hata ve kaza durumuna göre tanımlanmasıdır. Burada daha ziyade olumsuzluklardan söz edilir. Haklar Anayasa'da genel anlamda tanınır denir, ancak yasalar bunu çizer. Tüm dikta rejimleri hakları tanır, ama benim dediğim şekilde yapacaksınız der.

2) **Sosyal:** Toplum kültür açısı, kurallar ve sorumluluk/ödev kavramları içindedir, birey hakları olarak net bakılmaz. Zaten birçok ülkede Hukuk/Mahkeme kararları jüri sistematığıne (common sense/toplum görüşüne) göre oluşturulur. Amerika'da tüm jüri Kafkas kökenli iken, zenciyi öldüren polise ceza verilmesi nadirdir.

3) **Etik Prensipler,** temelde 4 ana başlık altındadır, Felsefenin bir alt dalı olarak, "doğru nedir" ve "ne yapmalıyım" boyutundadır. Etik konu ile uzmanların hazırladığı prensipler, daha sonra bireyin yapısı öne çıkar. Üniversite Etik Kurulda oluşturulan, EsOGÜ TF İlaç Klinik Araştırmaları Etik Kurulu, AYDINLATMA ve ONAM/RIZA FORMU, 2011: DEONTOLOJİK TEMEL İLKELERE UYUM ZORUNLUDUR: a) güven, b) sadakat ve c) sır saklama. UYGULAMALARDAKİ TEMEL İLKELELER: a) Yararlılık, b) zarar vermeme, c)

özerkliğe saygı ve d) adalet. 4) Hürriyet, Bağımsızlıktan bakış açısı: 5) Dokunulmazlık Hakkı çerçevesinde bir rehber niteliğindedir.

4) **Hürriyet, Bağımsızlıktan bakış açısı:** 1924 Anayasasında “*Her Türk hür doğar, hür yaşar, Hürriyet, başkasına zarar vermeyecek her şeyi yapabilmektir. Tabii haklardan olan hürriyetin herkes için sınırı, başkalarının hürriyeti sınırındır. Bu sınırı ancak kanun çizer*” ifadesi vardır. Fransız İhtilal simgesi: a) Bağımsızlık, b) Eşitlik, c) Kardeşlik vurgularını, İnsan Hakları Beyannamesinde, “*Bütün insanlar hür, haysiyet ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler ve birbirlerine karşı kardeşlik zihniyeti ile hareket etmelidirler*” şeklindedir. Düzenlemeler suç kapsamına sokulamazlar (TCK Madde 2: *İdarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamaz*).

5) **Dokunulmazlık Hakkı:** Birçok yerde kurallara uyarsan dokunulmazlığın vardır şeklinde iken, her bireyin doğal hakkı içindedir, suç işlemedikçe dokunulmazdır denilmesi farklıdır. Birisi dikta rejimi iken, diğeri cumhuriyet yönetimidir. 1924 Anayasasında “*Kişi dokunulmazlığı, vicdan, düşünme, söz, yayım, yolculuk, bağış, çalışma, mülk edinme, malını ve hakkını kullanma, toplanma, dernek kurma, ortaklık kurma hakları ve hürriyetleri ... tabii haklarındandır*”, 1982 Anayasasında “*Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir*”, İnsan Haklarında “*Her şahsın, fikir, vicdan ve din hürriyetine hakkı vardır; bu hak, din veya kanaat değiştirmek hürriyeti, dinini veya kanaatini tek başına veya topluca, açık olarak veya özel surette, öğretim, tatbikat, ibadet ve ayinlerle izhar etmek hürriyetini içerir*” şeklindedir. 1982 Anayasasında bu hak, kişiliğine bağlanmakta, buna göre bazı statüde olanların dokunulmazlıkları da tanımlanmaktadır.

1982 Anayasasının Dikta olduğunun ifadesi, toplumun bazı kesimlerine dokunulmazlık koymasındır. Bu bir boyut olarak yönetiminde mutlaka belirli elit ve sosyal açıdan üst düzeyin hakkı olarak görülmesine de neden olmaktadır. Halkın seçtiği kabul edilmemekte, diktalar ile değişimine gidilmektedir.

Normatif: Prensip içinde olması, kurallar olarak tanımlanması, insanlara neyi müsaade ettiği, neyi yasakladığı boyutuna sokmaktadır. Sosyal Anlaşma boyutu öne çıkarılmaktadır. Yol gösterme, kural yapısında değildir. Sağlık boyutunda kesin olan olamaz, her birey farklı ve özel, özgündür, bu açıdan her bireysel karar, bir buluş ve bir inovasyon gerektirir, kalıpsal olamaz. İzlem bu açıdan da önemlidir. Normlar içinde kalarak hürsün demek, otobüs içinde kalmak koşulu ile hürsün demek, o zaman düzen bozulur gerekçesi ile oturmak zorundasın, sesini çıkaramazsın etraf rahatsız olur, sadece okumak veya uyumak, düşünmek serbest olmaktadır. Görev eşittir Ödevdir, Vazife eşittir yapılacaklardır.

Medeniyet Faktörü olarak bakış: Amerika Irak gibi yerleri, medeniyet getirmek için işgal etti, demokrasi getirecekti, dikta rejimler oluşturdu. Her kültür kendi yapısını üstün görmekte ve bu açıdan da diğerlerini aşağılamasının gerekçesi de medeniyet, insanlık ve demokrasi olmaktadır. Kısaca insan hakları değil, toplum hakkı geçerli, toplum da belirli zümrenin görüşü olmaktadır.

Kültürel Bakış: Kültürlere göre bakışlar farklıdır. Başlıca özet olarak bakarsak:

1)-**Göçebe Kültürü:** Kabilenin yararı ve öngörülene göre davrandıkça hakkın vardır, görevin bu kabile için canı vermek dahil, her türlü işlevi severek yapmalısın.

2)-**Tarım Kültürü:** Bu toprak seni var etti, canını vermeli, ödevlerini yapmalısın.

3)-**Endüstri Kültürü:** Kurumun görevlerini yapmalısın, bu fabrika çalışması için düzene gereksinimi vardır.

4)-**Yüksek Teknoloji, Globalizasyon Kültürü:** Global akıl önemlidir, insan bu yapıda bir damladır, medeniyetin gereksinimi yap, demokrasi kurallara uymaktır.

5)-**Birey Hakkı temelindeki Kültür:** Birey önemlidir, bunun varlığı esastır, suç işlemedikçe yaptıkları, düşüncelerine karışılmaz, başkasının hakkı hudududur.

Gerçek insan haklarının ancak birey hakkı, kul hakkı temelinde olması ile çözülebilmektedir.

Definitional issues

There is considerable disagreement about what is meant precisely by the term *rights*. It has been used by different groups and thinkers for different purposes, with different and sometimes opposing definitions, and the precise definition of this principle, beyond having something to do with normative rules of some sort or another, is controversial.

One way to get an idea of the multiple understandings and senses of the term is to consider different ways it is used. Many diverse things are claimed as rights:

A right to life, a right to choose; a right to vote, to work, to strike; a right to one phone call, to dissolve parliament, to operate a forklift, to asylum, to equal treatment before the law, to feel proud of what one has done; a right to exist, to sentence an offender to death, to launch a nuclear first strike, to carry a concealed weapon, to a distinct genetic identity; a right to believe one's own eyes, to pronounce the couple husband and wife, to be left alone, to go to hell in one's own way.^[1]

There are likewise diverse possible ways to categorize rights, such as:

Who is alleged to have the right: Children's rights, animal rights, workers' rights, states' rights, the rights of peoples? *What actions or states or objects* the asserted right pertains to: Rights of free expression, to pass judgment; rights of privacy, to remain silent; property rights, bodily rights. *Why* the right holder (allegedly) has the right: Moral rights spring from moral reasons, legal rights derive from the laws of the society, customary rights are aspects of local customs. *How the asserted right can be affected* by the rightsholder's actions: The inalienable right to life, the forfeitable right to liberty, and the waivable right that a promise be kept.^[1]

There has been considerable debate about what this term means within the academic community, particularly within fields such as [philosophy](#), [law](#), [deontology](#), [logic](#), [political science](#), and [religion](#).

Natural versus legal

- **Natural rights** are rights which are "natural" in the sense of "not artificial, not man-made", as in rights deriving from [human nature](#) or from the [edicts of a god](#). They are universal; that is, they apply to all people, and do not derive from the laws of any specific society. They exist necessarily, inhere in every individual, and cannot be taken away. For example, it has been argued that humans have a natural *right to life*. These are sometimes called *moral rights* or *inalienable rights*.
- **Legal rights**, in contrast, are based on a society's customs, laws, [statutes](#) or actions by [legislatures](#). An example of a legal right is the *right to vote* of citizens. [Citizenship](#), itself, is often considered as the basis for having legal rights and has been defined as the "right to have rights". Legal rights are sometimes called *civil rights* or *statutory rights* and are culturally and politically [relative](#) since they depend on a specific societal context to have meaning.

Some thinkers see rights in only one sense while others accept that both senses have a measure of validity. There has been considerable philosophical debate about these senses throughout history. For example, [Jeremy Bentham](#) believed that legal rights were the essence of rights, and he denied the existence of natural rights; whereas [Thomas Aquinas](#) held that rights purported by [positive law](#) but not grounded in [natural law](#) were not properly rights at all, but only a facade or pretense of rights.

Claim versus liberty

- A **claim right** is a right which entails that another person has a duty to the right-holder. Somebody else must do or refrain from doing something to or for the *claim holder*, such as perform a service or supply a product for him or her; that is, he or she has a *claim* to that service or product (another term is [thing in action](#)).^[2] In logic, this idea can be expressed as: "Person A has a claim that person B do something if and only if B has a duty to A to do that something." Every claim-right entail that some other duty-bearer must do some duty for the claim to be satisfied. This duty can be to act or to refrain from acting. For example, many jurisdictions recognize broad claim rights to things like "life, liberty, and property"; these rights impose an obligation upon others *not* to assault or restrain a person, or use their property, without the claim-holder's permission. Likewise, in jurisdictions where social welfare services are guaranteed, citizens have legal claim rights to be provided with those services.
- A **liberty right** or *privilege*, in contrast, is simply a freedom or permission for the right-holder to do something, and there are *no obligations* on other parties to do or not do anything.^[3] This can be expressed in logic as: "Person A has a privilege to do something if and only if A has no duty not to do that something." For example, if a person has a legal liberty right to free speech, that merely means that it is not legally forbidden for them to speak freely: it does *not* mean that anyone has to help enable their speech, or to listen to their speech; or even, per se, refrain from stopping them from speaking, though *other* rights, such as the claim right to be free from assault, may severely limit what others can do to stop them.

Liberty rights and claim rights are the inverse of one another: a person has a liberty right permitting him to do something only if there is no other person who has a claim right forbidding him from doing so. Likewise, if a person has a claim right against someone else, then that other person's liberty is limited. For example, a person has a *liberty right* to walk down a sidewalk and can decide freely whether or not to do so, since there is no obligation either to do so or to refrain from doing so. But pedestrians may have an obligation not to walk on certain lands, such as other people's private property, to which those other people have a claim right. So, a person's *liberty right* of walking extends precisely to the point where another is *claim right* limits his or her freedom.

Positive versus negative

In one sense, a right is a permission to do something or an entitlement to a specific service or treatment from others, and these rights have been called *positive rights*. However, in another sense, rights may allow or require inaction, and these are called *negative rights*; they permit or require doing nothing. For example, in some countries, e.g. the [United States](#), citizens have the *positive right* to vote and they have the *negative right* to not vote; people can choose not to vote in a given election without punishment. In other countries, e.g. [Australia](#), however, citizens have a positive right to vote but they don't have a negative right to not vote, since [voicing is compulsory](#). Accordingly:

- **Positive rights** are permissions to do things, or entitlements to be done unto. One example of a positive right is the purported "right to welfare."^[4]
- **Negative rights** are permissions not to do things, or entitlements to be left alone. Often the distinction is invoked by [libertarians](#) who think of a *negative right* as an entitlement to non-interference such as a right against being assaulted.^[4]

Though similarly named, positive and negative rights should not be confused with *active rights* (which encompass "privileges" and "powers") and *passive rights* (which encompass "claims" and "immunities").

Individual versus group

The general concept of rights is that they are possessed by individuals in the sense that they are permissions and entitlements to do things which other persons, or which governments or authorities, can not infringe. This is the understanding of people such as the author [Ayn Rand](#) who argued that only individuals have rights, according to her philosophy known as [Objectivism](#).^[5] However, others have argued that there are situations in which a group of persons is thought to have rights, or *group rights*.^[6] Accordingly:

- **Individual rights** are rights held by individual people regardless of their group membership or lack thereof.
- **Group rights** have been argued to exist when a group is seen as more than a mere composite or assembly of separate individuals but an entity in its own right. In other words, it is possible to see a group as a distinct being in and of itself; it's akin to an enlarged individual, a corporate body, which has a distinct will and power of action and can be thought of as having *rights*. For example, a platoon of soldiers

in [combat](#) can be thought of as a distinct group, since individual members are willing to risk their lives for the survival of the group, and therefore the group can be conceived as having a "right" which is superior to that of any individual member; for example, a soldier who disobeys an officer can be punished, perhaps even killed, for a breach of obedience. But there is another sense of group rights in which people who are members of a group can be thought of as having specific individual rights because of their membership in a group. In this sense, the set of rights which individuals-as-group-members have is expanded because of their membership in a group. For example, workers who are members of a group such as a [labor union](#) can be thought of as having expanded individual rights because of their membership in the labor union, such as the rights to specific working conditions or wages. As expected, there is sometimes considerable disagreement about what exactly is meant by the term "group" as well as by the term "group rights."^{[[citation needed](#)]}

There can be tension between individual and group rights. A classic instance in which group and individual rights clash is conflicts between unions and their members. For example, individual members of a union may wish a wage higher than the union-negotiated wage, but are prevented from making further requests; in a so-called [closed shop](#) which has a [union security agreement](#), only the union has a *right* to decide matters for the individual union members such as wage rates. So, do the supposed "individual rights" of the workers prevail about the proper wage? Or do the "group rights" of the union regarding the proper wage prevail? Clearly this is a source of tension.

The [Austrian School of Economics](#) holds that only individuals think, feel, and act whether or not members of any abstract group. The society should thus according to economists of the school be analyzed starting from the individual. This methodology is called [methodological individualism](#) and is used by the economists to justify [individual rights](#).

Other senses

Other distinctions between rights draw more on historical association or [family resemblance](#) than on precise philosophical distinctions. These include the distinction between [civil and political rights](#) and [economic, social and cultural rights](#), between which the articles of the [Universal Declaration of Human Rights](#) are often divided. Another conception of rights groups them into [three generations](#). These distinctions have much overlap with that between [negative and positive rights](#), as well as between [individual rights](#) and [group rights](#), but these groupings are not entirely coextensive.

Yorum

Birçok farklı düşünce olabilir, insanı kalıplara koymak isteyenler, hangi kalıba sokmak istedikleri konusunda aykırılığa düşmektedirler. Hepsini benim kalıp daha iyi demektedir. Ayrıca belirtilenin hak olduğunu kim söylemektedir? Başlıca dallar olarak:

Başlıca Kalıplar:

- 1)- Doğala karşı Yasal olanlar:
- 2)- Koşula karşı Bağımsız olanlar:
- 3)- Pozitif karşı Negatif olanlar:
- 4)- Bireysel karşı Grup Hakları şeklinde olanlar: felsefe, hukuk, etik, mantık, politik bilimler ve inanışlar oluşturmaktadır.

Felsefe: Ne, neden, niçin, nasıl ve kim sorularını irdelemesine göre, bireyin yaşamsal ve rızaya bağlı olarak kendisine bağlamasını dikkate almalıdır.

Hukuk: Temel olarak, zarar ve zulüm yaratmayan, suç kapsamında olmayan konusu dışındadır, bu açıdan suç unsurlarını tanımlamalı, yapılmaması gerekenleri belirtmelidir.

Etik: Doğru nedir kavramında etik ilkeler, yol gösterici, ne yapmalıyım kavramında da bireyin davranışı temel olup, suç olmadıkça yorum yapmamalıdır, daha iyi, daha güzel olamaz.

Mantık: Davranışlarda çoklu denklemler vardır, bu açıdan matematik boyut geçerli olamaz, sadece suç olan, zarar ve zulüm oluşturanlar kesin ve kanıtlıdır, ancak, bunları mantık ile oluşturulabilir.

Politik: Bir toplumda başlıca 5 grup vardır, tahmini de %20 oranındadır. Bunlar; a) Yönetime tam bağımlı, b) Yönetim taraftarı, c) Ortada olan bir kesim, d) Yönetimi tenkit eden, e) Yönetime karşı olan kesimdir. Bunlar gerekçe ve alternatif çözüm üretmediği sürece, sadece karşı çıkmalarının politik olmadığı ortada, karşı olmak anlamsızdır. Politika, polis (şehir, hedef) giden yol, hedef olmaktadır. Bu açıdan hedef yönetim ise, seçimi kazanma usulleri olmalıdır, bilimsel denilmesi, anarşik ve dikta ile ele geçirmeme olmalıdır.

İnanışlar: İslam'da inanış sorgulanmaz, sorulmaz, konu edilemez iken tam tersi yapıya dönüşmüş, Kuran felsefesinden ayrılanları görmekteyiz. Bireye değil, faile değil, fiile bakılır, davranışta da suç varsa ona bakılmalıdır.

Bireyleri baskı altında tutmak için bu güçleri kullanırlar, yoksa kişi başka yollara kaçır kavramı oldukça, bir düzen, bir tasma veya bir zincir gerekli, dayak cennetten çıkmadır uydurması ile kişi tutulur veya tutulmaya çalışılır. Dayak, dayanak, destek anlamında, sevgi ve insanlık temelinde, kişiye katkı, destek yapmak anlamında olup, karşılıksız, bir amaca güdülmeye çalışılır.

Politics

Rights are often included in the foundational questions that governments and politics have been designed to deal with. Often the development of these socio-political institutions has formed a dialectical relationship with rights.

Rights about particular issues, or the rights of particular groups, are often areas of special concern. Often these concerns arise when rights come into conflict with other legal or moral issues, sometimes even other rights. Issues of concern have historically included [labor rights](#), [LGBT rights](#), [reproductive rights](#), [disability rights](#), [patient rights](#) and [prisoners' rights](#). With increasing [monitoring](#) and the information society, [information rights](#), such as the [right to privacy](#), are becoming more important.

Some examples of groups whose rights are of particular concern include [animals](#),^[2] and amongst [humans](#), groups such as [children](#)^[6] and [youth](#), [parents](#) (both [mothers](#) and [fathers](#)), and [men](#) and [women](#).^[2]

Accordingly, [politics](#) plays an important role in developing or recognizing the above rights, and the discussion about which behaviors are included as "rights" is an ongoing political topic of importance. The concept of rights varies with political orientation. Positive rights such as a "right to medical care" are emphasized more often by left-leaning thinkers, while right-leaning thinkers place more emphasis on negative rights such as the "right to a fair trial".

Further, the term *equality* which is often bound up with the meaning of "rights" often depends on one's political orientation. [Conservatives](#) and [libertarians](#) and advocates of [free markets](#) often identify equality with [equality of opportunity](#), and want equal and fair rules in the process of making things, while agreeing that sometimes these fair rules lead to unequal outcomes. In contrast, [socialists](#) often identify equality with [equality of outcome](#) and see fairness when people have equal amounts of goods and services, and therefore think that people have a right to equal portions of necessities such as [health care](#) or [economic assistance](#) or [housing](#).^[10]

Yorum

Hakların ayrı olarak tanımlanması, yol gösterici olması açınsındandır, tümü tek parametre de toplanmalıdır, İnsan Hakları kavramı, Hayvan Hakları ve hatta Doğa Yaşımı ve cansız varlıklar içinde geçerlidir. Bir tabağı kıramazsınız bir değeri vardır.

Bu tanımlamalar uzmanların bir toplantı, konferans ile oluşturması ile oluşmaktadır.

Philosophy

In [philosophy](#), [meta-ethics](#) is the branch of ethics that seeks to understand the nature of ethical [properties](#), statements, attitudes, and judgments. Meta-ethics is one of the three branches of ethics generally recognized by [philosophers](#), the others being [normative ethics](#) and [applied ethics](#). While normative ethics addresses such questions as "What should one do?", thus endorsing some ethical evaluations and rejecting others, meta-ethics addresses questions such as "What is goodness?" and "How can we tell what is good from what is bad?", seeking to understand the nature of ethical properties and evaluations.

Rights ethics is an answer to the meta-ethical question of *what normative ethics is concerned with* (Meta-ethics also includes a group of questions about how ethics comes to be known, true, etc. which is not directly addressed by rights ethics). Rights ethics holds that normative ethics is concerned with rights. Alternative meta-ethical theories are that ethics is concerned with one of the following:

- Duties ([deontology](#))
- [Value](#) ([axiology](#))
- Virtue ([virtue ethics](#))
- Consequences ([consequentialism](#), e.g. [utilitarianism](#))

Rights ethics has had considerable influence on political and social thinking. The [Universal Declaration of Human Rights](#) gives some concrete examples of widely accepted rights.

Criticism

Some philosophers have criticised rights as [ontologically](#) dubious entities. For instance, although in favour of the extension of [individual legal rights](#), the [utilitarian](#) philosopher [Jeremy Bentham](#) opposed the idea of [natural law](#) and [natural rights](#), calling them "nonsense upon stilts".^[11] Further, one can question the ability of rights to actually bring about justice for all.

Yorum

Bir konuya bakış açısına göre yorum getirebilirsiniz. Etik boyut aynı yapıdadır. Başlıca kavramları irdelersek:

Ontoloji (Varlık Bilimi): Başlıca haklar olarak ele alınınca, var olan her boyut, her şey, her canlıya, yaratılış gereği saygı duymak, onları algılamak ve kavramak gereklidir. Bu bir algı ötesinde, sevgi, düşünce boyutudur. Şeytana şükrederim, şeytan obje ve bize etki yapan değil, Kuran ifadesi ile bir fikirdir, bize kaçınmamız, yapmamız gerekenleri belirtir.

Deontoloji (Görev Bilimi): Ödev=Görev karşılıklıdır. Burada kalıpsal değil, insanın ödevi ve görevi insanlık ve sevgi de olmaktadır şeklinde, soyut kavramlar olarak irdelenmesi daha rahatlatıcı ve gerçeğe yakın olmaktadır.

Aksiyoloji (Değer Bilimi): Her varlık bir değerdir, pis olanda değerdir, gübre yapılı, bizi sakındırır, kaçırır.

Soyut kalite, fayda, anlam Bilimi (Virtue Bilimi): Sevgi bir kavram olduğu gibi İncil God is Love (1 John) demektir ve bu yaratılış soyut kavrama sokmaktadır.

History

The specific enumeration of rights has differed greatly in different periods of history. In many cases, the system of rights promulgated by one group has come into sharp and bitter conflict with that of other groups. In the political sphere, a place in which rights have historically been an important issue, constitutional provisions of various states sometimes address the question of who has what legal rights.

Historically, many notions of rights were [authoritarian](#) and [hierarchical](#), with different people granted different rights, and some having more rights than others. For instance, the right of a father to be respected by his son did not indicate a right of the son to receive something in return

EstudamYenidogan

for that respect; and the [divine right of kings](#), which permitted absolute power over subjects, did not leave much possibility for many rights for the subjects themselves.^[12] In contrast, modern conceptions of rights have often emphasized [liberty](#) and [equality](#) as among the most important aspects of rights, as was evident in the [American](#) and [French](#) revolutions.

Important documents in the [political history](#) of rights include:

- The [Persian Empire](#) of [ancient Iran](#) established unprecedented principles of human rights in the 6th century BC under [Cyrus the Great](#). After his conquest of [Babylon](#) in 539 BC, the king issued the [Cyrus cylinder](#), discovered in 1879 and seen by some today as the first human rights document.^{[13][14][15]}
- The [Constitution of Medina](#) (622 AD; Arabia) instituted a number of rights for the Muslim, Jewish, camp followers and "believers" of Medina.^[16]
- [Magna Carta](#) (1215; [England](#)) required the [King of England](#) to renounce certain rights and respect certain legal procedures, and to accept that the will of the king could be bound by [law](#), after King John promised his barons he would follow the "law of the land". While [Magna Carta](#) was originally a set of rules that the king had to follow, and mainly protected the property of aristocratic landowners, today it is seen as the basis of certain rights for ordinary people, such as the right of due process.^[17]
- The [Declaration of Arbroath](#) (1320; [Scotland](#)) established the right of the people to choose a head of state (see [popular sovereignty](#)).
- The [Henrician Articles](#) (1573; Poland-Lithuania) or King Henry's Articles were a permanent contract that stated the fundamental principles of governance and constitutional law in the Polish-Lithuanian Commonwealth, including the rights of the nobility to elect the king, to meet in parliament whose approval was required to levy taxes and declare war or peace, to religious liberty and the right to rebel in case the king transgressed against the laws of the republic or the rights of the nobility.
- The [Bill of Rights](#) (1689; England) declared that [Englishmen](#), as embodied by [Parliament](#), possess certain civil and political rights; the [Claim of Right](#) (1689; Scotland) was similar but distinct.
- The [Virginia Declaration of Rights](#) (1776) by [George Mason](#) declared the inherent natural rights and [separation of powers](#).
- The [United States Declaration of Independence](#) (1776) succinctly defined the rights of man as including, but not limited to, "[Life, liberty, and the pursuit of happiness](#)" which later influenced "[liberté, égalité, fraternité](#)" (liberty, equality, fraternity) in France.^[18] The phrase can also be found in Chapter III, Article 13 of the 1947 [Constitution of Japan](#).^[19] and in President [Ho Chi Minh's](#) 1945 declaration of independence of the [Democratic Republic of Vietnam](#).^[20] An alternative phrase "life, liberty and property", is found in the [Declaration of Colonial Rights](#), a resolution of the [First Continental Congress](#). Also, Article 3 of the [Universal Declaration of Human Rights](#) reads, "Everyone has the right to life, liberty and security of person".
- The [Declaration of the Rights of Man and of the Citizen](#) (1789; France), one of the fundamental documents of the [French Revolution](#), defined a set of individual rights and collective rights of the people.
- The [Virginia Statute for Religious Freedom](#) (1785; United States), written by [Thomas Jefferson](#) in 1779, was a document that asserted the right of man to form a personal relationship with God free from interference by the state.
- The [United States Bill of Rights](#) (1789–1791; United States), the first ten amendments of the [United States Constitution](#) specified rights of individuals in which government could not interfere, including the rights of free assembly, freedom of religion, trial by jury, and the right to keep and bear arms.
- The [Constitution of Poland-Lithuania](#) (1791; Poland-Lithuania) was the first constitution in Europe, and second in the world. It built upon previous Polish law documents such as the Henrician Articles, as well as the US [constitution](#), and it too, specified many rights.
- The [Universal Declaration of Human Rights](#) (1948) is an overarching set of standards by which governments, organisations and individuals would measure their behaviour towards each other.^[citation needed] The preamble declares that the "...recognition of the inherent dignity and of the equal and inalienable rights of all members of the human family is the foundation of [freedom](#), [justice](#) and [peace](#) in the world..."
- The [European Convention on Human Rights](#) (1950; Europe) was adopted under the auspices of the [Council of Europe](#) to protect [human rights](#) and fundamental freedoms.
- The [International Covenant on Civil and Political Rights](#) (1966), a follow-up to the [Universal Declaration of Human Rights](#), concerns [civil and political rights](#).
- The [International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights](#) (1966), another follow-up to the [Universal Declaration of Human Rights](#), concerns [economic, social and cultural rights](#).
- The [Canadian Charter of Rights and Freedoms](#) (1982; Canada) was created to protect the rights of [Canadian](#) citizens from actions and policies of all levels of government.^[21]
- The [Charter of Fundamental Rights of the European Union](#) (2000) is one of the most recent proposed [legal instruments](#) concerning human rights.

Yorum

Tarihsel olarak bakıldığında yazılı kaydolması beklenir.

- Ancak Kuran kayıtları olarak, ilk insan, Âdem ve Havva'nın, ölümsüzlük talebi ile cinsiyeti fark etmeleri ile Cennetten çıkarılmaları, bir bakıma bir etik ilke, haklar ve cezaları tanımlamaktadır.
- Babil'i fetheden İskender'in davranışı, işgal değil fetih denir, yakma yıkma yok o kültür ile bütünleşmeye fetih denilmektedir.
- Medine Antlaşması sadece Müslüman değil, tüm imza atanları, rıza ile kabul edenleri kapsamaktadır. İlk Anayasa niteliğindedir. Birçok hurafeyi de çöpe atmaktadır.
- Diğer tüm belirtilenler, halen Avrupa Sözleşmesi ve İnsan Hakları Maddeleri, Birleşmiş Milletlerde temel 5 ülkenin kabulü ve reddi olarak gerçekleşmekte, kısaca bir **güç bende, yönetim bende ilkesi** ile oluşmaktadır.

Genel Yorum

Temel olan bireyin kendisini bağımsız ve özel, özgün boyuta sıkmasıdır. Bunun için eğitim önemlidir. Atatürk “*Türk*/ey insanlar: *Öğün*/eğitim al, öğren, *Çalış*/çalışarak değer üret, *Güven*/inan demek ile tüm insanlığa bir mesaj bırakmış olmaktadır.

İnsan, hepimiz olduğu, parmak izlerimiz gibi hepimiz ayrı isek, bu ayrılığı olumlu yönde oluşturmalı, olumsuzluklardan da kaçınmalıyız.

2) European Parliament Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs, Wikipedia¹²

The **Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs (LIBE)** is a [committee of the European Parliament](#) that is responsible for protecting [civil liberties](#) and [human rights](#), as listed in the [Charter of Fundamental Rights of the European Union](#). Its current chair, elected on 10 July 2019, is [Juan Fernando López Aguilar](#), member of the [S&D political group](#).^[1]

Responsibilities

Specifically, the committee deals with [data protection](#) issues; asylum, migration, and “integrated management of the common borders”; and the [EU approach to criminal law](#)”, including police and judicial cooperation and [terrorism](#), all while ensuring that the principles of [subsidiarity](#) and [proportionality](#) are respected.^[2] Additionally, it oversees several [agencies of the European Union](#), including the [European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction](#) and the [European Union Agency for Fundamental Rights](#), [Europol](#), [Eurojust](#), the [European Police College](#) (Cupola), the [European Public Prosecutor’s Office](#) and other such agencies.^[2]

However, its purview does not include gender-based discrimination, which is overseen by the [Committee on Women’s Rights and Gender Equality](#), and [employment discrimination](#), which is overseen by the [Committee on Employment and Social Affairs](#).^[2]

Controversy

[Udo Voigt](#), the former leader of the far-right [National Democratic Party of Germany](#) (NPD) who has praised [Adolf Hitler](#), joined the committee as a non-attached member in July 2014,^[4] sparking outrage from [European Parliament President Martin Schulz](#), the [European Jewish Congress](#), and the [European Network Against Racism](#), among others. [Jan Philipp Albrecht](#), a German [Green Party](#) member and vice chair of the committee, expressed doubt about Voigt’s ability to significantly influence the legislative process, but he did concede that “his presence could lead the public to question the European Parliament”.^[4]

Yorum

Avrupa bağımsızlık ve adalet kavramı denilse de yabancı ve göçmenler yaptığı farklı yaklaşım, vatandaşlık olmayı farklı algılamaktadır.

Bu açılardan dolayı, fikirler güzel ama eylemler, ayırıcılık ise insanlık temelinde değildir. Başkası göçmenlere baksın, ben aralarından eğitilmiş, işime yarayanı seçeyim, diğerleri için ise para verip, başkası baksın yaklaşımının, vatandaşlık hakkı altında toplayıp, bu yaklaşımın insan hakları ile alakası olamaz.

3) List of European Commissioners for Justice and Equality, Wikipedia¹³

The **Commissioner for Justice** and **Commissioner for Equality** are posts in the [European Commission](#). The portfolios of Justice and Equality were previously combined as *Commissioner for Justice, Consumers and Gender Equality* under commissioner is [Věra Jourová](#); however, the two portfolios were split in 2019. [Didier Reynders](#) currently serves as Justice Commissioner and [Helena Dalli](#) serves as Equality Commissioner.

Portfolio

The post was created in 2010 by splitting the previous [Justice, Freedom and Security](#) portfolio into a justice post (the subject covered here) and a security post: the [Commissioner for Home Affairs](#). This split was made as a concession to the [liberals](#) in the [European Parliament](#) to gain their support for the second [Barroso Commission](#).

A major innovation of the [Juncker Commission](#) is the nomination of a First Vice-President, [Frans Timmermans](#), for Better Regulation, Inter-Institutional Relations, Rule of Law and the [EU Charter of Fundamental Rights](#). His role includes to “guide and coordinate all other Justice and Home Affairs (JHA)-related Commissioners, in particular those of the new DG Justice ([Věra Jourová](#)) and the DG Home Affairs ([Dimitris Avramopoulos](#))”.^[1]

The portfolio of the Commissioner has evolved under the [Juncker Commission](#) and renamed into *Justice, Consumers and Gender Equality*. Major changes are:

- “The Commissioner for Justice no longer holds the title [of “Commissioner for EU Citizenship”] that was used in the previous Commission. [...] Other citizenship-related matters regarding ‘communication to citizens’ have been moved from DG Communication and attributed to the new [Commissioner for Education, Culture, Youth and Citizenship](#).”^[1]
- “Issues related to non-discrimination in employment [and the rights of persons with disabilities] have been removed from DG JUST and placed back under DG Employment, Social Affairs and Inclusion. However, DG JUST still holds responsibility for the wider non-discrimination portfolio.”^[1]
- DG JUST gained competences on issues related to Corporate Governance and Social Responsibility, previously in DG Internal Market and Services (MARKT), and on issues related to Consumer Affairs. Regarding Consumer Affairs, the whole directorate has been transferred from DG Health and Consumers (SANCO) - now DG Health and Food Safety (SANTE), except for Health Technology and Cosmetics issues, for which DG Enterprise and Industry (ENTR) gained responsibility.^[1]
- The responsibility of Anti-Drug Policy has been transferred to DG Home Affairs (HOME).^[1]

Yorum

Adalet kavramı farklı boyuttadır. Toplum görüşü, Common Sense, onlar için adaleti oluşturan kavram ise de bizlerde ise adalet toplum ile bağlantılı değildir. Mahkemeler hak edişi, zarar ve zulüm olmadıkça, herhangi bir ceza öngörmezler.

Yabancı ülkelerde oturan kişiler bunu daha iyi algırlarlar. Birleşmiş Milletler tarafından terörist olarak kabul edilen bir grup, herhangi bir olay çıkmadıkça müsaade edilir. Burada yaptıkları kendi gruplarında olursa çok şiddetli karşılarken, yerlerde sürükler ve köpekler ile üstlerine saldırırken, başka ülke sorunu diye boş bıraktıkları da bilinmektedir.

Kendi milleti olunca suç, başka ülke olursa suç kabul etmemenin adalet kavramı ile ilintisi de anlaşılabilir, tartışılmaz bile, haklar hukukta tartışmaya açık değildir, suç kanununla saptanan, kesin, kanıtlı ve ispatlıdır.

4) Civil liberties, Wikipedia¹⁴

Civil liberties are guarantees and freedoms that **liberal** governments commit not to abridge, either by **legislation** or **judicial interpretation**, without **due process**. Though the scope of the term differs between countries, civil liberties may include the **freedom of conscience**, **freedom of press**, **freedom of religion**, **freedom of expression**, **freedom of assembly**, the right to security and **liberty**, **freedom of speech**, the **right to privacy**, the right to **equal treatment under the law** and due process, the **right to a fair trial**, and the **right to life**. Other civil liberties include the **right to own property**, the **right to defend oneself**, and the right to **bodily integrity**. Within the distinctions between civil liberties and other types of liberty, distinctions exist between **positive liberty/positive rights** and **negative liberty/negative rights**.

Overview

Many contemporary nations have a **constitution**, a **bill of rights**, or similar constitutional documents that enumerate and seek to guarantee civil liberties. Other nations have enacted similar laws through a variety of legal means, including signing and ratifying or otherwise giving effect to key conventions such as the **European Convention on Human Rights** and the **International Covenant on Civil and Political Rights**. The existence of some claimed civil liberties is a matter of dispute, as are the extent of most **civil rights**. Controversial examples include **property rights**, **reproductive rights**, and **civil marriage**. In authoritarian regimes in which government censorship impedes on perceived civil liberties, some civil liberty advocates argue for the use of anonymity tools to allow for free speech, privacy, and anonymity.¹⁴ The degree that democracies have involved themselves in needs to take into fact the influence of terrorism.¹⁵ Whether the existence of **victimless crimes** infringes upon civil liberties is a matter of dispute. Another matter of debate is the suspension or alteration of certain civil liberties in times of **war** or **state of emergency**, including whether and to what extent this should occur.

The formal concept of civil liberties is often dated back to **Magna Carta**, an English legal **charter** agreed in 1215 which in turn was based on pre-existing documents, namely the **Charter of Liberties**.¹³

Yorum

Memleketlere göre farklar vardır ifadesi kabul edilebilir olamaz. İnsan, tüm Evrende tektir. Afrika fethinde geziler düzenleyen, İngiliz Araştırmacı, bayrak olarak Osmanlı üç hilali kullanmış, batılı köle peşinde iken, Osmanlı bu yaklaşımı olmadığı için, toplum gelip bilgi verebilmekte imiş. Padişah bile olsa, aynı hukuk düzeni tutturulmak istenmiştir. Padişahların kendi iç kıyafetleri dışında kaftanları bile devlet elbisesi olarak kayıta imiş, kişisel değilmiş.

Başlıca Hürriyetler: 1) Etik bağımsızlık, 2) Basım ve yayın hürriyeti, 3) İnanç hürriyeti, 4) Kuruluş, dernek oluşturma hürriyeti, 5) Bağımsızlık ve güvenlik açısından hürriyet, 6) Kendi bağımsız olarak kararını vermek, bireysellik, 7) Kanun önünde eşit haklar, 8) Adaletli yargılanma, 9) Yaşam Hakkı, 10) Kendi mal, mülk sahibi olabilmek, 11) Kendini savunma hakkı, 12) Vücut Bütünlüğü Hakkı gibi birey hakları temelinde diğer haklarda sayılabilir.

Kişilerin özelliklerine göre, a) Pozitif bağımsızlık/pozitif haklar, emziren anneler olduğu gibi ayrıcalık boyutunda haklar olmalıdır, b) Negatif bağımsızlık, negatif haklar, hakaret eden kişi serbestçe konuşmamalıdır.

Bazı anayasalarda, belirli kişilere dokunulmazlık hakkı tanınmaktadır, Milletvekilleri TBMM konuşma hürriyeti olması, onların yalan ve hakaret hürriyeti olduğu anlamını taşımaz, ama maalesef aktif görülmektedir. Güvenlik gerekçesi ile hakların askıya alınacağı 1980 Anayasasında vardır, halbuki, ancak kanun ile gerekçe ve dayanaklarla karar ile oluşmalıdır. Dikta bir gerekçe olamaz.

Magna Carta sıklıkla söz edilmekte, ancak bu Kral tarafından kabul edilmemiş, zorla imzalandım denilmiş, aktif uygulanması da söylenemez.

EstudamYenidogan

The [Constitution of the People's Republic of China](#) (which applies only to [mainland China](#), not to [Hong Kong](#), [Macau](#), and [Taiwan](#)) especially its Fundamental Rights and Duties of Citizens, claims to protect many civil liberties. Taiwan, which is separated from Mainland China, has its own Constitution.

Although the 1982 constitution guarantees civil liberties,^[4] the [Chinese government](#) usually uses the "subversion of state power" and "protection of [state secrets](#)" clauses in their law system to imprison those who criticize the [Chinese Communist Party](#) (CCP) and the [state leaders](#).^[5]

India

The Fundamental Rights—embodied in Part III of the constitution—guarantee liberties such that all Indians can lead their lives in peace as citizens of India. The six fundamental rights are right to equality, right to freedom, right against exploitation, right to freedom of religion, cultural and educational rights and right to constitutional remedies.^[6]

These include individual rights common to most [liberal democracies](#), incorporated in the fundamental law of the land and are enforceable in a court of law. Violations of these rights result in punishments as prescribed in the [Indian Penal Code](#), subject to discretion of the [judiciary](#). These rights are neither absolute nor immune from constitutional amendments. They have been aimed at overturning the inequalities of pre-independence social practices. Specifically, they resulted in abolishment of un-touchability and prohibit [discrimination](#) on the grounds of religion, race, caste, sex, or place of birth. They forbid [human trafficking](#) and [unfree labour](#). They protect cultural and educational rights of ethnic and religious [minorities](#) by allowing them to preserve their languages and administer their own educational institutions.

All people, irrespective of race, religion, caste or sex, have the right to approach the [High Courts](#) or the [Supreme Court](#) for the enforcement of their fundamental rights. It is not necessary that the aggrieved party has to be the one to do so. In public interest, anyone can initiate litigation in the court on their behalf. This is known as "[public interest litigation](#)".^[7] High Court and Supreme Court judges can also act on their own on the basis of media reports.

The Fundamental Rights emphasize equality by guaranteeing to all citizens the access and use of public institutions and protections, irrespective of their background. The rights to life and personal liberty apply for persons of any nationality, while others, such as the freedom of speech and expression are applicable only to the [citizens of India](#) (including [non-resident Indian](#) citizens).^[8] The right to equality in matters of public employment cannot be conferred to [overseas citizens of India](#).^[9]

Fundamental Rights primarily protect individuals from any arbitrary State actions, but some rights are enforceable against private individuals too.^[10] For instance, the constitution abolishes un-touchability and prohibits [begar](#). These provisions act as a check both on State action and actions of private individuals. Fundamental Rights are not absolute and are subject to reasonable restrictions as necessary for the protection of national interest. In the [Kesavananda Bharati vs. state of Kerala case](#), the Supreme Court ruled that all provisions of the constitution, including Fundamental Rights can be amended.^[11] However, the Parliament cannot alter the basic structure of the constitution like secularism, democracy, federalism, separation of powers. Often called the "Basic structure doctrine", this decision is widely regarded as an important part of Indian history. In the 1978 [Maneka Gandhi v. Union of India](#) case, the Supreme Court extended the doctrine's importance as superior to any parliamentary legislation. According to the verdict, no act of parliament can be considered a law if it violated the basic structure of the constitution. This landmark guarantee of Fundamental Rights was regarded as a unique example of judicial independence in preserving the sanctity of Fundamental Rights. The Fundamental Rights can only be altered by a constitutional amendment, hence their inclusion is a check not only on the executive branch, but also on the Parliament and state legislatures.^[12] The imposition of a [state of emergency](#) may lead to a temporary suspension of the rights conferred by Article 19 (including freedoms of speech, assembly and movement, etc.) to preserve national security and public order. The [President](#) can, by order, suspend the constitutional written remedies as well.

Yorum

Dikta yönetimlerde, yasalarda bağımsızlık vurgusu olsa bile, bunun belirli kesim için olduğu, üst sınıflı kapsadığı belirgindir.

Bu açıdan, Çin ve Hindistan örnek olarak sunulmamalıdır. Hindistan'da 12 kast vardır, üst, orta ve alt sınıflar kendi aralarında da üst, orta ve alt diye bölünmüşlerdir, eğitim ile sınıf atlama olmaz, ölme durumu ile yeniden doğan bir üst katta, seviyede Evrene geleceğine inanılır ve isyan gözlenmez, bu yaşamı kabul edeceksin, eski yaşamdan gelmesi ile bireyler hak etmiş denilir.

Japan

Since 1947, [Japan](#), a country with a [constitutional monarchy](#) and known for its socially "conservative society where change is gradual," has a [constitution](#) with a seemingly strong bill of rights at its core ([Chapter III. Rights and Duties of the People](#)).^[13] In many ways, it resembles the [U.S. Constitution](#) prior to the [Civil Rights Act of 1964](#), and that is because it came into life during the [Allied occupation of Japan](#). This constitution may have felt like a foreign imposition to the governing elites, but not to the ordinary people "who lacked faith in their discredited leaders and supported meaningful change."^[14] In the abstract, the constitution strives to secure fundamental individual liberties and rights, which are covered pointedly in articles 10 to 40. Most salient of the human dignity articles is article 25, section 1, which guarantees that all "[people shall have the right to maintain the minimum standards of wholesome and cultured living](#)."^[15]

Despite the adoption of this liberal constitution, often referred as the "Postwar Constitution" (戦後憲法, Sengo-Kenpō) or the "Peace Constitution" (平和憲法, Heiwa-Kenpō), the Japanese governing elites have struggled to usher in an inclusive, open and [Pluralist society](#).^[16] Even after the end of [World War II](#) and the departure of the [Allied government of occupation](#) in 1952, Japan has been the target of international criticism for failing to admit to [war crimes](#), [institutional religious discrimination](#) and maintaining a weak [freedom of the press](#), the treatment of children, minorities, foreigners, and women, its punitive criminal justice system, and more recently, the systematic bias against [LGBT](#) people.^{[17][18][19]}

The first Japanese attempt to a bill of rights was in the 19th century [Meiji constitution](#) (1890), which took both the [Prussian](#) (1850) and [British](#) constitutions as basic models.^[20] However, it had but a meager influence in the practice of the rule of law as well as in people's daily living. So, the short and deliberately gradual history of struggles for personal rights and protection against government/society's impositions has yet to transform Japan into a champion of universal and individual freedom.^{[21][22][23]} According to constitutional scholar, [Shigenori Matsui](#),

People tend to view the bill of rights as a moral imperative and not as a judicial norm. The people also tend to rely upon bureaucrats to remedy social problems, including even human rights violations, rather than the court.

— [Shigenori Matsui](#), "[The protection of 'Fundamental human rights' in Japan.](#)"^[24]

Despite the divergences between Japan's social culture and the [Liberal Constitutionalism](#) that it purports to have adopted, the country has moved toward closing the gap between the notion and the practice of the law. The trend is more evident in the long term. Among several examples, the [Diet](#) (bicameral legislature) ratified the [International Bill of Human Rights](#) in 1979 and then it passed the Law for Equal

EstudamYenidogan

Opportunity in Employment for Men and Women in 1985, measures that were heralded as major steps toward a democratic and participatory society. In 2015, moreover, it reached an agreement with [Korea](#) to compensate for abuses related to the so-called "women of comfort" that took place during the [Japanese occupation](#) of the [peninsula](#).^[25] However, human rights group, and families of the survivors condemned the agreement as patronizing and insulting.^[26]

On its official [site](#), the Japanese government has identified various human rights problems. Among these are child abuses (e.g., [bullying](#), [corporal punishment](#), [child sexual abuse](#), [child prostitution](#), and [child pornography](#)), frequent neglect and ill-treatment of [elderly persons](#) and individuals with [disabilities](#), [Dowa claims](#) (discrimination against the [Burakumin](#)), [Ainu people](#) (indigenous people in Japan), foreign nationals, [HIV/AIDS carriers](#), [Hansen's disease](#) patients, persons released from prison after serving their sentence, [crime victims](#), people whose [human rights are violated using the Internet](#), the homeless, individuals with [gender identity disorders](#), and [women](#). Also, the government lists systematic problems with gender biases and the standard reference to sexual preferences for jobs and other functions in society.^[27]

Human rights organizations, national and foreign, expand the list to include human rights violations that relate to government policies, as in the case of [daiyo kangoku](#) system (substitute prison) and the methods of interrogating crime suspects.^[28] The effort of these agencies and ordinary people seem to pay off. In 2016, the U.S. Department of State released a report stating that Japan's human right record is showing signs of improvement.^[29]

Yorum

Japonya'da geleneksel kültür içinde hürmet boyutu öndedir. Bu açıdan her bireyin görevi iyi bir vatandaş olmasıdır.

Halen %2 gibi savunma harcaması olan, tüm Uluslararası ilişkileri de bağımlı olan bir ülkedir.

Australia

Whilst Australia does not have an enshrined Bill of Rights or similar binding legal document, civil liberties are assumed as protected through a series of rules and conventions. Australia had primary involvement in and was a key signatory to the UN Universal Declaration on Human Rights (1948)

The [Constitution of Australia](#) (1900) does offer very limited protection of rights:

- the right to freedom of religion and.
- the right to freedom from discrimination based on out-of-state residence (historical prejudice based upon residence within one state affecting treatment within another)

Certain High Court interpretations of the Constitution have allowed for implied rights such as freedom of speech and the right to vote to be established, however others such as freedom of assembly and freedom of association are yet to be identified.

Yorum

Avustralya da Aborjin'lere bağımsızlık konusu sorulmalıdır. Tarihsel ilk yerleşenlerin bir ikinci ırk değil, insan olarak kabul edilmediği bir toplumdur. Beyaz efendi evde üst katta oturur, alt katta hizmetçiler oturur, çiftçiler dışarda, Aborjin'ler ise bahçe dışında oturmalıdırlar. Başlıca dört grup vardır.

Bu tarihsel değil, halen etkisi de gözlenmektedir.

Refugee issues

Within the past decade Australia has experienced increasing contention regarding its treatment of those seeking asylum. Although Australia is a signatory to the UN Refugee Convention (1951), successive governments have demonstrated an increasing tightening of borders; particularly against those who seek passage via small water vessels.

The Abbott Government (2013) like its predecessors (the Gillard and Howard Governments) has encountered particular difficulty curbing asylum seekers via sea, increasingly identified as "illegal immigration". The recent involvement of the Australian Navy in refugee rescue operations has many human rights groups such as Amnesty International concerned over the "militarization" of treatment to the refugee and the issue of their [human rights in Australia](#). The current "turn-back" policy is particularly divisive, as it involves placing refugees in government lifeboats and turning them towards Indonesia. Despite opposition however, the Abbott government's response has so far seen a reduction in the number of potential refugees undertaking the hazardous cross to Australia, which is argued by the government as an indicator for its policy success.

Yorum

Göçmen konusu amaca göre farklı olmaktadır: 1) Bir yerde iş bulmak amacı ile, Almanca denilen Yurttaşlar örnek belirtilebilir, iş bularak, çağırılarak gidilmekte, genellikle Tarım Kültüründe iken, Kabile Kültürü modeli oluşmaktadır, 2) Yaşam açısından daha uygun ve rahat yer için göçmek, aynı zamanda bir hakimiyet kurmak, Avrupa yayılımı bu nedenle olmuştur, patates küf nedeni ile yok olunca, İrlanda boşalmıştır, 3) Suçluların gönderilmesi, Avustralya ve Amerika örnek verilebilir, 4) İşgal ve gelir, kazanç amacı ile işgal etmek, halk sürülür, kovulur, kendileri için bir boyut oluşturulur, Suriye, Afganistan örneğindeki gibi, 5) Fetih amaçlı olanda, yerli halka dokunulmaz, medeniyet götürülür, Türklerin yaptığı yaklaşımdır, 6) Çölleşme nedeni ile göç etme, Afrika Sahra çölleşince insanlar göç etmişlerdir.

Kısaca insan, göçse bile insandır, sorunları çözülmediği zaman, mecburen varlık için göçeceklerdir, yaşam hakkı önceliklidir.

Europe

European Convention on Human Rights

EstudamYenidogan

The [European Convention on Human Rights](#), to which almost all European countries belong (apart from [Belarus](#)), enumerates a number of civil liberties and is of varying constitutional force in different European states.

Czech Republic

Following the [Velvet Revolution](#), a constitutional overhaul took place in [Czechoslovakia](#). In 1991, the [Charter of Fundamental Rights and Basic Freedoms](#) was adopted, having the same legal standing as the [Constitution](#). The Czech Republic has kept the Charter in its entirety following the [dissolution of Czechoslovakia](#) as Act No. 2/1993 Coll. (Constitution being No. 1).

France

France's 1789 [Declaration of the Rights of Man and of the Citizen](#) listed many civil liberties and is of constitutional force.

Germany

The [German constitution](#), the "Grundgesetz" (lit. "Base Law"), starts with an elaborate listing of civil liberties and states in sec. 1 "The dignity of man is inviolable. To respect and protect it shall be the duty of all public authority." Following the "[Austrian System](#)", the people have the right to appeal to the [Federal Constitutional Court of Germany](#) ("Bundesverfassungsgericht") if they feel their civil rights are being violated. This procedure has shaped German law considerably over the years.

United Kingdom

Civil liberties in the [United Kingdom](#) date back to [Magna Carta](#) in 1215 and 17th century [common law](#) and [statute law](#), such as the 1628 [Petition of Right](#), the [Habeas Corpus Act 1679](#) and the [Bill of Rights 1689](#). Parts of these laws remain in statute today and are supplemented by other legislation and conventions that collectively form the uncodified [Constitution of the United Kingdom](#). In addition, the United Kingdom is a signatory to the [European Convention on Human Rights](#) which covers both [human rights](#) and civil liberties. The [Human Rights Act 1998](#) incorporates the great majority of Convention rights directly into UK law.

In June 2008 the then Shadow Home Secretary [David Davis resigned his parliamentary seat](#) over what he described as the "erosion of civil liberties" by the then Labour government, and was re-elected on a civil liberties platform (although he was not opposed by candidates of other major parties). This was in reference to anti-terrorism laws and in particular the extension to pre-trial detention, that is perceived by many to be an infringement of [habeas corpus](#) established in Magna Carta.

Yorum

Avrupa, Suriye ve diğer göçlerde de kendilerine yaralı olacak, eğitilmiş ve sermayesi olanları almaktadırlar. Türkiye tüm göçmenleri alsa da onlara kendi ülkelerinde rahat ve emniyetli olarak kalmakta, kendi gücünü de oluşturmuşlardır. Kısaca güvenli bir yeni oluşum yapmaktadırlar, bunu da Türkiye sağlamaktadır.

A. Birliği, Türkiye'nin göçmenleri alması, onların ise aralarında seçim yaparak almalarını planlamaktadırlar, özellikle milliyetçi gruplar kesinlikle göçmenleri istememektedirler.

Russia

The [Constitution of the Russian Federation](#) guarantees in theory many of the same rights and civil liberties as the U.S. except to [bear arms](#), i.e.: freedom of speech, freedom of religion, freedom of association and assembly, freedom to choose language, to due process, to a fair trial, privacy, freedom to vote, right for education, etc. However, human rights groups like [Amnesty International](#) have warned that [Vladimir Putin](#) has seriously curtailed [freedom of expression](#), [freedom of assembly](#) and [freedom of association](#) amidst growing [authoritarianism](#).^[20]

Yorum

Rusya son Afganistan boyutunda hiçbir göçmen almayacağını belirtmektedir. Rusya İkinci Dünya Savaşında 24 milyon kişinin ölümüne neden olduğu ifade edilmektedir (www.yekvucut.com).

Göçmen değil, bunlar militandır, militan almak istemiyoruz demektedirler.

North America

Canada

The [Constitution of Canada](#) includes the [Canadian Charter of Rights and Freedoms](#) which guarantees many of the same rights as the U.S. constitution, with the notable exceptions of protection against [establishment of religion](#). However, the Charter does protect [freedom of religion](#). The Charter also omits any mention of, or protection for, property.

United States

The [United States Constitution](#), especially its [Bill of Rights](#), protects civil liberties. The passage of the [Fourteenth Amendment](#) further protected civil liberties by introducing the [Privileges or Immunities Clause](#), [Due Process Clause](#), and [Equal Protection Clause](#). Human rights within the United States are often called [civil rights](#), which are those rights, privileges and immunities held by all people, in distinction to [political rights](#), which are the rights that inhere to those who are entitled to participate in elections, as candidates or voters.^[21] Before universal suffrage, this distinction was important, since many people were ineligible to vote but still were considered to have the fundamental freedoms derived from the rights to life, liberty and the pursuit of happiness. This distinction is less important now that Americans enjoy near [universal suffrage](#), and civil liberties are now taken to include the political rights to vote and participate in elections. Because Indian tribal governments retain sovereignty over tribal members, the U.S. Congress in 1968 enacted a law that essentially applies most of the protections of the Bill of Rights to tribal members, to be enforced mainly by [tribal courts](#).^[22]

The [Civil Liberties Act of 1988](#) was signed into effect by President [Ronald Reagan](#) on August 10, 1988. The act was passed by Congress to issue a public apology for those of Japanese ancestry who [lost their property and liberty](#) due to discriminatory actions by the United States Government during the [internment period](#). This act also provided many other benefits within various sectors of the government. Within the treasury it established a civil liberties public education fund. It directed the Attorney General to identify and locate each individual affected by this act and to pay them \$20,000 from the civil liberty's public education fund. It also established a board of directors who is responsible for making disbursements from this fund. Finally, it required that all documents and records that are created or received by the commission be kept by the [Archivist of the United States](#).^[23]

Yorum

Kanada, Birinci Dünya Savaşında 40,000 asker esir almış, İngiliz Birliği içinde olduğu için bunları kabul etmiş, sağ olarak ancak 100 kişi geri döndüğü de belirtilmektedir.

İkinci Dünya Savaşında Amerika 1 milyondan fazla Alam askeri esir almış, bunlar kışın kamplarda öterek, 100-200bin kişi kalarak serbest bırakıldığı belirtilmektedir. Bunlar söz edilmemektedir. 5milyon 162bin askerin 3 milyon öldüğü, sağ kalan 818bin kişinin de Sovyetlerle savaşırıldığı belirtilmektedir (www.yekvucut.com).

5) Individual and group rights, Wikipedia¹⁵

Group rights, also known as **collective rights**, are **rights** held by a group *qua* a group rather than by its members severally;^[1] in contrast, **individual rights** are rights held by **individual people**; even if they are group-differentiated, which most rights are, they remain individual rights if the right-holders are the individuals themselves.^[2] Group rights have historically been used both to infringe upon and to facilitate individual rights, and the concept remains controversial.^[3]

Organizational group rights

Besides the rights of groups based upon the immutable characteristics of their individual members, other group rights cater toward organizational persons, including nation-states, **trade unions**, **corporations**, trade associations, chambers of commerce, specific **ethnic groups**, **political parties**,^[citation needed] Such organizations are accorded rights which are particular to their specifically-stated functions and their capacities to speak on behalf of their members, i.e. the capacity of the corporation to speak to the government on behalf of all individual customers or employees or the capacity of the trade union to **negotiate for benefits with employers on behalf of all workers in a company**.

Yorum

Dernek, kurum ve kuruluşlar, hatta mahkemelerce saptanan bilirkişilerin görüşleri, bireyin görüşünden üstün değildir, mahkemeler bunlara dayanması gerekmez, yapılan itirazları netliği saptamalı, açığa kavuşturmalı, bilimsel ve kanıt boyutuna çekmelidir. Zarar soyut olamaz, açık ve nettir, hakarete açık ve net olmalıdır.

Bu açıdan birey hakkı üstünde mahkemeler dikkat almazlar, sadece birey ile eşit görüşlerini dikkate alırlar, itiraza açıktır.

Eskiden bilirkişi kesin saptar, buna karşı savunma yapıldır. Şimdi bilirkişinin belirttiklerine her boyutta karşı çıkılır, savunma değil, delil diye gösterilenin kanıt olmadığı iddiasında bulunulur.

Gruplar bireyin hakkının savunucusu ancak olabilirler, ancak bu hukuk boyutu ile oluşmalıdır. Bir suçta, kişinin tazminatı ödemesi, af dilemesi, kasıtlı yapmaması ile ceza indirimi varken, bunu medyada en ağır cezayı almasını istemek, adaleti örtmek, yanıltmak eylemine girer, hakkı gasp edilmemelidir.

Kamu işçileri ile devletin ücret konusunda daha hukuksal ve bilimsel elemanlarla, ekip hazırlığı olduğu için, bir grubun hakkını korurlar, korumuyorlarsa, bireyler kendi haklarını ellerine alabilirler, daima itiraz hakkı vardır. Ücretlerin saptanmasına, 2500Kalorilik besin ücreti, artı enflasyon boyutu ve artı enflasyon beklentisi yanında kalkınma payı (%2-5) eklenmektedir. Kısaca bu yaklaşımın dışında olan bir anlaşmaya itiraz doğrudan bir haktır ve varılan anlaşmayı iptal ettirebilir.

Philosophies

In the political views of **classical liberals** and some **right-libertarians**, the role of the government is solely to identify, protect, and enforce the natural rights of the individual while attempting to assure just remedies for transgressions. Liberal governments that respect individual rights often provide for systemic controls that protect individual rights such as a system of **due process** in **criminal justice**. Without certain collective rights, for example, a cardinal principle in international law, enshrined in Chapter I Article I of the **United Nations Charter**, secures the right of "**Self-determination of peoples**".^[4] Without this group right, the *people* have no means or authority to assert the individual rights that self-determination enables the establishment of. If *people* are unable to determine their collective future, they are certainly unable to assert or ensure their individual rights, future and freedoms.^[5] In contrast to individual-collective dichotomy proposed by Peterson and contemporaries, critics suggest that both are necessarily connected and intertwined, rejecting the assertion that they exist in a mutually exclusive relationship.^[6]

Ayn Rand, developer of the philosophy of **Objectivism**, asserted that a group, as such, has no rights. She maintained that only an individual can possess rights, and therefore the expression "individual rights" is a redundancy, while the expression "collective rights" is a contradiction in terms. In this view, a person can neither acquire new rights by joining a group nor lose the rights which he does possess. Man can be in a group without want or the group minority, without rights. According to this philosophy, individual rights are not subject to a public vote, a majority has no right to vote away the rights of a minority, the political function of rights is precisely to protect minorities from the will of majorities, and the smallest minority on earth is the individual.^[4] Rand offers several unique perspectives on rights, holding that 1. ontologically, rights are neither attributes nor conventions but principles of morality, having, therefore, the same epistemic status as any other moral principle; 2. rights "define and sanction man's freedom of action";^[2] 3. as protectors of freedom of action, rights do not mean "entitlements" to be supplied with any goods or services;^[8] 4. "Man's rights can be violated only by the use of physical force. It is only by means of physical force that one man can deprive another of his life, or enslave him, or rob him, or prevent him from pursuing his own goals, or compel him to act against his own rational judgment."^[9] and 5. rights derive from the mind's needs: for an organism that survives by means of reason, freedom is a survival-requirement: initiated force negates or paralyzes the thinking mind. Rand's overall argument is that rights protect freedom in order to protect reason. "Force and mind are opposites."^[10]

Adam Smith, in 1776 in his book *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*, describes the right of each successive generation, as a group, collectively, to the earth and all the earth possesses.^[11] The **Declaration of Independence** states several group, or collective, rights of the people as well as the states, for example the Right of the People: "whenever any Form of Government becomes

destructive of these ends, it is the Right of the People to alter or to abolish it" and the right of the States: "... as Free and Independent States, they have full Power to levy War, conclude Peace, contract Alliances, establish Commerce, and to do all other Acts and Things which Independent States may of right do."

Yorum

Bir yönetimin liberal, sosyalist veya ne olursa olsun, kanunlara göre davranılmalıdır. Bu açıdan hukuk kanuna göre irdeleme yapar. İstatistik Enstitüsünün enflasyon rakamlarına itiraz edebilirsiniz, ama itirazının bilimsel dayanağı olmalıdır. Piyasada aldığımız ücretler ile istatistiksel veri oluşmaz.

Bağımsızlık yazıları ile bireye hakların verildiği, verileceği anlamı taşımaz. 1980 Anayasası verilen hakların, Kamu düzeni olarak engellenebileceği vurgusu ile dikta rejimlere yol açmaktadır. Dikta, ben bilirim, benim dediğim olacaktır, sosyal sınıfı düşük olanlar, ekseriyette olsalar bile yönetmede hâkim olamazlar görüşü öne çıkmaktadırlar.

Yönetim kimin içindir, halk, birey içindir, ancak birey bu yaklaşımları tercih ile seçmelidir. Devlet yolundan ücret talep edildi, alternatif otoyol olmadığı için, bu yolda ücret ödenmez denildi, dava kazanıldığı, ödenen paralar, tazmin edilerek geri ödendi.

Hekimlikte Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi, Tüzüğü ile belirtilmektedir.

Öncelikle bireyin insan şahsiyeti ihtimam ve hürmet göstermektir. *Madde 2: Tabip ve dış tabibinin başta gelen vazifesi, insan sağlığına, hayatına ve şahsiyetine ihtimam ve hürmet göstermektir. Tabip ve dış tabibi; hastanın cinsiyeti, ırkı, milliyeti, dini ve mezhebi, ahlâki düşünceleri, karakter ve şahsiyeti, içtimai seviyesi, mevki ve siyasi kanaati ne olursa olsun, muayene ve tedavi hususunda azami dikkat ve ihtimamı göstermekle mükelleftir*

Hasta Hekimini serbestçe seçer: *Madde 5: Sağlık müesseselerinde tatbik olunan usul ve kaideler mahfuz olmak üzere, hasta; tabibini ve dış tabibini serbestçe seçer.*

Bilgilendirme ve rıza şartı vardır: Yeterli BİLGİLENDİRME ve sonrası YAZILI RIZASI alınma zorunluluğu (2011 tarihli BAZI KANUN VE KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELERDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN/Yasa: 6225) vardır.

NOT: a) HHY= Hasta Hakları Yönetmeliğinde belirtilenler, AYRICA 19 Ağustos 2011 gün ve 28030 Sayılı Yönetmelik SUNULANLAR EKLENMİŞTİR, b) "Eşit Sağlık Hakkı Formu/EXPLANATORY Model'den de Yasa ve Yönetmelikler yanında ayrıca yararlanılmıştır. (Behrman, R.E. Kliegman, R.E. et al. Nelson Textbook of Pediatrics, 16th ed. W.B. Saunders Company, Philadelphia, 2000, sayfa.10).

Neron Roma'yı yakarken, lir çalarak mutlu olmaktadır, Roma'da yapacağı yeni eserler için yer açmaktadır, sorun olmasın diyerek, o bölgeyi çevirmiş, insan ve eşyayı yakmıştır. Şimdi o yerleri gezerken, bu insanlık dışı olayı algılanması gerekir. Roma için Roma vatandaşlarını yakmış ve bazı eserler yapmış, anılan eserleri değil, Roma'yı yakmasıdır.

Önemli olan bireydir, kâğıt üstündeki hak vermenin anlamı yok, sadece bir sosyal tatmin olmaktadır. Hitler dahil, hiçbir diktatör seçimle iş başına gelmemiştir.

6) Personality rights, Wikipedia¹⁶

The **right of publicity**, sometimes referred to as **personality rights**, is the right of an individual to control the commercial use of one's identity, such as name, image, likeness, or other unequivocal identifiers. It is generally considered a property right as opposed to a personal right, and as such, the validity of the right of publicity can survive the death of the individual (to varying degrees depending on the jurisdiction).

Classification

Personality rights are generally considered to consist of two types of rights: the right of publicity,^[1] or the right to keep one's image and likeness from being commercially exploited without permission or contractual compensation, which is similar (but not identical) to the use of a **trademark**; and the **right to privacy**, or the right to be left alone and not have one's personality represented publicly without permission. In **common law** jurisdictions, **publicity rights** fall into the realm of the **tort of passing off**. **United States jurisprudence** has substantially extended this right.

A commonly cited justification for this doctrine, from a policy standpoint, is the notion of **natural rights** and the idea that every individual should have a right to control how their right of publicity is commercialized by a third party, if at all. Often, though certainly not always, the motivation to engage in such commercialization is to help propel sales or visibility for a product or service, which usually amounts to some form of **commercial speech**^[2] (which in turn receives the **lowest level of judicial scrutiny**).

Civil law and common law jurisdictions

In contrast with common law jurisdictions, most **civil law** jurisdictions have specific civil code provisions that protect an individual's image, personal data, and other generally private information. Exceptions have been carved out of these general, broad privacy rights when dealing

EstudamYenidogan

with news and public figures. Thus, while it may violate an ordinary citizen's privacy to speak about their medical records, one is generally allowed to report on more intimate details in the lives of celebrities and politicians.

Unlike most common law jurisdictions, the personality rights in civil law are generally inheritable, thus one can make a claim against someone who invades the privacy of a deceased relative if the memory of their character is besmirched by such publication.

Personality rights have developed out of [common law](#) concepts of [property](#), [trespass](#) and intentional [tort](#). Thus, personality rights are, generally speaking, judge-made law, though there are [jurisdictions](#) where some aspects of personality rights are statutory. In some jurisdictions, publicity rights and privacy rights are not clearly distinguished, and the term publicity right is generally used. In a publicity rights case the issue to decide is whether a significant section of the public would be misled into believing (incorrectly) that a commercial arrangement had been concluded between a [plaintiff](#) and a [defendant](#) under which the plaintiff agreed to the advertising involving the image or reputation of a famous person. The actionable misrepresentation requires a suggestion that the plaintiff has endorsed or licensed the defendant's products, or somehow can exercise control over those products. This is done by way of the [tort](#) of [passing off](#). The meaning of the law is best illustrated by principal cases on the subject.

Country-specific jurisdictions

Australia

In Australia, false association or endorsement is actionable via the law of [passing off](#), not a separate law of "right of personality". The *Henderson* case^[2] is a decision of the Supreme Court of New South Wales (both the first instance and appellate jurisdiction). The plaintiffs were [ballroom dancers](#) and they sued the defendant in passing off alleging it wrongfully published their photograph on the cover of a gramophone record entitled *Strictly for Dancing: Vol. 1*. An injunction was granted on the ground that the use suggested the plaintiffs recommended or approved of the defendant's goods or had some connection with the goods.

However, in the 1988 case of *Honey v Australian Airlines*,^[3] Gary Honey, a well-known Australian athlete failed in his attempt to get a damages award after [Australian Airlines](#) used a photograph of him in action on a poster without his permission. The judge held, in essence, that the poster depicted excellence in general rather than a particular person.

Canada

Statutory protection

The provinces of [British Columbia](#), [Manitoba](#), [Newfoundland and Labrador](#), and [Saskatchewan](#) have enacted privacy legislation dealing with personality rights, which have the following traits:^[4]

1. An appropriation of personality can be achieved through the use of a person's name, likeness, or voice (but British Columbia has a more restrictive definition).
2. The plaintiff must be identified or identifiable by the use made of his persona.
3. An action for the appropriation of personality can only succeed where the defendant intended to commit the wrong (but British Columbia has no "intention" requirement).
4. The defendant's use of the plaintiff's persona must have resulted in a gain or advantage for the defendant (but British Columbia has a more restrictive definition, relating only to commercial gain).
5. An appropriation of personality is actionable without proof of damages.
6. The right of action for appropriation of personality is extinguished upon the death of the person whose privacy was violated.
7. The following constitute statutory defences in all four provinces: (i) that the plaintiff consented to the use of his persona; (ii) that the use of the plaintiff's persona was incidental to the exercise of a lawful right of defence of person or property; (iii) that the use was authorized or required under a provincial law or by a court, or any process of a court; and (iv) that the act was that of a peace officer acting in the course of his or her duties. The Manitoba Act provides additional defences.

Common law provinces

Canadian common law recognizes a limited right to personality. It was first acknowledged in the 1971 Ontario decision of *Krouse v. Chrysler Canada Ltd.*, where the Court held that where a person has marketable value in their likeness and it has been used in a manner that suggests an endorsement of a product then there is grounds for an action in appropriation of personality. This right was later expanded upon in *Athans v. Canadian Adventure Camps* (1977) where the Court held that the personality right included both image and name.

In *Gould Estate v. Stoddart Publishing Co. Ltd.* (1998), the Ontario Court of Appeal concluded that simply writing [about](#) somebody, even for the purpose of generating a profit, does not constitute appropriation of personality.

The general tort of appropriation of personality is still in development, but it is currently [being argued](#) that it will be recognized in all common law provinces,^[5] with certain characteristics:^[2]

1. *Athans* confirms that there is "a proprietary right in the exclusive marketing for gain of his personality, image and name..."
2. There is always a requirement that the plaintiff be identifiable.
3. An action for appropriation of personality will have to be intentional for a plaintiff to recover at common law.
4. There is a requirement that the defendant must have acted for the purpose of commercial gain, but *Gould* suggests that this may be restricted to "endorsement-type situations".
5. It is a matter of uncertainty whether the common law tort of appropriation of personality is actionable [per se](#) or whether damages must be shown.
6. Privacy rights are extinguished upon death, but personality rights are inheritable.
7. A defendant will not be liable for an appropriation of personality at common law where: (i) he has consented to the use of his persona; (ii) the use made of his personality rights was merely incidental to another purpose; or (iii) the publication constituted a matter of public interest.

Quebec

In 1994, the new [Civil Code of Quebec](#) introduced new provisions that enshrine the right to privacy as an attribute of personality:^[6]

3. Every person is the holder of personality rights, such as the right to life, the right to the inviolability and integrity of his person, and the right to the respect of his name, reputation, and privacy. These rights are inalienable.

...

36. The following acts, in particular, may be considered as invasions of the privacy of a person:

- (1) entering or taking anything in his dwelling.
- (2) intentionally intercepting or using his private communications.
- (3) appropriating or using his image or voice while he is in private premises.
- (4) keeping his private life under observation by any means.
- (5) using his name, image, likeness, or voice for a purpose other than the legitimate information of the public.
- (6) using his correspondence, manuscripts, or other personal documents.

In *Aubry v. Éditions Vice-Versa Inc.*, the [Supreme Court of Canada](#) also affirmed that under Quebec's [Charter of Human Rights and Freedoms](#) privacy provisions, a photographer can take photographs in public places but may not publish the picture unless permission has been obtained from the subject, except where the subject appears in an incidental manner, or whose professional success depends on public opinion.^[6] The relevant provisions of the *Charter* are:

4. Every person has a right to the safeguard of his dignity, honour, and reputation. 5. Every person has a right to respect for his private life.

EstudamYenidogan

Therefore, the following general characteristics may be drawn:^[10]

1. An appropriation of personality can be realized through the use of a person's name, likeness, or voice.
2. The plaintiff must be recognizable in order an appropriation of personality to be actionable.
3. There is no need for the courts to look for an element of intent.
4. Distinctions based on commercial purposes are irrelevant, and inconsistent with s 9.1 of the Quebec *Charter*.
5. The plaintiff is required to show that she suffered damage through the appropriation of her personality rights.
6. Quebec law may allow an action to be taken by the estate of a deceased person, provided that it can be proved that there is a patrimonial aspect at stake.
7. A defendant will not be liable for an appropriation of personality under Quebec law where: (i) the plaintiff expressly or impliedly consented to the appropriation of his personality; (ii) the use of the individual's persona is incidental to another purpose; (iii) the appropriation of personality is authorized by law; or (iv) the publication is a matter of public interest.

Cyprus

In [Cyprus](#), people depicted in photographs can oppose their use in advertisements and their publication in magazines, even if it was taken in a public place.^[11]

Denmark

In [Denmark](#), the [Danish Penal Code](#) chapters 26 and 27, provides certain personality rights. The governmental Danish Data Protection Agency, has made a declaration regarding publication on the Internet of pictures taken of persons in a public area:^[12]

The predominant point of reference is that any publication of a portrait photograph requires consent [of the person depicted]. The reasoning for this, is that such a publication might provide the depicted person with discomfort, possibly with other information such as name, of the publication for all with access to the internet, and the consideration of this discomfort is judged as more important than a possible interest in publication.

A portrait photograph is defined as a photograph, with the purpose of depicting one or more specific person(s). The personality rights however may be contracted for persons who are generally accepted as public persons.

France

In [France](#) personality rights are protected under article 9 of the French civil code. While publicly known facts and images of public figures are not generally protected, use of someone's image or personal history has been held actionable under French law. The most famous case in recent history is perhaps the publication of the book on [Francois Mitterrand](#) called *Le Grand Secret*^[13] in which Mitterrand's doctor published a book that not only revealed private facts about Mitterrand's life, but also revealed medical confidences protected by [doctor-patient privilege](#).

Germany

In [Germany](#) personality rights are protected under the German civil code, where the concept of an "absolute person of contemporary history" allows the depiction of individuals who are part of history but still gives them some protection of their rights of privacy outside the public sphere. A succinct statement of the German law can be found in the following judicial statement from the [Marlene Dietrich case](#): the general right of personality has been recognised in the case law of the Bundesgerichtshof since 1954 as a basic right constitutionally guaranteed by Arts 1 and 2 of the Basic Law and at the same time as an "other right" protected in civil law under § 823 (1) of the BGB (constant case law since BGHZ 13, 334, 338 - readers' letters). It guarantees as against all the world the protection of human dignity and the right to free development of the personality. Special forms of manifestation of the general right of personality are the right to one's own picture (§§ 22 ff. of the KUG) and the right to one's name (§ 12 of the BGB). They guarantee protection of the personality for the sphere regulated by them (reference omitted).^[14] }

Portugal

In [Portugal](#) personality rights are protected under the tutela geral da personalidade on article 70 of the Portuguese Civil Code and, also, in article 17 of the Constitution of the Portuguese Republic. Some personality rights, like the right to image or honor are specifically typified in the civil code in the articles following the tutela geral.

Greece

The relevant Greek laws include 57 AK and 2472/1997. As regarding photography:

- **Taking a picture of a person in a public space:** Requires consent. Taking a photo or video of someone or drawing them in a painting constitutes an illegal act by itself according to Article 57 of the Greek Civil Code (57 AK, 57 Αστικός Κώδικας) even without any publication of the resulting photo, video, or drawing. The law assumes that consent has been provided silently if the depicted person has been paid for the photography session. The law also provides some exceptions for persons of *contemporary history*.^[15] Furthermore, the law 2472/1997 also applies in many circumstances, even in photographing political rallies in public places or in photographing the police; Greece also requires photographers to obtain a government permit before photographing people participating in political protests in public places.^[16]
- **Publishing pictures of a person in a public space:** Requires consent.^[15] The publication of photographs of identifiable police officers beating civilians in public places may be against the law 2472/1997 and as such these images should be turned to the authorities for review.^[16]
- **Commercial use of a published picture of a person in a public space:** Requires consent.^[15]

Guernsey

The relevant Guernsey law was enacted on 3 December 2012 under the name of [Image Rights Bailiwick of Guernsey Ordinance 2012](#) and allows for the registration of a personality right, together with images associated with that personality. Images are widely defined and can be any number of personal attributes, such as likeness, mannerisms, gestures, voice, nickname etc. Personalities able to register fall into 5 categories, namely sole, joint, group, legal and fictional character. In addition, humans can be registered up to 100 years after the date of death, making the law very favourable for estate managers and trustees.

Hong Kong

In [Hong Kong](#), as in most other common law jurisdictions, there is no separate "personality right", and false association or endorsement is actionable under the law of passing off. The main case on this point relates to [Cantopop](#) singer/actor [Andy Lau](#) and [Hang Seng Bank](#) over the allegedly unauthorized use of Lau's image on [credit cards](#).^[17] which has led to the observation that only limited personality rights exist in this jurisdiction.^[18]

Jamaica

In a 1994 case involving the estate of [Bob Marley](#), the [Supreme Court of Jamaica](#) acknowledged a property right of personality which survived his death.^[19]

Japan

In October 2007, [J-pop](#) duo [Pink Lady](#) sued [Kobunsha](#) for ¥3.7 million after the publisher's magazine [Josei Jishin](#) used photos of the duo on an article on dieting through dancing without their permission. The case was rejected by the [Tokyo District Court](#). In February 2012, the Supreme Court rejected the duo's appeal based on the right of publicity.^{[20][21]}

Korea

While personality rights are said to exist to some extent by both influence of constitution, and tort liability,^{[22][23]} cases filed to enforce such rights against shopping malls have been unsuccessful.^{[24][25]}

People's Republic of China

In the [People's Republic of China](#), rights of personality are established by statute. According to article 100 and 101 of the [General Principle of Civil Law](#) of the People's Republic of China, the right of name and the right of image are protected. It is prohibited to use another's image for commercial use without that person's consent. In the new Tort Liabilities Law which came into effect on Jan 1, 2021, the right of privacy is mentioned for the first time in the legislation.^[26]

Iran

There are few studies on the right to fame in Iranian law. However, through general principles, an attempt has been made to support celebrities.^[27]

South Africa

In [South Africa](#) personality rights are protected under the [South African law of delict](#) and the [Bill of Rights](#), which also provides for [freedom of expression](#) and [freedom of association](#).^[28] After much uncertainty concerning the recognition of [image rights](#) in [South Africa](#), the [Supreme Court of Appeal](#) provided clarity in the landmark case of *Grütter v Lombard*.^{[29][30][31]} In South Africa, a person's right to identity is violated if the attributes of that person is used without permission in a way which cannot be reconciled with the true image of that person.^[32] Apart from the unauthorized use of a person's image, this kind of infringement also entails some kind of misrepresentation concerning the individual, such as that the individual approves or endorses a particular product or service or that an attorney is a partner in a firm, while this is not the case. Secondly, the right to identity is violated if the attributes of a person is used without authorization by another person for commercial gain.^{[33][34]} Apart from the unauthorized use of the individual's image, such use also primarily entails a commercial motive which is exclusively aimed at promoting a service or product or to solicit clients or customers. The mere fact that the user may benefit or profit from any product or service in respect of which the individual's attributes have incidentally been used, is not in itself sufficient. This violation of the right to identity therefore also entails unauthorized use of the individual's attributes with a commercial purpose, whether it is done by means of advertisement or the manufacture and distribution of merchandise covered with the attributes of the individual. Personality rights are not absolute, and it goes without saying that the use of a person's attributes must be unlawful before a plaintiff will succeed with any claim. With the use of a person's image, the personality rights, privacy, [human dignity](#) and [freedom of association](#) of the individual must often be weighed against the user's right to [freedom of expression](#). The use of a person's image can be justified on the grounds of consent, truth and public interest, fair comment, and jest.^[35]

Spain

According to the agency (Spanish) Data Protection for the collection and dissemination on Internet of images of a person without their consent may be a serious breach of the Data Protection Act which would be punishable by a minimum fine of 60,000 euros. According to *El Mundo* Data Protection Agency decided to investigate ex officio by the mere distribution of the image of a person on the Internet without their consent.^[36]

United States

In the United States, the right of publicity is a [state law](#)-based right, as opposed to federal, and recognition of the right can vary from state to state.^[37] The rationale underlying the right of publicity in the [United States](#) is rooted in both privacy and economic exploitation.^[38] The rights are based in tort law, and parallel Prosser's "Four Torts" which might be summarized as : 1) Intrusion upon physical solitude; 2) public disclosure of private facts; 3) depiction in a false light; and 4) appropriation of name and likeness. If looking at it through the prism of Prosser's four torts, violation of a right of publicity most closely aligns with appropriation. The right of publicity often is manifest in advertising or merchandise. In states without a specific right of publicity statute, the right of publicity is usually recognized via common law. The right of publicity has evolved rapidly, with a history of reported cases in the United States and worldwide.^[39]

The right of publicity is defined as the right of all individuals to control commercial use of their names, images, likenesses, or other identifying aspects of identity. In certain contexts, the right of publicity is limited (under U.S. law) by the [First Amendment](#). The right of publicity can be referred to as **publicity rights** or even **personality rights**. The term "right of publicity" was coined by Judge [Jerome Frank](#) in 1953.^[40] The extent of recognition of this right in the U.S. is largely driven by [statute](#) or [case law](#). Because the right of publicity is primarily governed by state (as opposed to federal) law, the degree of recognition of the right of publicity can vary from one state to the next. The right of publicity is not simply an analog to trademark law, though it could be noted that the right of publicity has some commonality with the protection of trademarks as long as one understands that the right of publicity is a distinct legal doctrine, with its own policies, objectives and standards, including notable differences from trademark law.^[41] For example, falsity or likelihood of confusion generally do not have to be established to present a colorable right of publicity claim.

At a national level, the [U.S. Supreme Court](#) held in the 1977 case *Zacchini v. Scripps-Howard Broadcasting Co.*, that the [First Amendment](#) did not [immunize](#) a [television station](#) from liability for broadcasting [Hugo Zacchini's human cannonball](#) act without his consent. This was the first, and so far, the only, U.S. Supreme Court ruling on rights of publicity, and it served to confirm the overall validity of the doctrine and the interests it protects.

[Indiana](#) has one of the stronger right of publicity statutes in the U.S., providing recognition of the right for 100 years after death, and protecting not only the usual "name, image and likeness", but also [signature](#), [photograph](#), [gestures](#), distinctive appearances, and mannerisms. Notably, Oklahoma also provides 100 years of protection after death, and Tennessee's statute provides rights that do not ever expire if use is continuous. There are other notable characteristics of the Indiana law, though most of the major movement in right of publicity emanates from [New York](#) and [California](#), with a significant body of case law which suggest potentially contradictory positions with respect to recognition of the right of publicity under certain circumstances.

Some states recognize the right through statute and some others through common law. California has both statutory and common-law strains of authority protecting slightly different forms of the right. The right of publicity shares characteristics of a property right and as such is transferable to the person's heirs after their death. The [Celebrities Rights Act](#) was passed in [California](#) in 1985 and it extended the personality rights for a celebrity to 70 years after their death. Previously, the 1979 *Lugosi v. Universal Pictures* decision by the [California Supreme Court](#) held that [Bela Lugosi's](#) personality rights could not pass to his heirs.^{[42][43]}

- In October 1990, actor [Crispin Glover](#) filed a lawsuit against [Universal Studios](#) for both the unauthorized use of his likeness and the use of footage of him from *Back to the Future* in *Back to the Future Part II*; his permission had not been sought for the latter and he received no payment. After a motion to dismiss was overruled, the case was settled for an undisclosed amount. The [Screen Actors Guild](#) changed its rules to prohibit its members from unauthorized mimicking of other SAG members.^{[44][45]}
- In September 2002, [Tom Cruise](#) and [Nicole Kidman](#) sued luxury cosmetics company [Sephora](#) for allegedly using a picture of them without permission in a brochure promoting [perfumes](#).^[46]
- In March 2003, eight members of the cast of *The Sopranos* alleged that electronics retailer [Best Buy](#) used their images in newspaper ads without permission.^[47]
- In the July 2003 case of *ETW Corp. v. Jireh Publishing* ruled that a painting of the golfer [Tiger Woods](#) and others is protected by the [US Constitution's First Amendment](#) and treats neither on the golfer's [trademarks](#) nor publicity rights. Similarly in the July 2003 case of *Johnny and Edgar Winter v. DC Comics*, a depiction of [blues music](#) duo the Winter brothers in a comic book as worms

called the Autumn Brothers obtained First Amendment protection from publicity rights suit. In May 2005, *Toney v. Oreal USA Inc.* clarified the distinction between the purview of copyright versus the nature of publicity rights.^[48]

- The 2006 [New York County Supreme Court](#) case [Nussenzweig v. DiCorcia](#), after dismissing the complaint on statute of limitations grounds, held in the alternative that personality rights are limited by First Amendment rights of artistic freedom of expression.^[49] The decision was affirmed on appeal by the Appellate Division and the Court of Appeals, but those courts only addressed the statute of limitations holding, not the First Amendment holding.^[50]
- In 2008, a federal judge in California ruled that [Marilyn Monroe's](#) right of publicity were not protectable in California. The court reasoned that since Monroe was domiciled in New York at the time of her death, and New York does not protect a celebrity's deceased right of publicity and that her right of publicity ended upon her death.^[51]
- In the 2009 case of *James "Jim" Brown v. Electronic Arts, Inc.*, the District Court of the Central District of California dismissed athlete [Jim Brown's](#) theory of false endorsement under the [Lanham Act](#) and determined that the [First Amendment](#) protects the unauthorized use of a trademark in an artistic work when the mark has artistic relevance to the work and does not explicitly mislead as to the source or content of the work. Applying this test, the court found a lack of implied endorsement and held that the First Amendment protected Electronic Arts in its use of a virtual football player that resembled Mr. Brown.^[52]
- On April 29, 2020, the [NCAA](#) Board of Governors supported proposed rules for college athletes expected to take effect in 2021. The rules would allow athletes to be paid for use of their name, image, and likeness (NIL) in endorsements and appearances.^[53]

U.S. states that recognize rights of publicity ...

Yorum

Burada birey hukuku ile kamu hukuku tartışmaya sokulmaktadır. Önce genel bilgi verilmelidir.

Hukuk Sistematığı:

Civil Law, Medeni Hukuk olarak geçmektedir. *Common Law*, genel hukuk ve anlam olarak örf, adet ve toplum görüşü, kanısı olarak ele alınmaktadır. Toplum, jüri sisteminde olmakta, konu hakkında karar oluşturmaktadırlar. Hiçbir beyaz (Kafkas orijinli) insanlar, siyah (Afrikalı Amerikalı) insanları masum değil, öldüren polis beyazı suçuz bulmaktadırlar, sadece tazminat ödetirler, onu da devlet öder. Bizde ise Türk Ceza Kanunu çerçevesinde suç ceza verilir.

Suç Kavramı:

TCK: Suçta ve cezada kanunilik ilkesi: Madde 2- (1) Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükümlenemez. (2) İdarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamaz. (3) Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz.

ÖZET: 1) Kanunların açık şekilde suç saydığı eylem olmalıdır, 2) Kanıtı dayalı olmalıdır, 3) İdarenin düzenleyici olanlar suç olamaz, 4) Kıyas yapılamaz, geniş yorumlanamaz, 5) Örf adet ve geleneklere göre suç işlenmesi cezayı ağırlştırır.

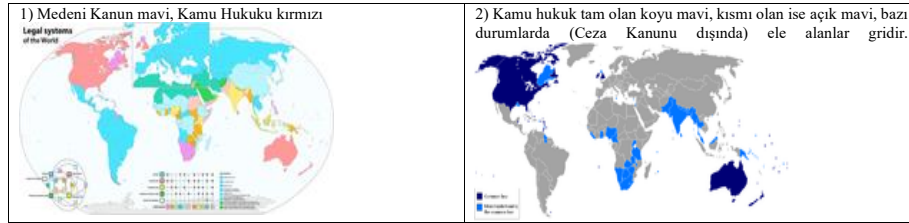
Medeni Kanunda Örf, Adet ve Geleneğin veri vardır.

Medeni Kanunun: A. Hukukun uygulanması ve kaynakları Madde 1- Kanun, sözüyle ve özüyle değındığı bütün konularda uygulanır. Kanunda uygulanabilir bir hüküm yoksa, hâkim, örf ve âdet hukukuna göre, bu da yoksa kendisi kanun koyucu olsaydı nasıl bir kural koyacak idiyse ona göre karar verir. Hâkim, karar verirken bilimsel görüşlerden ve yargı kararlarından yararlanır.

ÖZET: 1) Kanunlarda uygulanabilir hüküm yoksa şartı getirilmektedir; a) Hâkim karar verir, jüri vermez, doğrudan birey olarak sorumlu tutulur ve itiraz ve üst yargılama onun içinde geçerlidir, b) kanun koyucu gibi karar verir, ki bunun anlamı bazı yasalar bu şekilde kararların yayınlanması ile olmaktadır. İngiliz Mahkemelerinde daha önce alınan kararlar emsal olarak ele alınması bu prensiptendir. Ayrıca, c) Bilimsel görüş, bilir kişi kararları, ancak bunlar danışmandır, itiraz edilmektedir, son kararı hâkim verecektir, itirazın neticelenmesini yapmadan karara gitmez. Bunun yanında d) Örf, adet hukukuna göre karar verebilir, elbette bunlar birey hakkına aykırı ve suç niteliğinde olmamalıdır. Suç olmayı birey kendi gerekçesi ve dayanağı ile yapabilir, karışmak için yine bir gerekçe olmalıdır, bu gerekçe gelenek olamaz, bireyin hakları, düzenlemelerde getirilen esaslar ve gelenekler bunların üstünde birey hakları vardır.

Tüm bu esaslardan dolayı Türkiye Adalet mekanizması Jüri yapısından oldukça farklıdır.

Mahkeme Yapıları

Şekil/Grafik 1: Mahkemelerin Yapısı: 1) Medeni ve Kamu Hukuku: a) Mavi: Medeni Kanun, Hâkim Karar verir, b) Yeşil, şeriat ile yönetilme, bu İslam değil, 150 yıl sonra oluşan kurallar sistematığıdır, c) Kırmızı Jüri sistematığıdır, 2) Kamu kanunu temel alanlar ile kısmi yer alan devletler.

Bize göre Amerika Yapısında adalet Kamu düzeni içinde ise verilir, birey üzere ise, kamu denetiminde olmalıdır. Siyah, Kızılderili ve birçok yabancıların çektiği sıkıntılar bu açıdan, genel sisteme uymayanlar dışlanacaktır.

Yazar Batı sistematığında olduğu anlaşılmaktadır, bu açıdan destek çıkmaktadır. Ancak Tarihsel olarak Amerika her girdiği yerden çıkarılmış veya çıkmıştır, kendi yerinde yine bir bakıma yeni nesli Afrika Amerikalı, siyah ile Meksika göçmeni gibi kişilerin çoğunluğu ele alması ile azınlık duruma düşeceğinden korkmaktadır.

Kıbrıs, Kıbrıs Rum Devleti, bu yörenin yöneticisi olan Osmanlı ve sonra geçici yönetimi alan İngilizlere karşın, tek ırk olsun diye Türkleri yok etmeye gitmiş, yapamamış bir Devletin adalet boyutundan bahsetmek olanaklı olmamalıdır.

Diktatörlerin de aynı şekilde, temsili ve sahte seçimler ile başa gelmesi de demokrasi denilmez, dikta denilmelidir. Bu Ülkelerde yönetim ne olursa olsun, lidere söz geçerlidir. Afrika'da çok ülkede olması, burayı sömüren Avrupa ve Amerika'nın işine gelmesine bağlıdır.

Bu açıdan buradaki gelişmeler, şimdiki zaman yapısına bakılınca, halen gerçek birey hakları ve bağımsızlığı olduğu söylenemez. Suriye'de terörü destekleyen ve tüm diğer ülkelerde de aynı şekilde yapıları destekleyen, seçim ile gelenlerin, kendi yapısına ve emrine girmiyorsa karşı çıkmaktadır ki, bu onların adalet anlayışı ve her gittiği yere, yıkım ve yok edişin gerekçesi de oraya demokrasi getirmek, huzura kavuşturmak olduğu da bir ters yapı olmaktadır.

7) INDIVIDUAL RIGHTS AND NEEDS UNDER INTERNATIONAL LAW HEAD OF SECTION¹⁷

Anne Peters, <https://www.mpil.de/en/pub/research/areas/human-rights/the-individual-in-int-law.cfm>

ABOUT THE PROJECT:

Has a paradigm change occurred which makes humans, normatively speaking, primary international legal persons? Starting point of the research is the observation that increasingly international legal norms directly address human beings. Therefore, we must, first, examine in a systematic fashion whether and which substantive rights and obligations of individuals derive directly from international law, and whether procedural mechanisms for enforcing them have really increased in the last decades. Second, we need to find out whether the presumed quantitative development also has a qualitative significance.

It is suggested that a qualitative change is taking place, or has taken place, and that this change can be best observed and assessed by using a novel concept: the international individual right. This concept captures the new legal status of the individual, and also implies that individual international rights can be divided into human rights and "ordinary" international rights. A distinction between these two sub-groups is technically feasible, analytically convincing, and normatively appropriate.

Related publication: Anne Peters, The Importance of Having Rights, *Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht/Heidelberg Journal of International Law* 81, 7-22 (2021). doi: 10.17104/0044-2348-2021-1-7.

Anne Peters and Tom Sparks (eds), *The Individual in International Law: History and Theory* (forthcoming)

Direct Rights and Obligations of Individuals under the International Law of Armed Conflict

Under which conditions does the international law of armed conflict (or: international humanitarian law, IHL) generate individual rights, and against whom? These primary rights are distinct from secondary rights which may accrue from a relationship of responsibility between violator and victim in the event of a breach of a primary norm of IHL (the most relevant and controversial "secondary" right being a right to reparation, notably in form of monetary compensation).

Various provisions of IHL speak of rights of individuals on the primary level. Such rights seem to be bolstered by the drafting history and the trend of "humanization" of IHL. But views differ on the appropriate regulatory technique for achieving effective protection of humans in war.

EstudamYenidogan

Against a focus on duties, it is argued that IHL encompasses direct rights. Such a reading has symbolic and practical consequences, notably for remedies, reparation, and waiver. A follow-up question is against whom the IHL-based rights are opposable, who are the duty bearers. The recognition of IHL-based rights is helpful for steering IHL between the two evils of overextended human rights thinking and a static and paternalist fixation on states.

For publication in:

Dapo Akande, David Rodin, and Jennifer Welsh (eds), "The Individualization of War: Implications for the Ethics", Law and Politics of Armed Conflict (Oxford University Press, forthcoming).

Related publication:

Anne Peters, "Rights to Reparation as a Consequence of Direct Rights under International Humanitarian Law," *Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht/Heidelberg Journal of International Law* 78 (2018), 545-549.

Corruption and Human Rights

States perceived to be highly corrupt are at the same time those with a poor human rights record. International institutions have therefore assumed a negative feedback loop between both social harms. They deplore that corruption undermines the enjoyment of human rights, and concomitantly employ human rights as a normative framework to denounce and combat corruption. But that human rights-based approach has been criticized as vague and over-reaching.

Addressing this controversy, the project seeks to examine the legal quality of the link between corruption and human rights more closely. It specifically asks the dual question whether and under what conditions corrupt acts or omissions *can* technically be qualified as an actual violation of international human rights (doctrinal analysis), and whether corruption *should* be conceptualized as a human rights violation (normative analysis). The answer is that such a reconceptualization is legally sound as a matter of positive analysis although very difficult doctrinal problems arise. The normative assessment is ambivalent, but the practical benefits of the conceptualization seem to outweigh the risks of reinforcing the anti-Western scepticism towards the fight against corruption and of overblowing human rights. The framing of corruption not only as a human right issue but as a potential human rights violation can contribute to closing the implementation gap of the international anti-corruption instruments and can usefully complement the predominant criminal law-based approach.

Publications:

Anne Peters, "Corruption as a Violation of International Human Rights", *European Journal of International Law* 29 (2018), 1251-1287.

Anne Peters, "The Human Rights-based Approach to Combating Corruption: An Improper Rights Overreach?" *Bonavero Institute of Human Rights*, Oxford, 11 February 2020.

Towards a More Social International Law

The UN Agenda 2030 (adopted in 2015) is a marker for a new era of international law, an era of globalization fatigue. Critique against the political and economic liberalism or even neo-liberalism of the international legal order and the neglect of the social (welfare) dimension in international legal regimes, procedures, and institutions is getting louder. The project examines various trends which point towards the emergence of a "more social" international law: The international anti-poverty regime, new standard procedures such as social impact assessments, and the rise of social rights. The common feature of these new or strengthened legal concepts, legal subfields, and procedures is the acknowledgment of a cross-border responsibility for the welfare of individuals.

The project assesses these trends through the lens of global constitutionalism. By absorbing the social question, global constitutionalism can mitigate its neo-liberal tilt, and would be rescued from being reduced to a project to deepen the power of capital and to extend a market civilization in which the transnational investor is the principal political subject.

Publications and Presentations:

Anne Peters, "Global Constitutionalism: The Social Dimension," presentation at the Edinburgh Centre for International and Global Law, Edinburgh, 13 February 2020. [Presentation](#)

Anne Peters, "Global Constitutionalism: The Social Dimension," in: Takao Suami/Anne Peters/Dimitri Vanoverbeke/Mattias Kumm (eds), *Global Constitutionalism from European and East Asian Perspectives* (Cambridge: Cambridge University Press 2018), 277-350.

Of possible further interest the project: [Global Constitutionalism and Global Challenges](#)

- [Handout- Global Constitutionalism: The Social Dimension \(PDF, 275.6 KB\)](#)

Yorum

Birey Hakları konusunda birçok yayınlar olmaktadır, ancak bunların uygulamasının çarpık olduğu, belirgindir.

İngiltere'de birisinin polis tarafından tutuklanmasındaki şiddet, Almanya'da tekmeleme, köpek ısırması, Amerika'da boğazını sıkıp, nefessizlikten öldürme, hemen kurşunlama, bu şekilde örnekler çoktur. Aynı şekilde de yazılar çoktur, ama anlamı yine Common Sense/Kamu vicdanı şeklinde olmaktadır. Adalet Kamu, Toplumun Vicdanına bırakılamaz. Üst sınıf alt sınıfı hoş görmez.

Denizli, Pamukkale, Hierapolis'te bulunan yazıtlarda olan yasaların İngilizceye çeviren arkadaş, bana kitabı verdi, teşekkür ettim. Her suçun az veya çok bir karşılığı vardır, burada bakılması gereken nedir diye sordum. Sosyal sınıf farkına bakmalısın dedi. Örnek: 1) Bir çiftçi keçinin ırzına geçerse, öldürülür, keçi yenir, ziyafet çekilir, 2) Tüccar ırza geçerse, para cezası verilir, keçiye yine ziyafet verilir, 3) Üst komutan ırza geçerse, bu eylemi engellemeyene ceza verilir, ziyafete o da çağırılır, ancak ücretli katılır.

Zamanımızda adalet kavramı farklı olmadığı, özellikle kuvvet ayrılığında da bu belirgin gözlenir

8) Children's rights, Wikipedia¹⁸

Children's rights are a subset of [human rights](#) with particular attention to the rights of special protection and care afforded to minors.^[1] (Not to be confused with [Youth Rights](#)). The 1989 [Convention on the Rights of the Child](#) (CRC) defines a child as "any human being below the age of eighteen years, unless under the law applicable to the child, [majority](#) is attained earlier."^[2] Children's rights includes their right to association

with both [parents](#), [human identity](#) as well as the basic needs for physical protection, food, universal state-paid education, health care, and criminal laws appropriate for the age and development of the child, equal protection of the child's [civil rights](#), and freedom from [discrimination](#) on the basis of the child's [race](#), [gender](#), [sexual orientation](#), [gender identity](#), [national origin](#), [religion](#), [disability](#), [color](#), [ethnicity](#), or other characteristics. Interpretations of children's rights range from allowing children the capacity for autonomous action to the enforcement of children being physically, mentally, and emotionally free from [abuse](#), though what constitutes "abuse" is a matter of debate. Other definitions include the rights to care and nurturing.^[1] There are no definitions of other terms used to describe young people such as "[adolescents](#)", "teenagers", or "[youth](#)" in [international law](#).^[4] but the children's rights movement is considered distinct from the [youth rights](#) movement. The field of children's rights spans the fields of [law](#), [politics](#), [religion](#), and [morality](#).

Yorum

Çocuklar bir toplumun, gelecek insanların, daha geniş tanımlama ile, insanlığın varlığının devam etmesi için en önemli unsurdur. Para, mal ve mülk, gelecek için gerekli ise, bunu kullanacak olan bireyler daha önemlidir.

Bazı kültürlerde, Kabile Kültüründe varlık için aynı simgeleri taşımaları, futbol takımı olarak alınır, çocuklarda Galatasaray ise, Galatasaraylı olmalı, onun yücelmesi için çalışmalı, Tarım Kültüründe ise çocuk aynı ülkelerde, geleneklerde olmalıdır. Endüstri Kültüründe, işinin işçi kalacaksın, Yüksek Teknoloji de bir baltaya sap olacaksın, Birey Hakları Kültüründe ise kendini yetiştirmeli, becerilerin ve arzu ettiğini talep ederek ilerleyeceksin, kendini açacaksın, kimsenin kulu, kölesi değil, benliğine hâkim olacaksın, üst gelişim, değişimde olacaksın. Tümünde bakılırsa, geçmiş bir ders, örnek veya ibretti, bugün yaşıyoruz, yarın bilinmez, bu açıdan gelecek için çocuklar hazırlanmalıdır. Atatürk ileri muasır medeniyet/çağdaş ötesi, eğitimi hedef göstermektedir. Birçok eğitim, okul, skolastik yapıda aynı şeyi öğretmektedir. Eğitimde Koçluk ötesinde Mentorluk, kısaca bireyin kabiliyet ve kapasitesine göre eğitmektir, kendi kendine eğitimi sağlamaktır.

Bir yerde ilk kurtaracaklar çocuklar, sonra kadınlar ve en son erkeklerdir. Uçakta ilk oksijen maskesini çocuğa bakan kişi, bayılıp çocukları kurtarmakta gecikmesin diye yapmalıdır.

Bu yukarıda konulardan söz edilmemekte, a) Ailesi ile toplum olması, b) kendi kişiliğinin tanımlanması, emzirirken, meme ucu nedir sorgusu ile acıkma ile emmeyi alması, aç ve altı kirliliğe ulaşarak bir nevi iletişim sağlaması, ilk etik ilkeleri tanımlamaktadır, c) Fizik gelişme ve büyümesi, beslenme, eğitim, sağlık bakımı ve d) Etik ilkeler ve suç kavramını kavraması, suçlardan korunması, e) Kendini tanımlaması, sorumluluğun öğrenilmesi, f) Ayrımcılıktan arınması; ırk, cinsiyet, cinsiyet tanımı, milliyet, inanış, engelli olması, kapasitesi, rengi, etnik yapısı ve diğer olanlardan ayrılarak, tüm insanların genetik olarak tek anneden doğan kardeş olduğunu algılamalıdır. En önemlisi, g) Bireyin itilmişliği, insanlık dışı yaklaşım ve istismardan sıyrılmalıdır. Ayrıca h) Ergen olması, yetişkin olmasına da hazırlanması; hukuk, haklar, politika, inanışla ve ahlak önemli yer tutmaktadır, denilmektedir.

NOT: Kurala uyun yaklaşımı ile ele alınmaktadır. Sevgi boyutu yoktur, ayrıca Batı Medeniyetinde, hakları sağlayan mahkemeler, jüri sistemi, kamu görüşü, toplum vicdanı ile karar verir, yasalar, hâkim değil, onlar karar vermektedir. Politika hedefe giden bir yol iken, zamanımızda burada partiler akla gelmektedir, felsefe akla gelmemekte, düşünme ve aklın kullanmak, sorumluluk almalı olmalıdır. Ahlak, toplumun kalıbıdır, etik ise felsefenin bir alt dalı olarak "Doğru nedir" ve "Ne yapmalıyım" konusunu irdeler. Zarar ise hukuk boyutundadır, hakların temelinde ilkeleşmesi etik kavramdadır.

Özet olarak: Burada tanımlanan yaklaşımları kabul etmek imkansızdır, sevgi ve insanlık temelini ele almadan çocuğun varlığını tanımlamak anlamsızlaşmaktadır.

Justifications

[There] is a mass of human rights law, both treaty and 'soft law', both general and child-specific, which recognizes the distinct status and particular requirements of children. [Children], owing to their particular vulnerability and their significance as the future generation, are entitled to special treatment generally, and, in situations of danger, to priority in the receipt of assistance and protection.

— *Jenny Kuper, International Law Concerning Child Civilians in Armed Conflict (1997, Clarendon Press)*

As [minors](#) by law, children do not have autonomy or the right to make decisions on their own for themselves in any known jurisdiction of the world. Instead their adult caregivers, including [parents](#), [social workers](#), [teachers](#), [youth workers](#), and others, are vested with that authority, depending on the circumstances.^[5] Some believe that this state of affairs gives children insufficient control over their own lives and causes them to be vulnerable.^[6] [Louis Althusser](#) has gone so far as to describe this legal machinery, as it applies to children, as "repressive state apparatuses".^[7]

EstudamYenidogan

Structures such as government policy have been held by some commentators to mask the ways adults abuse and exploit children, resulting in [child poverty](#), lack of [educational opportunities](#), and [child labour](#). On this view, children are to be regarded as a [minority group](#) towards whom society needs to reconsider the way it behaves.^[1] Researchers have identified children as needing to be recognized as [participants in society](#) whose rights and responsibilities need to be recognized at [all ages](#).^[2]

Yorum

Aklı baliğ değil, sorumluluk almayan, bir bakıma güdülmesi gereken bir kesim olarak görülmesi demek, çocukların belirli disiplin altına eğitilmesi, bir bakıma bir robot şekline sokulmasıdır.

Yazarın evinde TV kumandası en küçük çocuğun elindedir, büyükler izin ister veya yan odadaki TV izlerler, daha küçük ekranlı olandan haberleri takip ederler. Her toplantıda tüm aile birliktedir, konuşmalarda en son söz, 6-7 yaşından büyük çocuklara sırası ile verilir. Onların olayı özetlemesi ve hâkimiyetine bakarlardı. Kesinlikle bilmiyorsun değil, açıklamalarda bulunulur. Sonra çocuk akli ile uyumlu bir karar verilir. Meslek eğitimi almış olanlara da bir etik ilkeler sunulur, insanlık temeli, karşılık bir hafta devamlı karşılıklı irdeleme ile yapılır. Çocuk mutlaka anne, babadan daha ileri, bunun farkında olarak, algı içinde gelişmiş ve değişmiş olmalıdır.

Hak vermek değil, hakkının algısında olmak, gelişim ve değişimde olunmalıdır.

Historic definitions of children's rights

[Sir William Blackstone](#) (1765-9) recognized three parental duties to the child: maintenance, protection, and education.^[10] In modern language, the child has a right to receive these from the parent.

The [League of Nations](#) adopted the [Geneva Declaration of the Rights of the Child](#) (1924), which enunciated the child's right to receive the requirements for normal development, the right of the hungry child to be fed, the right of the sick child to receive health care, the right of the backward child to be reclaimed, the right of orphans to shelter, and the right to protection from exploitation.^[11]

The United Nations [Universal Declaration of Human Rights](#) (1948) in Article 25(2) recognized the need of motherhood and childhood to "special protection and assistance" and the right of all children to "social protection".^[12]

The [United Nations General Assembly](#) adopted the [United Nations Declaration of the Rights of the Child](#) (1959), which enunciated ten principles for the protection of children's rights, including the universality of rights, the right to special protection, and the right to protection from discrimination, among other rights.^[13]

Consensus on defining children's rights has become clearer in the last fifty years.^[14] A 1973 publication by [Hillary Clinton](#) (then an attorney) stated that children's rights were a "slogan in need of a definition".^[15] According to some researchers, the notion of children's rights is still not well defined, with at least one proposing that there is no singularly accepted definition or theory of the rights held by children.^[16]

[Children's rights law](#) is defined as the point where the law intersects with a child's life. That includes [juvenile delinquency](#), [due process](#) for children involved in the criminal justice system, appropriate representation, and effective rehabilitative services; care and protection for children in state care; ensuring education for all children regardless of their [race](#), [gender](#), [sexual orientation](#), [gender identity](#), [national origin](#), [religion](#), [disability](#), [color](#), [ethnicity](#), or other characteristics, and; health care and advocacy.^[17]

Yorum

Çocuk Hakları liste ve tanımlamalar ile değil, onlara kişilik vermek, daha doğrusu kimlikleri ile kişiliğini oluşturmalarıdır.

Bu şekilde bir yaklaşım olmadığı da açıktır. Tüm Batı ülkelerinde ayrımcılık varken, aktif politik görüş olarak sunulurken, ayrımcılık olmamalı, yoktur demek hayali bir niyet olarak kalmaktadır.

Classification

Children have two types of [human rights](#) under [international human rights law](#). They have the same fundamental general human rights as adults, although some human rights, such as the [right to marry](#), are dormant until they are of age. Secondly, they have special human rights that are necessary to protect them during their minority.^[18] General rights operative in childhood include the [right to security of the person](#), [to freedom from inhuman, cruel, or degrading treatment](#), and the [right to special protection during childhood](#).^[19] Particular human rights of children include, among other rights, the [right to life](#), the [right to a name](#), the [right to express his views in matters concerning the child](#), the [right to freedom of thought, conscience and religion](#), the [right to health care](#), the [right to protection from economic and sexual exploitation](#), and the [right to education](#).^[20]

Children's rights are defined in numerous ways, including a wide spectrum of [civil, political, economic, social and cultural rights](#). Rights tend to be of two general types: those advocating for children as [autonomous persons](#) under the law and those placing a claim on society for protection from harms perpetrated on children because of their dependency. These have been labeled as the [right of empowerment](#) and as the [right to protection](#).^[16]

[United Nations educational guides for children](#) classify the rights outlined in the [Convention on the Rights of the Child](#) as the "3 Ps": Provision,

Yorum

Eğer hakları: a) Vatandaşlık, b) Politik, c) Ekonomik, d) Sosyal, e) Kültürel Haklar olarak tanımlarsanız, tümü belirli kalıplardır. Bireyin elbisesi, kimliği, inancı ve adı bile aile, toplum

tarafından verilmiş, içinde hapsedilen bir yapıdadır. Kişiliği de bu tanımlamalar içinde tanımlamakta, onun savunması da buna göre yapmaktadırlar. Çocuk Hakları tüm insanlığın evladı olarak, belirli bir kalıbın kulu, kölesi olarak kabul edilemez, tanımlamaların buna yapacağı da anlaşılmaktadır.

Protection, and Participation.^[20] They may be elaborated as follows:

- Provision:** Children have the [right to an adequate standard of living](#), [health care](#), [education](#) and services, and to [play](#) and [recreation](#). These include a [balanced diet](#), a warm bed to sleep in, and access to [schooling](#).
- Protection:** Children have the right to protection from [abuse](#), neglect, exploitation, and discrimination. This includes the right to safe places for children to play; constructive child rearing behavior, and acknowledgment of the [evolving capacities](#) of children.
- Participation:** Children have the right to [participate in communities](#) and have [programs and services](#) for themselves. This includes children's involvement in libraries and community programs, [youth voice](#) activities, and involving children as decision-makers.^[21]

In a similar fashion, the [Child Rights International Network](#) (CRIN) categorizes rights into two groups:^{[22][23]}

- Economic, social, and cultural rights, related to the conditions necessary to meet basic human needs such as food, shelter, education, health care, and gainful employment. Included are rights to education, adequate housing, food, water, the highest attainable standard of [health](#), the [right to work](#) and rights at work, as well as the [cultural rights](#) of minorities and indigenous peoples.
- Environmental, cultural and developmental rights, which are sometimes called "[third generation rights](#)", and including the right to live in safe and healthy environments and that groups of people have the right to cultural, political, and economic development.

[Amnesty International](#) openly advocates four particular children's rights, including the end to [juvenile incarceration](#) without [parole](#), an end to the recruitment of [military use of children](#), ending the [death penalty](#) for people under 21, and raising awareness of [human rights in the classroom](#).^[44] [Human Rights Watch](#), an international advocacy organization, includes [child labour](#), [juvenile justice](#), [orphans](#) and abandoned children, [refugees](#), [street children](#) and [corporal punishment](#).

Scholarly study generally focuses children's rights by identifying individual rights. The following rights "allow children to grow up healthy and free":^{[accusings to whom?][24]}

- [Freedom of speech](#)
- [Freedom of thought](#)
- [Freedom from fear](#)
- [Freedom of choice](#) and the [right to make decisions](#)
- Ownership over one's body

Yorum

Koruma ve gösterme altında: 1) Onay verilmesi, bu durumda çocuk nasıl karar verecek ve sorumlu olacaktır, bırakın yapsın, yaşamını tehlikeye atma olasılığı zaten minimaldir, 2) Korunma, koruma altında olan çocuk, sendeleme, düşüp kalkmadan nasıl yürümesini, koşmasını öğrenecektir denilebilir, 3) Katılma, topluma katılma demek, katıl demek ile olmaz, ona birlikte olup, söz vermelisiniz, onay verme ve korunma olan yerde nasıl katkıda bulunacaklardır?

Ayrıca belirtilen; 1) Öncelikle: a) sağlık, b) çalışma hakkı, c) kültürel haklar, 2) Üçüncü Jenerasyon Hakkı olarak; a) kültürel, b) politik, c) ekonomik gelişme olarak tanımlanmaktadır.

Konuşma hürriyeti, düşünme hürriyeti, korkudan arınması, seçme ve karar verme hürriyeti ve kendi bedenine sahip çıkması hürriyeti tanımlanmaktadır. Atatürk Öğretmenlere hitaben belirttiği, *Fikri hür, vicdani hür, irfanı hür, muasır medeniyet ötesinde* bireyler yetiştirmesi istemiştir. Başöğretmen olarak tanımlanan Atatürk'ün bu özeti yukarıda tanımlanandan daha önemlidir ve anlamlıdır. Bir köle hiçbir zaman hürriyetini istemez, bakımı ve geçimi açısından kaçmaz, aynı zamanda kaçanları da yakalamak için gönüllü olur.

Afrika'da, Avustralya'da sömürgelerde, başlıca, a) Sahip, üst katta oturan, b) Hizmetli, alt katta servis için oturan, c) Bahçe için ve tarlada çalışan, işçi, d) Bahçe dışında olan içeri giremeyen, dışlanan bir grup olmaktadır.

ÖZET: NOT: Sevgi, etik ve insanlık boyutu belirtilmemektedir. Atatürk tanımlaması da yoktur.

Son Yorum

Adalet Kavramı açısından yaratılış fark gözetmez, benim denize girenlere söylediğim bazı vurgular şunlardır. 1) Denize girersen ıslanırısın, kaçınamazsın, 2) Deniz sıcak diye yanılma, uzun süre kalınca üşürsün, adalelerde kramplar olabilir, tehlikede olabilirsin, 3) Balık gibi suyun altında nefes alacağını sanma, boğulursun, 4) Tuzlu su içilmez, böbrekleri mahveder

derim. Çoğunluk güler, bazıları da biliyoruz der, eklerim, biliniyor da boğulan, kramp giren ve sorun yaşayan ile içerek böbreklerini tahrip edenlere ne demeliyim ki, onlarda biliyorum dediler ama sonuçta felaketi yaşadılar.

Adalet işte böyle bir oluşum, zarar ve zulüm belgindir, bu açıdan bu konuda bilgi bile gerekmez, suç açık ve nettir. Bunu dikta kabul etmez, benim tarifime ve usulüme göre yapacaksın der.

1924 Atatürk Anayasası bu açıdan açık ve nettir: “Her Türk hür doğar, hür yaşar, Hürriyet, başkasına zarar vermeyecek her şeyi yapabilmektir. Tabii haklardan olan hürriyetin herkes için sınırı, başkalarının hürriyeti sınırlandırır. Bu sınırı ancak kanun çizer”.

Osmanlılara Kanuni denilmesi, Kanun ile suç tanımlanmakta, bunun dışında ise suç olmamaktadır. Keyfi düzenler suç tanımında değildir.

Birey Hakkı Üzerine Düşünceler

Kuran^{19,20} temelinde *Hakk*, *hak* kelimesi temelinde ayetlerden esinlenerek irdeleme yapılmıştır. *Kul hakkını Allah bile affetmez* boyutu Kuran temelli değildir. Yaratan bir hatayı belirli bir süre af dilenmesi ve tazmin edilmesi için bir süreç ayırmaktadır. Her zarar ve zulüm konusunda bireyin sorumlu olduğu, bunun bedelinin ödeneceği vurgusu açıktır. Kuran temelinde olan: “109/2 Kulluk etmem sizin kulluk ettiğinize” ve “109/4 Kul değilim sizin taptığınıza” yaklaşımı vardır, birey kimseye kulluk yapmaması gerektiği açık vurgulanmaktadır.

Bu kısımda “**Hak**” kelimesinin geçtiği Kuran Ayetlerinin Yazar tarafından yorumu sunulmaktadır.

Düşünceler

- **Doğru yol, hak ettiğin yoldur.** *Hak, hak edişe göre giden kişi doğru yoldadır.*
- **Geleceği kimse bilmez, tahminler yanıltıcı olabilir.** *Hak ettiğinden başkasını talep etmemeli, kazançlarınızdan da toplumun payı, başkasının payı, hakkı olduğu da unutulmamalıdır.*
- **Yaratılış yücedir, bilgimiz arttıkça, hakimiyeti daha iyi kavranır.** *Bizlerin bilgi ve becerisi kapasitemiz kadardır, bu açıdan hak edişi, kendi kapasitemize göre tanımlayabileceğimiz algısında, farkında olmalıyız.*
- **Hak, gerçek, saçmalık, tutarsızlıkla kirletilmemelidir.** *Bilinen gerçeği gizlemek bile oluşumun farklı yöne yönelmesine neden olabilecektir. Hatalı yola sapan uyarılmalıdır.*
- **Elinde açık haritası olana mı uyulur, tahmine mi?** *Yaratılışa inanan kişi, bir Güneş veya bir varlığa, hatta bir insana, kim olursa olsun, nasıl tanrı gibi tapınabilir? Önce kendine, kendi varlığına zalimlik yapmış olur, bir insan bunları hak etmez.*
- **Yaratılış üzere olan, müjdecî ve uyarıcı olur.** *Kötülük yapan, zarar ve zulüm yapan kişi yaratılışa terstir, yıkıcı ve yok edicidir, müjdecî olanlar ise nimet, varlık ve gelişim üzere değişim temelindedirler, insan sevgi ve değer üzere olması yaratılışındadır.*
- **Bilim üzere olanlar, fantezi ve rüya, hayal üzere olmazlar.** *Bilim üzere olanlar bilimin hakkını vermeli, gerçek ve yaratılış üzere olmalı, eğitimin hakkını vererek, hüsrana uğrayan gibi olmalıdırlar.*
- **Yaratılış gereği bir şeye sahip olmak için mutlaka hak etmek gerekir.** *Denizde olan balık nefes alması gibi, karada da bir insan, çalışmadan, hak etmez, selam verirken, selam alan fark eder, ancak selam almak için selam vermek gereklidir.*
- **Bazı şeyler doğamıza aykırı ise kaçınılmalıdır.** *Hiçbir şey için bir insan başkasına köle olamaz, bağımsızlık, bireysellik ve varlık olarak genetik açıdan kardeş olduğumuz gerçeğini algılamalıyız.*

- **Doğa bize bir ibret, gerçeği ve hak ediş yollarını gösteren uyarıcıdır.** Çekişmeye giren, savaş, dövüş içinde olan, kavga ile, zorbalık ve zulüm ile elde edeceğini sananlar, doğaya bakmalı, hiçbir canlı yaşamı dışında diğerlerine dokunmaz bile. Bu kişiler bütünden kopan, insanlıktan uzaklaşanlardır.
- **Gerçek, doğuya ve batıya bakmak değil, doğru, hayırlı, nimet, dürüst ve insanlıkta, etik ilkelerde olmaktır, bunlar insan olan her bireyin doğal hakkıdır.** Bir birey kendi varlığını insan olarak, doğası gereği, gönlünden bakınca, algıladığı zaman, nimette olduğu, sapkınlıkta olmadığını algılayacak, hayırda olduğu, zarar ve zulümde olmadığını farkına varacaktır.
- **Yaratılıştan inanılacak esaslar yaratılış gereği olduğumuz, her canlı olarak bir süre kalacağımızdır.** Yaşam bir sürelik ise, bilime, bize gösterdiklerine, gerçeğe, insanlığa ve insanlığa destek, dayanmak, çaresizlere yardım etmek, özgürlüğe kavuşturma, maddi destek sağlamak, hakları temel alarak, korunup, gözetilen, tedbir alan ve sevgi ile insanlıkta olanlar yaşam sonunda da örnek olarak etkilerini sürdürürler.
- **İnsanlar miras gibi kayır bırakacaklarsa, hak edenleri öncelendirirler.** İlk destek ve yardım, en yakındakinin hakkıdır, aileye, akrabalara, zarar ve zulüm üzere olmayan, bundan kaçan, korunan ve sakinlere olmalıdır.
- **Bir insanın temel mirası, sevgi ve insanlık eylemleridir, peşin insanları yargılamadan bunları vermemelidir.** Bazı kişiler haksızlığa sapmış veya suç işlemiş olmasından endişelenebilir, ancak doğru ve hukuk yoluna girmeleri için, bunlara yardım da edilmesi unutulmamalıdır, merhamet edici olmalıdır.
- **Kendi mahlum olsa bile, haksız ve uydurma yollarla tüketmemelidir.** Hak ediş diyerek, bilimsel, ekonomik dayanağı olmadan harcanması da sakıncalıdır. Kendi benlik için, karar vericilere de bir miktarının aktarılması ise hiç kabul edilemezdir.
- **Mücadele ancak savunma amacı ile geçerlidir, hakka ve zulme sapmamalıdır.** Bir mücadelede başarılı olmak, güçlü olmanın temeli, adaletli ve hak edişe uygun davranmak ile olur, azgınları kimse sevmez, barışı istemez.
- **Genetik olarak RNA tek bir ananın evladı olduğumuz belirgindir, kardeşlik insanların yaratılışa dayanan haklarıdır.** Tek bir tür iken, farklı gruplar, farklı yapılanmalar sonucunda anlaşmazlığı düşerek, benlik temelinde, insanlık ve kardeşlikten saparak, çekişmeye girmişler, sonucunda parçalanmış, birbirlerine düşman olmuşlardır. Gerçek ise hak ediş göre, tüm insanlar birbirinin kardeşidir, Covid-19 bunun ispatıdır.
- **Kim olursa olsun, her bireyin hakkı vardır, doğal, kişisel, sosyal hakları insanlık gereğidir.** Sorumluluk demek, insan olmanın gerekliliği demektir, temelinde de sevgi olmalıdır.
- **Kim olursa olsun, hiçbir birey başkasının üzerinde hâkim olan olamaz, bağımsız bir insandır.** Kimse başkasının üstünde saltanat kuramaz, yönetimde hak bireye aittir, diğerleri bilgi ve beceri sağlayabilir, rıza kişiye ait, sorumluluk da bireyindir.
- **Bir diploma her boyutu hak etmek değil, çalışma için yetki almaktır.** Çalışmadan, emek sarfetmeden hak ediş olamaz, buna göre algı oluşmalıdır. Doğrudan verilenler, eğer sahip olamazsanız, elinizden kaçacaktır, azap verecektir.
- **Yaratılış olarak her varlık, her boyut bizim hakkımızdır, sahip olmalıyız.** Bir insanı insan yapan aklı ve düşünmesi ise, bunun sonucu hak ediş olarak, boyut olarak bunun gereği, tüm varlıklara sevgi ve sahip çıkmak olmalıdır.
- **Hak edişte zorlama, baskı olamaz, tikslenme de kabul göremez.** Doğru bilgiye dayalı, hak ediş göre, hiçbir yere zorlama olmaz, bilgilendirme ve rıza kişinin hakkıdır, sorun çıkması durumunda da sorumluluk onda olmalıdır.
- **Yaratılış gereği, düşünen ve aklını kullanan insan olduğuna göre, evrene bir sevgi ve hakları dengeleyerek kullanan elçisi olmalıdır.** Bir bakış olarak, insanın olduğu yerde

yıkım, zarar ve zulüm varken, diğer açıdan da tüm bu zorbaları yıkan, nimet ve insanlığı oluşturan da insandır.

- **Yaratılış üzere olan verilerin tümü birbirine dayalı ve dengelidir, hakkını vermemelidir.** Birey kanıt dediğinin ancak bilimsel, yaratılışa, doğa yasalarına uygun olmasını bekler, ancak onları tasdik eder.
- **Bilim ve gerçeklik ile hak edişe uyanlar, yöneticiler tarafından istenmemesi onları zorba yapar** Bir bakıma haklara uymayan zorbadır, refah içinde olmaz, içleri azap ile doludur.
- **Birileri hak kendisinde diyebilir, bu şekilde yönetim gücü kendisinde sanır, temelde hak yaratılıştadır, bilimdedir.** Bir not olarak, “Hayatta en hakiki mürşit, aydınlatıcı ve olunması gereken, ilimdir, fendir” ifadesi ile Atatürk’e, Başöğretmene hürmetler.
- **Gerçeğin hakkı, olduğu gibi anlatılmasıdır, objektif olarak sunulmasıdır.** Bilim, objektif olduğu gibi oluşunu aktarmaktan geçer, bilim insanı olmanın gerekliliğidir.
- **Menfaat içinde olanın hakka uyması gözlenmez, verirse bile geciktirir.** Bir kimse evet hakkın var ama sonra veririm demesi bile bir haksızlıktır. Nasıl olsa bizim aleyhimize davranmaz derlerse bile, sevgi ve gönül kaybının geri dönüşü olmaz.
- **Bir kimse oluşunu ve gerçeği kanül etmez, farklı bir gerçek gibi bozmasına gerekçe tutarsa, oluşumun hakkını bozmuş olmakta, kılavuzluktan, danışmanlıktan uzaklaşmış olmaktadır.** Bir bakıma olanları kendi açısından saptıranlar, yalan, yanlış kılavuzluk yapmaktadırlar, hak edişi bozarlar.
- **Gelecek üzerine hak talebinde bulunmak, bir tahmindir, ürünü alma niyeti olması ile olabilir.** Birçok durumda sigorta yaptırmak, sigortacının kabul etmesi, olasılık güçlü ise yapar, inşallah niyetine sigorta yapılmaz, yapan bulunmaz.
- **Deliller açık ve seçiktir, hasta verileri nettir, ancak yorumlar farklı olabilir.** Bir veriyi değerlendirirken, olguya, hastaya göre irdelenmelidir, bu veri o hastanın hakkıdır, hakkı teslim edilmeli, tedavi buna göre düzenlenmelidir.
- **Bir yaratılış, doğal olaylar, bir zulüm değil, gereken tedbir, önlem ve öz yapısına uygun davranmamanın sonucudur, bu oluşumların hakkıdır.** Bir hekim, önce hastayı, olguyu irdelemek zorundadır, yaratılışa göre davranması şarttır, tedavi teorik yapılamaz, uygulama izlenmelidir.
- **Bir kimsenin dayanacağı, tutunacağı şey, sevgi ve insanlık olmalıdır.** Bir açıdan birçok sorunlar yaşanabilir, ama sevgide olan, insanlıkta olan, moral ve ümidini kaybetmez, bilim üzere çabalarında devam eder, insanlık dışında olanlardan da uzak durur.
- **Bir konuda zenginlik veya yoksunluk amaca göredir, sevgi ve insanlık boyutunda olunca, maddiyatın bir anlamı olmaz.** Bir boyut olarak hakların verilmesinin zengin veya fakirlik değil, kazancından pay ayırmadan geçmektedir.
- **Canlılar kadar cansız olanların da bir süre sonra bozulduğu, toprağa dönüştüğü görülecektir, bir bakıma ölümleridir.** Bir varlığın geride bıraktığı sevgi ve mutluluk ise, anılır, hatırlanır. Bir yiyecek bile damakta tat bırakır, eğer bırakacak gibi ise elbette.
- **Bir insan, yaşamı boyunca adaleti sağlaması, gereksinimi olana vermesi ile oluşur, sevginin yöntemi sevgi vermek ise vermemelidir.** Bir hakkı yerine getirmekten korkuluyorsa, elinizdeki, yakınındaki, yetebileceğinizi yapmalısınız.
- **Bir insan bilmediği konuda endişe veya bilmediğinden korku duyabilirler, ancak tedbir ve önlemler bunun içindir.** Bir aydınlanma ile tüm karanlıklar ve tereddütler geçebilir, bu açıdan daima sevgide, aydınlıkta olanın korkusu olmaz, endişelenebilir elbette.
- **Evlilik bir birliktelik değil, sevgi boyutu ile mutluluk oluşturmak için yaşamı birleştirmedir.** Bağ kurulmasının anlamı sevginin bir halkasını yapmaktır, evlenme, cinsellik ötesidir.

- **Yaratılışa uyan kişini, nimetler ve birliktelik üzere, sevgi boyutunda olurlar, dostluğun anlamını yaşarlar.** *Bir insan olmanın anlamı, yaratılışın bize getirdiği sevgi boyutunun yüceltilmesi ve oluşturulmasıdır, bu gerçek insan olmanın hak edilişidir.*
- **Yerçekimi konusunda şüphe olmaz, uzayda bile çekim gücü önemlidir, bu gerçeği kaldırmaz, zarar ve zulüm yapmak için bilimi saptıranlardan uzak durmalı destekçileri olmamalıdır.** *Bir kişi gereceği yansıtır, sırf zarar oluşturmak için uyduruyorsa, o kişiden uzak durmalıdır.*
- **Kadınların varlık oluşturma üzerinde yaratılışın getirdiği boyut, onlara önemli ve gerekli yaklaşımı sorunlu kılmaktadır, bu onları doğal hakkı olmaktadır.** *Bir kadın, yaratılışın verdiği boyutu oluşturması için özel ve özgün hak doğal sağlanmalıdır.*
- **İnsanlar bir süre yaptıkları boyut, yaratılışı inkâr ederek, fantezi içine olmaları, haksızlıkları adet haline getirmeleri, sevgi ve insanlık boyutunu kapatarak, kalplerine kılıf koyarak, zorbalık ile çözeceklerini sanmaları ile, artık iletişim, ilişki kurulacak ve öğüt alabilecek boyuttan uzaklaşmış olacaktırlar.** *Bir zarar ve zulüm yoluna giren kişi, kendisini aldatacak gerekçeler ve dayanaklar ile, daha zorbalık içinde olacak, kendi ve toplumdaki kopacak, barışı da terk edecek, devamlı azapta olacaktır.*
- **Ekonomide, kazancın bir limiti vardır, misli ile kazanç hakları bozmaktır.** *Bir kişi veya toplum için, misli ile kazanmak, başkasının malını yemektir, kazanç ötesi alınan kazanç insana bir dert açacak, zorbalığa yönelecektir.*
- **İnsanların insan olarak doğal hakları vardır, yaratılış hakkıdır, buna nankörlük yapmamalı, barış ve iyilik üzere olunmalı, bu her boyutta geçerlidir.** *Bir insan doğum öncesinden başlayarak, ölümü, ölümden sonrası için bile doğal hakları vardır, bunu talep etmeden sağlamak, insanlığın bir gerekliliğidir.*
- **Yaratılışın ifadesi doğa kanunları ile gözlenmektedir, insanın da tasdik ve denetleyen, ondan yararlanan ve güvenerek işler yapan, barışa ve değere yönelen kişiler olması beklenir.** *Bir insan için her gün uyanması ile, çalışarak değer kazanması beklenir, bunun yaratılışa uygun olması, bilimin gerekliliğidir.*
- **İnsanlar bir robot gibi, fabrikasyon üretimi değildirlir, her birey ayrı ve özel, özgündür, aynı RNA genetik yapısında olsa da değişimi ve farklılaşma doğaldır.** *Bir insan özel, özgün ve kişilikli olarak, tek bir genetik yapıda olsa bile ayrıcalık belirgindir. Bu özelliği, hayır, iyilikle yarışmak için, çalışmalı ve girişimler yapmalı, bu hakkıdır.*
- **Azgınlık, hak edişin üstünde kazanç sağlayarak, insanlıktan bir sapma yoludur.** *İnsanlıktan uzaklaşanlar, kendi benlikleri ile, insanlar arasındaki hak edışı bozarlar, etikten saparlar, onlardan uzak olmalıdır.*
- **Zarar ve zulmü bilerek yaparak kazanç temin edenler, tarihte lanetlenmiş ve yok olup ibret olarak unutulma istenmiştir.** *Tarih, zorbalığın yıkılışı, en güçlü oldukları sandıkları anda, yok oluşlarının örnekleri ile doludur, hak yiyen bir müddet kalır, özür ve vaz geçmezler ise tarihte kaybolur giderler.*
- **İnsanın amacı, barışsever içinde olmak, yaptıklarının da insanlığa bir değer olması, sevgi üzer olmalıdır.** *Bireyin varlık olarak oluşması, sevgi ile barış üzere olması beklenir, bunun için çaba ve uğraşı, eğitim söz konusudur.*
- **Bir suç işlenmesi, kanıtı dayalı ve kesin boyutta zarar ve zulüm oluşturan boyut olmalı, bunun dışındakiler ise kişisel davranışlardır, düzenlemeye karşı çıkmak suç değildir.** *Bir boyutta sorunlar oluşması hata ve suç kapsamında değil, çözülmesi gerekenlerdir.*
- **Bir yaklaşım ne kadar hayran olsak bile yaratılışın bir boyutudur, bu açıdan tapınma insanlara yakışan, kabul edebileceği bir boyut olamaz.** *Emzirme boyutunda yaratılışa uygun bir boyut olmakta, ideal bir durum ile hayran olunur ama tapınılamaz.*

- **Bir kişi eğer doğru ve gerçeklikte değilse, söylediklerini desteklemek için bilim dışı, bilim kurguya sapacak, gerekirse yalana dönecektir.** *Bir boyut olarak inandırmak bilim dışı ile terk etmeyi artırır.*
- **Bireye faydalı ve önemli doğal bir nimeti, yalanlamak, bireylerin yararlanmasının önüne geçmek, bir hakkı bloke etmektir.** *Bir boyut olarak irdeleme, tenkit yapılabilir ama faydalı olanı engellemek, zararlı demek kabul edilemez.*
- **İnanan, insanlığa güvenen, sevgide olan kişi, başkasının hakkını alamaz, zulümden kaçır, bu açıdan doğru ve güzel yakalarlar.** *Hak eden kişiler, bu hakka uygun yaklaşım yapan, bunu doğal, içten yapanlardır, inanarak oluşturanlardır.*
- **Bir boyutta doğal olarak var olmak, hak edişe yaratılış olarak sahip olması gerekir, bu talep etmeden verilmelidir.** *Bir insanın hakkı, yaşaması ile oluşmaktadır, bu derhal, gereksiz sağlanmalıdır.*
- **Bilim, insanlara detaylı ve uygulamalı yaklaşımları gerekli görürken, hak olarak yapmaları gerekirken, ters yaklaşım, yaratılışa karşı olmaktadır.** *Bir bakıma sorunlar bilim dışı yaklaşımdan dolayı oluşmaktadır.*
- **Her türlü nimet varsa bile israf yapılmayacağı gibi, emzirmede, anne sütünde de israf olmaz, alınan, emilen kadar olur.** *Yeryüzünde her boyut kısıtlıdır, bu açıdan dengeli ve gerektiği kadar kullanılmalıdır.*
- **Bir boyut olarak tüm zararlı olanlar yapılmamalı, yenilmemeli, ancak ilaçta olduğu gibi belirli dozu ve uygulaması vardır, uzmanlar, bilim açısından önemlidir.** *Benlik üzere ötesinde, emzirme bir hak olarak, zararlı değil, zarardan koruyucu özelliği de açıktır.*
- **Bir kişinin hakkı, herhangi bir şekilde başkası ile ortak olmamalıdır, emziren annenin sütü, ancak ve yalnız bebek ile ilgilidir.** *Bir hak, kimi ilgilendiriyorsa onun ile alakalıdır, başkası karışmamalı, ancak bilgi ve öğüt verebilir.*
- **Emzirmede anne sevgi ve büyük insanlık ile yaklaşıyorsa, memeden süt yapımı belirgin çok olmakta, aynı zamanda bebekte de kilo alma ve gelişme belirgin yüksek olmaktadır.** *Birçok şeyin çözünü sevgi ve insanlık olarak yaklaşmaktır.*
- **Sevgi ve insanlık yapan ile, zarar ve zulüm yapanların hak edişleri elbet farklıdır, bu nedenle yaşamda hak edenler hak edişini alırlar.** *Birçok boyutta, olumlu ve olumsuzluklar yapılanı göre hak edilir, suç işleyen elbet ceza, iyilik yapan ise ödül ile ilgili konuşulur, yapılır.*
- **Bazı çözümler olumlu, bazı çözümler olumsuz olabilir, seçicilik, insanlık ve etik ilkelerde olmalıdır, onların kılavuzluğu önemlidir.** *Bazı konularda sorunlar oluşunca, zarar ve zulüm boyutunda özellikle kaçınılmalı ve derhal değişimi yaşamalıdır.*
- **İğrenç, zararın gizli olanı, haksızlık yapanlar, kanıtsız suçlamanın hiçbir yerde tanınması, desteklenmesi kabul edilemez.** *Bir insanın ilk planda olması gereken etik ilkelerde olmalıdır.*
- **Örf, adet ve geleneklere dayanak bularak, suç unsuru taşımayanlar hakkında zorluk, bir engel ve zulüm yapmanın kendisi suç unsurudur.** *Bazı durumlarda yaratılışa göre bir sorun oluşması, onun bilim dışına veya fizyolojinin bozulması ile oluştuğu, bu açıdan çözüm bilimselde olabilir.*
- **Daha önce zarar oluşturmuş, başarısızlık olan yaklaşım, aynen tekrarlanmamalıdır.** *Emzirme konusunda uzmanlaşmış kişiler, elde edilen tecrübeleri de dikkate aldıkları açık ve nettir.*
- **Bir konuda gerçek ortaya çıkınca, buna göre davranmak, bir haktır, bir gerekliliktir.** *Bazı konularda yapılanlar, sonuçta anlamsız ve zarar oluşturuyorsa, işe yaramaz olur, uzaklaşmak gerekir.*
- **Bilim dışı kendisine göre büyüklük taslayanlar, gerçeği görseler bile ondan yürümezler.** *Bazı kişiler gerçeğe inanmazlar, yeryüzünde haksız yere büyüklük*

taslayanlardır. Onlar doğanın içinde olduğumuz mucizeyi görseler ona inanmazlar. Doğruya varan yolu görseler, onu yol edinmezler. Ama azgınlık yolunu görseler onu yol edinirler. Bu böyledir.

- **Bazı kişiler hakları irdeleyerek buna göre davranırlar, kısaca adaletli olurlar.** Hakikate kılavuzluk edenler ve yalnız hak edişe dayanarak adaleti gözetenler toplumda saygı görürler.
- **Bazı kişiler insanlığa, yaratılışa, doğal boyut inanarak, kendilerini hak edişe göre kılavuzlar ve buna göre adalet sunarlar.** Bir durumda adaletli olmak için önce olayın hak edişe göre incelemek ve hak edişe göre dağıtmak ile oluşur.
- **Bir birey ancak yaratılış üzere olur, diğerleri ise, buna göre bir detaydır, güçleri yoktur, hepimiz yaratılmışız.** yön Bir düzende kimse patron değil, her birey bir yaratılış olarak etkilenen olmaktadır.
- **Bir konuda gerekçe ve dayanaklara bakılır, sebep olan, sorumlu olan elbet gereken hak edişi alacak, olumlu ise takdir, olumsuz ise zarar varsa ceza öngörülmelidir.** Bir konu hakkında sonuç ortaya çıktıktan sonra karar verilmelidir, isteksizlik değil, hak edişe göre yaklaşım bir insanlık görevidir.
- **Bir mücadelede güçlü olanın kazanması beklenir, güç ise silah ve tahrip gücü yüksek olan değil, bilim ve insanlıkta olup, buna inanan ve güvenenlerdeki güçtür.** Bir konuda zayıf olabilirsiniz, ancak hakkınızın olması, inanmak, bilim ve insanlıkta olmak, etik ilkeler ile yönlenmek temel güç bunlardadır.
- **Bir tarihsel veri olarak, kötülüğü temsil eden, zarar ve zulümde olan geçici kazançlı olabilir ama uzun sürede galip olduğu gözlenmemiştir.** Bir boyut olarak saçma ve tutarsız olanların yaptıkları hükümsüz olmaktadır, bu açıdan hak edişe göre, dengelemeli, az veya çok değil, tam hak edişe göre gerçekleşmelidir, kötülük temsilcisi zaten kayıptadır.
- **Bir birey korkma değil, tedbir ve önlem alma boyutunda olmalı, bu şekilde zarar ve kısaca kötülük oluşmasını önler, örter, rahatlıkta oluruz.** Bir insan sadece hasta olunca değil, hasta olmamak için, sağlığın devamlılığı açısından, önce sağlık kontrolleri, önlemler, sağlıklı yaşam şartlarını yerine getirmelidir.
- **Bir birey, elbet olumsuzluklar yaşamda olacaktır, buna karşı hazırlanırken, en son ve en ileri teknoloji ile donanımlı olmalı, öncelikle sağlığın devamlılığı, sonra önlemler olarak sorunu önlemelidir.** Bir birey sağlıklı olmak için yaptığı, yapacağı tüm yaklaşımlarda, ödedikleri minimaldir ve karşılığını alır.
- **Eğitim almış bir kişi, yaratılış, doğaya karşı olmamalıdır, yaşamın başladığı gibi sonlanacağı ve bir süreç olduğunu algılamalıdır.** Bir bireyin eğer insanlığa karşı inancı yoksa, doğru ve gerçek üzerinde olamazlar, bu açıdan onlara hiçbir şekilde boyun eğilmez, doğru varken, yalan üzeri olunamaz.
- **Danışmanlar, bilimsel verileri, gerçeğe dayananları belirtmelidirler, hoşlanma veya hoşlanmama değil, olduğu gibi ifade etmelidirler.** Bir hasta verisi olduğu gibi sunulur, yorum bilimsel açıdan ferdi olarak yapılır.
- **Bir kişi ikilem çıkarmak için, bir boyutu farklı, ters ve bilim dışı da iletebilir, kısaca başka türlü gösterilir ki anlam kargaşası çıksın.** Bir konuda yaratılış bilimsel değil algıya göre yorumlanırsa, ikilem doğaldır, niye bana oldu diye sorgular başlar.
- **Bir kişi hangi yolu takip ederse bir bakıma o yolun takipçisi olur.** Bir kişi etik ilkelerde olursa, etik boyuta bağlı olur, insancıl olanlarda insanlığın elemanı olmuştur.
- **Bazı durumlarda sonuç alana kadar, doğru yola sapma olanağı vardır, bir sahile gitmeden önce, farklı yolda olursa bile hedefe yine de ulaşma olasılığı vardır.** Bazı durumlar için, hemen sonuç, hemen ceza veya olumsuzluk olmaz, bir ekin içinde ürün bir süreç ile olmaktadır, aynı şekilde bu süreç karar değiştirme, farklı alternatif yaklaşım yapabilme alanı, zamanı olabilmektedir.

- Her canlı bir süre sonra ölecek, kalan hatıralar olup, sevgi dolu olan ile nefret duyulanlar farklı olup, bireyler sevmediklerini anımsamaz, hatta yaşarken ölü gibi ele alır, iletişimleri keserler. *Nankör olanlar bir bakıma, yaşarken, farklı yaklaşımlar nedeni ile toplumda bir azap ve dolayısıyla hiddet içinde olurlar.*
- Bir kişi sorunlu ve zorlukta yardımcı, destek isterken, sorun olmadığına istemez, ancak doğrudan gidebilmek için danışmanlık önemlidir. *Bir insan hasta değil, sağlıklı iken tıbbi danışmanlık alırsa, hasta olmadan yaşamını sürdürebilir.*
- Bazı kişiler, yaratılışın sonucu olarak farklı yapılar içinde olunca, kendileri etrafında Evrenin dönmesini ister, haksızlığa sapıp azgınlashırlar. *Bir yaşamda azgınlık ve taşkınlık yaparak lehine olan olmaz, aleyhine döner olaylar, bu açıdan sakınmalıdır.*
- Yaşamda eğer gerçek ve yaratılışa göre, hak edişe göre yaklaşım yapılmaz ise, bize kalacak olan ise insanlık dışıdır. *Bir insan yüz geri dönmek, döndürülmek istenmiyorsa, o zaman doğru ve güzellikten sapmamalıdır.*
- Bir yola çıkarken nasıl kılavuzluk, haritaya bakıyorsak, bir işe başlarken de önce etik ilkeler, insanlık boyutunu irdelememiz gerekir. *Bir işte hak edilen, o işin insanlık üzere olmasıdır, başka seçenek olamaz.*
- Birçok kişi sanarak gider, ancak bu sanmak, insanlık ve etik boyutta olmalıdır. *Bir kişinin hak edişi, sanma ile değil, yaptıkları ile olmalıdır, doğal hak zaten doğrudan verilmelidir.*
- Bütün varlıklar, canlı ve cansız yaratılış ise, onların hakkına göre yaklaşım yapmak insanlığın gereğidir. *Bir insan kışın giyinir, denizde yazın ise mayo giyer, bunun gibi yaratılışa uygun, doğal yapıya uymak gereklidir.*
- Bazı kişiler, hırsız ev sahibini bastırabilir, ama gerçek, hakikat belğin ve açıktır. *Bazı kişiler suyun üstüne çıkıp, diğerini suçlu gösterebilir, ama gerçek, hakikat belğin ve açıktır.*
- Bir gerçek veriye inanılmıyorsa, tekrarlanır ve ispatı yapılır, tümü aynı boyutu gösterir. *Bir hastadaki veri ile diğer verileri bütünleşerek irdelemelidir, tümü aynı yapının bir farklı yansımasıdır.*
- Bir kişi suç değil ama kaza ile soruna neden olursa, af dilemeli ve tazmin etmelidir. *Bir kişi kaza ile olursa olsun, yaptığından özür dilemez ve sizi suçlarsa, bir bakıma o yaptığından dolayı azap duyacak, hiddetlenmesi bile azabın bir yansıması olacaktır.*
- Bazı haritalara güven olmaz, sahile giderken, güney yerine Kuzeyi gösteriyorsa, sonuçta pişman olacaktır, dönüp dolaşacaktır. *Bir kişi öncelikle kendisinin rehber edindiğine bakmalıdır, gerçeklik boyutunu sorgulamalıdır.*
- Bir kişi kendi ailesinden olsa bile, yanlışta olanı düzeltmesi değil, ancak uyarması ötesine geçemez. *Bir doğruluk zorla yapılamaz, kendi rızasını gerekli kılar.*
- Bir kişi hakkı olmadığını talep bile etmemelidir. *Bir hekim, kendisini hekim olarak kabul etmeyene tıbbi yaklaşımda bulunamaz, yaşam hakkı elbet bunun dışındadır.*
- Nereden bakarsan bak, ne şekilde bakarsan bak, gerçek, yaratılış aynı şeyi farklı şekilde yansıtır. *Bir hastanın verisinin tümü aynı boyutu farklı şekilde, kendi işlevine göre tanımlar.*
- Bir kişi öncelikle yaratılışın bir hak olduğu, doğa kanunlarının tüm varlıkları içine aldığı kavramalıdır. *Bazı durumlarda, yaratılışı kavramak için görmek değil, aklı ve gönlü işletmek gerekir, soyut kavramlar görülmez, sevgi ancak algılanır.*
- Bizlere tüm bilim ve yaratılanlar hak ise, bundan faydalanmalıyız. *Bir hekim için tıp bilimini öğrenmek, geliştirmek, hastaya uygulamak bir hak ise, bu yapılmalıdır.*
- Şeytan dediğimiz bir fikirdir, bize yanlış göstermek kaçınmamızı sağlar, beyin fırtınası da doğruyu bulmakta kolaylık sağlar. *Bir konuda doğrunun alternatifi olabilir, zarar ve zulüm ise belirgindir, kaçınmak için öncelikle zararımız dokunmaması dilenmelidir.*

- **Bazı durumlarda örnek, tekrarlar ve sanki dirilmiş gibi yenilenir.** *Bir birey eğer sevgi ve nimet bırakmış ise, değerleri yüzünden anılır, bir bakıma diridir.*
- **Para ve zenginlik, bu nimetleri hak etmemiş kişiler için büyük hüsrana neden olacaktır.** *Bazı toplumlar, yönetici ve elemanlarının hırsları ile, daha çok kazanç peşinde koşmaktan dolayı yokluk yakalamıştır.*
- **Bir kişi eğer imkânı varsa, kendi gelirinden bir kısmını, kendine yetecek olandan fazlasını akraba, yakına, çaresize, yolda kalana vermeli, ancak saçıp savurmamalıdır.** *Bir bilgi tanımlanırken, önce yakındaki eğitilmeli, sonra muhtaç olana, ancak bu bilgi anlamsız saçmamalıdır.*
- **Her canlının yaşam hakkı vardır, cana hakkı olan saygıyı göstermelidir, isterse prematüre olsun.** *Bir varlık canlı olmak ile oluşacaktır, bu açıdan yaşan hakkı temel haktır.*
- **Bazı durumlarda basit veri her boyutu açıklayabilir.** *Bir hastanın kalp atımı Yenidoğanda dolaşım için çok önemli kriterdir, dakikada 100 atım altı etkinlikten yetersizdir.*
- **Bilim üzere olan, elde ettiği veriyi de bilimsel irdelemelidir.** *Bilim kavramının, anlamının, olayı tanımlamanın müjdecisi olmaktadır.*
- **Bir birey varlığının biteceği algısında olmalı, hiç ölmeyecekmiş gibi zenginlik, çalışma ve yönetici olmayacağı kavramalıdır.** *Bütün insanlık boyutu bir şekilde sonlanacaktır, farkına varmalıyız.*
- **Bazı durumlar, hiç bitmeyecekmiş gibi gelebilir, zaman da bir süreç olarak, devamlı olup, geri akmaz.** *Zaman geri işlemez, ama insanlar ders almaz ise oluşan boyut tekrarlar.*
- **Bir bireye ve duruma danışmanlık yapacaksanız, hayırlı, olumlu ve çözüm götürülmelidir, ters ve zarar ile kayırcı öğütler insancıl değildir.** *Bazı kişiler oluşumları eğlence gibi görmemelidirler, olayları yanıltmak, değiştirmek, zarar neden olabilir.*
- **Güneş balçıkla sıvanmayacağı gibi, bir hastadan elde edilen veri, örtülmeye kalkılsa bile başka yerlerden kanıtlar ile durumu ortaya koyar.** *Bir bilim üzere olan gerçeklik üzeredir ve kavraması daha erken ve kolay olacaktır.*
- **Bir konuyu kavrayamayınca, ilminin artmasını dile.** *Bazı durumlarda daha geniş bilgi gerekli olur, beceri içinde bir çalışma, ilim arttırmak gerekir.*
- **Bir gerçek veri, bir hakikat kanıtı, tüm hayal ve fanteziyi yok eder, parçalar, bu nedenle iddia eden bile inkâr edebilir.** *Bazı kişilere tüm bilim insanı olsa bile, yakıştırılan bilim dışı algılara için, onlara yazıklar denilmelidir.*
- **Bir insan yaratılış gereği, kimseye tapınamaz, nimet verenlere takdir edebilir ama köle olmak, tapınmak kabul edilemez.** *Bir kişi yaratılış boyutunda bir alternatif olmayacağını, yerçekimine alternatif yaratmamalıdır.*
- **Bazı durumlar için korunma ve tedbir alma sorunun oluşmasını engeller, buzda kaymamak için iyi lastik ve yavaş, dikkatli gitmek gerekir.** *Bir boyut, tehdit ortamına göre gerekeni yapmayı uygun kılar, doğru ve yanlış ayırmaya yardımcıdır.*
- **Bazı şeyler nimet olmaktadır, bir dışkı bakarsan kaçınılacak şey, gübre olursa da istenilendir.** *Bir şeyi fayda ve nimet üzere oluşturmak istenir, zarar ve zulümden ise kaçınılır.*
- **Bir kişi sevgi ve iyilik içinde ise, ona saygı gösterilir ve bağışlayan pozisyonundadır, barış içindedir.** *Bir kişi haklara göre davranıyorsa, adaletli ve adaletli olanda toplumda barışı sağlar.*
- **Bir ekinden ürün almak için bir sürece gereksinim vardır, bazı hak edişler yaratılışın sürecine bağlıdır.** *Bazı kişiler hemen ister, olayı ve işlevi bilmez, söylense de kabul etmez, gafil olduğu söylenmelidir.*

- **Bir durum yaratılışa göre ise, doğa kanunları geçerlidir, kim olduğuna bakmaz.** *Bir konuda adalet kavramını irdeliyorsanız, doğaya bakınız, suya giren ıslanır, aksi olmaz.*
- **Bütün canlı ve cansız varlıklar atomdan oluşmuş, tümü bu sistem içinde oluşmuşlardır.** *Biz insanların tüm organ sistemleri birbirine benzer çalışsa da her birimizin özel ve özgün yapısı vardır.*
- **Bazı kişiler gerçeği yalanlasalar bile, yer çekimi her bireyi aynı şekilde etkiler.** *Bir bakış açısı ile tarihte kim halkları zulmetmiş ise, sonları hüsrana olmuştur.*
- **Yaratılışı, gerçeği söyleyenler dokuz köyden kovulur denilir, ama son köyde de saygınlık görürler.** *Bir yerde gerçek dışı bulunmak yerine, gerçekte kalmak her zaman iyidir.*
- **Bilim insanları, tabiat kanunlarının her bireyi aynı şekilde etkilediğini bilirler, tecrübeler ile sabittir.** *Bazıları bir tüy ile taşın aynı çekim gücünde olsa da farklı düşmelerini karıştırırlar, bu etki hava gücünün kaldırmasındadır, bu ihmal edilmemelidir.*
- **Bizler istesek ve istemesek de doğa kendi işlevini yapar, bize düşen buna göre tedbir ve gereken önlemi almaktır.** *Bir kişi uçurumdan düşmemek için, yalvarmasına gerek yoktur, kenara yanaşmamalıdır.*
- **Hiçbir kişi kaldırmayacağı yükü kaldıramaz, bu sosyal olarak da oluşur.** *Bazı durumlarda paniğe kapılmamalıdır, mutlaka başaracak, çıkacak gücümüz olduğu da algılanmalıdır.*
- **Yaratılış gereği insanın aklına bazı şeyler gelebilir, bu bilimsel ve kanıta dayalı ise cinnet denilmez, ilham denilir.** *Bazı eserler bir sanat değeri olur ve bu ilk örnek olabilir, yaratıcı da o bireydir.*
- **Yaratılış keyiflere ve arzulara göre oluşmaz, doğa yasalarına göre olmaktadır.** *Bir birey eğer kendi düşüncelerinde yanılıp yanılmadığının tereddütü içinde ise, verilere, hasta izlemine, gerçeğe bakmalıdır.*
- **Bazı konularda gerçek ortada iken, yalanlar ile yanıltmaya çalışırlar, gerçekte kendilerini aldatırlar.** *Bir kişi ne yaparsa kendine yapar, yalan bir müddet sonra kendisine döner ve acıtır.*
- **Yaratılış her boyutun üstündedir, tabiat kanunları oluşumunu yapar.** *Bir hekim ne kadar istediğini değil, oluşan durumu, hastayı dikkate almalıdır.*
- **Bir zarar ve ziyan suç ise, bunun karşılığı olan ceza, bir boyut ile oluşur.** *Çevre kirliliğinde doğaya yapılan zararlar, misli ile karşılık verecek, ortam yaşanmaz boyuta gelebilecektir.*
- **Bazı kişiler zalimliklerini, kalpte maraz var, kuşku içindesiniz, haksızlık yapacağınızdan çekiniyoruz diyerek gerekçe yaratabilirler, ama örtülmez.** *Bir kişi gelecek boyutu farklı aşamalar ile oluşturmaya çalışsalar bile gerçek bir süre sonra ortaya çıkacaktır.*
- **Veri ve kanıtlar, doğru ile yalanı ortaya çıkarır, ancak insanlar algulamakta sorun yaşayabilirler.** *Bir veri bilim içinde olan kişi tarafından, olguya göre yorumlanmalıdır. Peşin, doğru ve yanlış denilmemelidir.*
- **Bazı işleri yaparken, belirli bir kazanç verilmesi söz konusudur, ancak insanlık üzere olmayanda alınanlar, kazanç değil, kayıptır.** *Bir konuda etik ilkede değilse, yapmanın bir insanlıkta anlamı olmaz.*
- **Bir işin olması için dilersen, ama hiçbir zaman o işin kulu, kölesi olmazsın.** *Bir kişi Evrende daha fazla hak dileyerek, başkasının hakkını gasp etmesi, canı alması, itimat dışı davranması onu yokluğa iter, zarar insanı ona kul, köle yapar.*
- **İnsanın toplumda talebi hükmetme gücüdür, bunu bilgi ve doğrulukta olması ile sağlayabilir.** *Barışı seven ve haklara riayet eden kişi toplumda sayılanlar arasındadır.*

- **Bir hayvan ve eşyanın bile hakkı vardır, bir tabağı gereksiz yere, keyif almak için kıramazsın.** *Bir hayvana su hakkı için su vermelidir, verilmesi, doğrudan yaşam hakkı, insan olarak onlara bakma ve gözetme hakkını yok etmektedir.*
- **Bazı tarihsel geçmiş, bir hak olarak bilinirse, hatalar tekrarlanmaz, ders alınır.** *Bir yanlış kapıdan tekrar ve tekrar deneyerek çıkış bulunamaz, diğerlerine bakmak gerekir.*
- **Zamanla, bir hak yerine oturur, bir ağacın meyve vermesi gibi, yıllarca bakılması ile meyve o hakkı ancak sağlar.** *Bir tedavi için onun süreci oluşmalıdır, yan etki veya etkisizlik hariç, iyileşme bir aşamayı gerekli kılar.*
- **Bazı şeyler hak edene verilir, bir cerrah ile İç Hastahkları uzmanı arasında fark, ameliyathanede belli olur.** *Bazı durumlar bazı kişilerin hakkıdır, çalışmış, beceri kazanmış ve hak etmiştir.*
- **Bir boyut yaratılış ise, doğa ise, bu tabiat kanunları içindedir, her seferinde tekrarlar, gerçektir.** *Bazı konular hayal ve masal ise, ancak rüyalarda gerçek olabilir.*
- **Bazı kişiler kazandıkça sanki kendileri kazanıyor, toplumun hiç katkısı yok gibi, azarlar, giderek de toplumdaki koparlar.** *Bir kişinin zalim olması, bana daha fazla, daha çok hak ediyorum diyerek, zorla hakları toplaması ile oluşur.*
- **Bazı durumlarda yanılabilir, yaratılış kanıtı bağlı olmayı öğütler, oluşan durum, bize doğruyu tanımlar ve inkâr etmemeli, yoksa dışlanırız.** *Bir durumda iddia eden, iddiasını ispat etmelidir, yoksa yalancı duruma düşer.*
- **Bazı hatırına dayanarak selam ve sevgide olunur ama gerçek dışı durumlarda birlikte olunmaz.** *Bir insan, anne-babasına en güzel bir biçimde davranmalı ve bazı şeyleri söyleyerek onu kırmamalıdır, ancak onlar, hakkında hiçbir bilgin olmayan bir şeyle, yaratılış, gerçek ile alakalı olarak çekişirlerse, o takdirde onlara itaat edilmez.*
- **Nereye bilinçli bakarsak, yaratılışın mucizeleri görülür.** *Bize göre doğal gelen birçok boyut, dikkatlice bilim ile incelenince çok önemli özellikleri saptanır, mucize olarak yorumlamak yanlış olmaz.*
- **Bir konuda yanılabilir, ama bilerek yalan söylemek kabul edilmez, hele menfaat için söylenirse çok büyük reaksiyon alınır.** *Bir hekim hastadaki ilk veriyi irdelememiş olabilir, ama takip ile elde edilenlerde yanılmamalı, ekip bunu iletmelidir.*
- **Bir hak dağılımında birey kendi hakkını da düşünmeli, payı ona göre yapmalıdır.** *Bir susuz kalınan ortamda su pay edilir, dağıtım fizyolojiye göre olur, çocukların payı daha fazladır.*
- **Bazı durumlarda bizimle eşit olanlar, kendilerini üstün kılmak için bizi kullanabilirler, bunlardan çekinmelidir.** *Bir dost, temelde zor durumda veya size nimet verildiğinde tutum ve davranışı ile belli olur.*
- **Bilgin olmayan hiçbir konu ve kişi arkasında olunmaz, gerekçe ve dayanaklar bilim üzere ve güven üzere olunmalıdır.** *Bir çalışma sonucunda elde ettiklerini değerlendirmeli, etik ilkelerde olmayanın kabulü ve tanımlamak önemlidir.*
- **Bir kişiye hak edişine göre hakları verilmeli, varlığı, insan olması ile de talep bile etmeden verilmelidir.** *Bir kimse kendisi başta olmak üzere, hak edişe göre hakkı vermesi ile hayırlı olduğu da vurgulanmalıdır.*
- **Bir yaklaşımda yaratılışın, doğanın hakkı verilmelidir, onun korunması, gözetilmesi ve daha iyileştirilmesi gündeme gelmeli ve yapılmalıdır.** *Bir çevre yaklaşımında çevrenin korunması ötesinde, onun daha da güzelleşmesi, yaradılışına uygun şekilde gelmesi de önemlidir.*
- **Bir boyut olarak, yaratılış kimseye bakmaz, ne gerekiyorsa, doğal olarak oluşturur, insan ancak seyreden olabilir.** *Bilimde olan kişi, sorunlar oluşunca bunların daha önce uyarıcılarını sunan ve uzmanlar ile ancak bilen olduğu farkına varmalıdır.*

- **Bir ilişki ve iletişimde, insanlık ve sevgi ötesinde, en azından suç kavramı dışında olmalı, bu açıdan da kanunilik boyutu bir haktır.** *Birisine olan yaklaşımda tüm boyut hukuk düzeni içinde, kısaca kimsenin başkasının hakkını bozmaya ve onu kullanmaya hakkı yoktur.*
- **Bilime inanan sürecin olgunlaşmasını bekler, ağaçta meyve belirli bir süreçte oluşabilir.** *Bir anneden süt oluşması için bir süreç gerekli bir sabır ötesinde, nimetler için çaba ve bilimsel uğraşı gerekir.*
- **Bir hak, başkasının hakkının sınırına kadardır, ilişki ve iletişimlerde de ancak rıza alma, izin ile olasıdır.** *Bireyin eğitimi bile bireyin talebi, arzusu ve istediğine göre olmalıdır.*
- **Bilime inanan, bu konuda çalışanlar, gerçeğin burada olduğunu bilir, emindirler.** *Bir boyutun bilimsel yaklaşımı ile, yaratılışın varlığa etkisini daha iyi kavrarlar.*
- **Bir boyut, insanların kimse, başkasına öğüt dışında bir başka yaklaşımı olamaz, kuşku ile doğru ile yanlışta olan ayrılır, bilimde olan güvenlidir.** *Geleceği bilmediğimiz için, endişe duyulabilir, ancak bunlar sevgi ve inancı zedelemeli, insanlıkta kalmalıdır.*
- **Bir anne ve bebek hakkı olması, bir insanlık bağı kurulmasının nedeni de olmaktadır.** *Bir boyut olarak, emzirme, birliktelik, insanlık, fedakârlık ve yaratılışa uyumun doğrudan eylemi, ifadesidir.*
- **Bazı kişiler bilim ve gerçek ortada olmasına karşın, kendi algılarına göre yapmamızı isterler, elbet bilim dışı uygulanmaz, onlar kızar, bilimi büyü diye itham ederler.** *Bir topluluk depremde perişanlığı doğal kabul eder ve sizin yaptığınız yıkılmamış ise, onu yıkmayan özel bir büyü olduğuna inanabilirler, yapının sağlamlığını düşünmeyen olabilir.*
- **Her birey varlığı ile, yaratılışa, kendisine ve insanlığa karşı bir sevgi ve çalışarak değer üretmesi beklenir.** *Bir insanın hakkı, insan olarak, insanlık yaklaşımının yapılmasıdır.*
- **Bir uygulamada ümitsizlik olamaz, devamlı değişim ve gelişim bir yaratılışın boyutudur, medikal uygulamalarda devamlılık bir hak edişin yapısıdır.** *Bir bakıma insanlara yararlı olacakları sunmak bir insanlık hakkıdır, bunun devamlılığı, ısrar önemlidir.*
- **Bir sağlık personeli, sorunu çözene kadar hastanın başından ayrılmaz, danışır, çeşitli yaklaşımı yapar ve sevk eder, ama el elden üstün, bilgili olana teslim eder.** *Bazı konularda başarısız olunabilir, bu tıp biliminde beklenir ve hasta uygun yere sevk edilir, danışılır.*
- **Bir eğiticinin belirtmesi gereken temel nokta, tüm davranışların yaratılışa ve bireyin yapısına uygun olması konusudur.** *Bir konuda doğru yaklaşım yapılmaz ise, taşımayacağı ip ile kurtarma işleminde, ip kopacaktır, kopma ipin hakkı ise, zorlama sizin hakkınız olamaz.*
- **Bir kişi anne ve bebek arasındaki dengeyi kendisi sağlayamaz, anne ve bebeğe göre oluşmalıdır.** *Bir kişi yaratılışa göre yaklaşım yapmaz ise, hakkını vermez ise başına büyük belalar gelebilir.*
- **Birçok danışmanlık alınabilir, ama bilim dışı olanların doğruya, gerçeğe yönlendirmeyeceği açıktır, yardım almak ve yardım etmek bir insanlık hakkıdır, bunun uzmanından olması gereklidir.** *Bir konuda internetten çeşitli bilgi alınabilir, bunların gerçek ve doğru olanının ayırımı, ancak uzman ve deneyimli kişilerce yapılabilir.*
- **Bir sorun küçümsenemez, bu açıdan çalışmalar yaratılışa göredir.** *Bir ağaçtan ürün almak için onun doğası gereği, belirli bir süreç, sabır gerekir, bu onun olgunlaşma hakkıdır.*
- **Bir insan yaratılışa, doğa kanununa uymaz, ise, örneğin buzlu yolda kayar, kaza yaparsa, belasını çekecektir, bu yaratılışa uymama hakkıdır.** *Bir kişi yaratılışa uymaz ise, eğer birisi ilk planda emzirmezse, süt kaçınca tekrar gelmesi çok zordur, gelmez.*

- **Bir işlevde, doğruluk ve gerçeklik boyutundan sapılırsa, hak ediş değil, yaratılışa ters olununca, sorunlar azap ve çözümsüzlük boyutu ile bir felakete yönelir.** *Bir konuda ters yaklaşım, yaratılışa ters boyut olması ile, süt yapımı kesilecektir, zorlamak ve kızmak ile geri gelmez.*
- **Bir insanın iki kalbi ve beyni yoktur, bunun gibi yaklaşımlarda yaratılışa ters olmamalıdır.** *Bağımsızlık, doğa ve yaratılış içinde olabilir, hak ediş buna göredir, uçurum demek ile uçulmaz.*
- **Bir karar eğer yaratılışa ters ise, onun anlamı olamaz.** *Bir aile kendilerince belirli prensipler oluştururlarsa, bu doğa ve yaratılışa uygun olmalı, yoksa felaket kapılarını çalar, deprem üstü inşaat, tedbirsiz ise isteğe göre olmaz, ortama göre yapılandırılmalıdır.*
- **Bilim insanı aldatmaz, fantezi içinde olanlar ise yanılmaları normaldir, bilimde aldatılanların başlarına eylemlerinde büyük işler, zararlar açılır.** *Bir bakım aldatıcılar belli olur, çünkü dayanak ve gerekçeleri bilim üzere değildir.*
- **Bir kişi bilim üzere ise, bunları olumlu, nimet ve yarar üzerine kullanması, insancıl olduğunun kanıtıdır.** *Bir boyut olarak, insan olan, etik ilkelerde olan kişi, uyarır, öğüt verir, danışmanlık yapar ama zarar ve zulüm için zorlamaz.*
- **Bir bilim olarak, insanlar, yaratılışa göre oluşmakta, emzirmede aynı boyuttadır.** *Bir boyut olarak, eğer annenin memesinde meme kitlesi yok ise, süt yapılamaz, meme kitlesi var ise, şartlar oluşursa süt üretimi yapılabilir, kimseye ayrıcalık oluşmaz.*
- **Bir kişi benliği ile yaratılışa, bilime inanmaz, hayal, fantezi ve korkular içinde olarak yaklaşım yaparsa, gerçeği görseler bile inanmazlar.** *Bir birey yaşadığı ortamda da hayal, masal içinde olabilir, hakları tüm kendisinin olduğu ile başkalarına zarar ve eziyet yaparsa, karşılığını da en azından izole olurlar.*
- **Bazı kimseler bilerek, isteyerek suç işlerler, bunlara da engel olunması, bilgilendirme, cezanın sorumluluğu vurgulanır, ancak inkâr etme sürmesi sıktır.** *Bir kimseye uyarı, ceza kesebilmek için bir gerekçe olmaktadır.*
- **Bir bebeğin doğması ile daha önce oluşan ilişkiler bitmiş, yeni bir boyut, süreç başlamıştır.** *Bebek, yeni bir yaşamın, yeni bir neslin boyutunu gösterir, buna göre yaklaşmayı gerekli kılar.*
- **Bir bilim insanı, sadece ilimin bir kısmına inanmaz, bir bütün olarak ele almalıdır.** *Bir doğa kanunlarının tümü birbiri ile bağlıdır, aykırı olan olmaz, oluşmaz.*
- **Bir kişiye selam, insan olduğu için verilir, devamlılığı ise, insanlıkta kalmasına bağlıdır.** *Birisinin iletişim ve daha sonra ilişki oluşabilmesi için, karşılıklı aynı frekansta olmaları, insanlıkta kalmaları ile oluşabilir.*
- **Bir birey ikaz, uyarılmalarına karşın, hatalı yola giren cezayı hak eder.** *Bilgilendirme, ceza vermek için bir gerekçedir, uymayan kişi, düzenleme değil, zarara neden olabilecek bir boyut ise cezayı gerekli kılar.*
- **Bir birey yönetimini güçlendirmek isterse, hakları dengelemeli sevgi ve insanlık temelinde yapılandırılmalıdır.** *Bir boyut, ancak hakları adaletle dağıtmak ile oluşabilir, burada da sevgi ve insanlık önemlidir.*
- **Bir boyutta, bizi iki tarafın adaletli olması, haklara göre davranması konusunda yardımcı, hakları belirtilerek, denge sağlamaya çalışır.** *Bir boyut olarak, haklar, başkasının hakkının sınırına kadardır, sınır ancak rıza ile geçilebilir ve paylaşılabilir.*
- **Bir kişi elinde imkân varken, onu yardım etme yerine, maddi kazanç yerine getirmesi insanlıkla, etik ilintili olamaz.** *Bir konuda yapılacaklar, kazancın sadece madde değil, manevi açıdan da daha öne çıkabilir.*
- **Bir insan, insanlığın temsilcisi olmalıdırlar, bilime ve yaratılışa göre davranmaları önemlidir.** *Bir boyut, sevgi ve insanlık ile bütünleşmesi ile insan olabilir, zarar ve zulüm ile yokluk olur, medeniyet, gelişim ve barış oluşamaz.*

- Varlık doğal bir haktır, bilgilene, eğitimde bir haktır, ancak bireylerin doğa, gerçek ve kanıtla dayalı bilim üzere olmaları beklenir. *Bir uygulama bilim, beceri kadar, yola çıkarken inanç, güven ve etik bilgiler ile oluşabileceği dikkate alınmalıdır.*
- Bir boyuta bakılınca tüm doğadakiler aklını kullananlar için bir hak olarak kullanıma sunulmuş, ancak doğaya uygun yaklaşım yapılmadığı, çevre tahribi ile yok ediş açık izlenmektedir. *Bir yaklaşımın, yaratılışa, doğaya uygun olması, buna uygun yaklaşım ile, yaşam bir sürece var ise, oluşturan değerler, insanlığa miras olacaktır.*
- Bir aile, bir anne eğer çocuğundan nefret duyar şeklinde soğumuş ise, ona yapılacak bir boyut yoktur, ancak insanlık sevgisi gösterilmelidir. *Bazı durumlarda, sosyal engeller emzirmeyi durdurabilir, bunların çözümü de sosyal ve ruhsal açıdan yapılmalıdır.*
- Genel anlamda kim doğru etik yolu seçerse, kendi lehine, tam karşı, insanlık dışı yöntemlerde olursa da kendi aleyhinedir. *Yaratılışa göre kim ne yaparsa onu biçer, insanlık üzere olanların zalim olması beklenmez.*
- Bir kişi karşı çıkabilir, bu beyin fırtınası ve ders açısından önemlidir, ancak bilim ve gerçekler, oluşan hakikatlere, kanıtlara dayalı olmalıdır. *Bazı kişilerin sözlerine bakarsanız, olgu temelinde derler ama bilimsel ve yaratılışa uygun değil, fantezi kökenlidir ve inandırma boyutu olamaz.*
- Bir anneye her türlü bilgi ve ortam hazırlanmasına karşın, emzirmeye karşı çıkanların, sosyal açıdan da irdelenmesi gerekir. *Bazı durumlarda anne isteyebilir ama sosyal boyut ona engel olabilir, bu durumda sosyal çevre konu edilmeli, ona göre onlara yaklaşım yapılmalıdır.*
- Bir tarihi geçek olarak bakıldığında, aşya karşı çıkanlarda salgın hastalık boyutu devamlıdır. *Bir bilimsel boyuta karşı çıkan, yok olmaya mahkumdur sözü tarihte gözlenmiştir.*
- Bir kişi çaba sarf etmeden, çalışmadan sınıfı geçmesi beklenmez, doğru da değildir, bu açıdan hak ediş oluşmasına çaba göstermek önemlidir. *Bir yaratılışa toprak sulanmadan, yağmur yapmadan, ürün yetişmez, yaşamda da çabasız sonuç alınmaz.*
- Bir ailesel boyut, emzirmeye karşı olabilirler, ancak arada oluşan sevgi tüm tuzakları yıkılabilir. *Bir yerde, zorbalık ve zulüm yapanlar, bir anda inkârcuların tuzağa düşmesi ile alt üst olabilirler.*
- Bir çözüm bilimsel ve olguya uygun olmadıkça çözüm olarak görülemez. *Bir çözümde oluşan hak, olumlu, hak edişe göre bireye özgü yaklaşımı oluşturmaktır.*
- Bir bilgi, tecrübe ve kılavuzda, tıbbi yaklaşımda bir örnek olup, her yeni nesil, eski bilgi ve becerilerin mirasçısıdır. *Birada olmak, birliktelik, olumluları örnek, olumsuzları ibret olarak almak ile ders olacaktır, gelişim bunlar üzerine bina edilirler.*
- Bir farklı yaklaşım ile başarısız olunca, pes etmek olmaz, hataların yeri ve oluşumun gerekçesi aranır ve çözüme ulaştırmaya çalışılır. *Bir başarısızlıkta oturup sözel dua etmek değil, dua, araştırıp, inceleme ve çalışarak çözüme ulaştırma demek, yaratılışa uygun olmak anlamındadır.*
- Bir birey, yaptığı işler ile belirli bir gurur ve şımarıklık içine düşerse, kasılması, en azından onun gelişimini durdurur. *Birçok açıdan bir sanatçının en büyük düşmanı, kendi eserlerini ve ürettiği sanata bakarak, kabarması ile gelişimi durdurur, eserleri kopya eser şekline dönüşür.*
- Bir çabanın sonucu alınması değil, önemli olan başlangıcıdır, doğru, etik ve yaratılışa, bilime uygun olmalıdır. *Bir sürecin sonu getirilmeyebilir ama devam ettirecek kişiler, konunun bilimsel ve etik ilkede olmasına önem vereceklerdir.*
- Bir bilgi önemlidir, geçmişteki boyut ile araştırma ve çalışmalara bağlıdır, ancak her birey, her olgu farklı olduğuna göre buna göre kalıba uyma değil, bilime göre

uyarlama ve izlem gerekir. *Bir bilim insanı biliyorum yerine, bir inceleme ve çalışma, uygulama ile sonuca göre yaklaşım yapar.*

- **Bir kişi kendisinin büyüklük taslaması değil, yaptığı işim insanlıkta büyük, anlamlı ve önemli bir değer olması önemlidir.** *Bir kişinin gücü, yaratılışa uygun, insanlıkta olması ve değer üretmesi, kısaca Başöğretmen olması önemlidir.*
- **Bir yaratılışı, doğal olayları kavramak zor olabilir, biyolojik yaklaşımlarda çoklu metabolizma devreye girer, bu açıdan bilim devamlı gelişim ve değişimi gerekli görür, ana çerçeve aynı kalır.** *Bir yaklaşımda bilime inanan kişi, yaratılışa göre, kanıta ve ispata göre yaklaşır ve bunları bir yaşam boyutu olarak, devamlı izler, çalışır, geliştirir.*
- **Bir sorun çözülmünc, ona yardım edenin desteği, katkısı önemlidir.** *Bir hastalık boyutunda birçok kişinin katkısı vardır, hasta ben kendim iyileştim demesi anlamı kaçırmış demektir.*
- **Bazı durumlarda anne sağlık ekibinin öğütleri ve önerileri birilerinin söylediklerine ters gelebilir, uygulama ile gerçeklik ortaya çıkınca, net ortaya çıkınca, tanık olunca, yaratılışa eğilmelerini öğrenmeleri, algulamaları beklenir.** *Bir kişi bilime uyunca, onun gerçek ve doğru olması ile, yaklaşımları ona göre yapmalıdır.*
- **Bir kimse bildiği bir konuda bile, şüphe belirtileri gösterirse, birçok kişi de araya zarar ve ziyan olarak girerse, sanki yardım eder, bozar ve engel olur.** *Bir kişi temelde bilim ve yaratılış üzere olursa, başkasının dediği, bölücü ve yanlışlarından da kurtulmuş olur.*
- **Bir birey hemen istediğinin olmasını ister, ancak tohumun ürün vermesi için bir sürece gereksinimi vardır, bu onun gelişme hakkıdır.** *Bir şeyi hemen istemek değil, onun olgunlaşması ve gelişmesi ile istemelidir.*
- **Bazı kişiler istediklerinin olmamasının sorununu yaratılışa bağlarlar, ancak yaratılış duruma ve bireye göre esnekler.** *Bir kabahat bulmak isteyen yaratılışa atar ama gerçekte ise özen ve dikkat göstermeyen kendisindedir.*
- **Bazı kişiler haksızlıklarını örtmek için insanlara zulmede, taşkınlık sergiler ve saldırılarda bulunurlar, bu onların azap içinde olmalarının aksedışıdır.** *Bir konuda zorlamaya kalkan kişinin, sıklıkla haksız olduğu söylenebilir.*
- **Bir birey eğer insanlık yöntemi ile ilişki içinde ise, iletişime geçecek, uzmanından alacağı danışmanlık ile, yardımlaşarak çözüme ulaşırlar.** *Bir yardım ve destek en önemli gerekçe, kendilerine zulüm ve haksızlık yapmasıdır.*
- **Bir başarısızlık gizlenme değil, açıklanması ile başkalarına ders olabilir.** *Bir sorun ve problem, açıklanması ile çözümü ile katkı sağlanabilir, bir ders oluşabilir.*
- **Bir kişi eğitim alıp, o konuda beceri kazanana kadar, eski uygulamaları yapması doğaldır.** *Benlik, kendisi bir katkı sağlaması için, buna hakkı olması için, bir eğitim ve beceri göstermesi gerekir.*
- **Bir bakınca, bazı şeyler bir büyü gibi gelebilir, anne sütü de bu gruptadır, ne kadar bebeğe gerekli ise o şekilde üretilir.** *Bir aklını kullanan kişi, yaratılış boyutuna detaylı bakınca bir mucize, bir büyü gibi gelir, bu doğaldır, bilen içindir, hakkı gören için geçerlidir.*
- **Bazı kişiler hoş görülmez, affedilmez, çünkü kasıtlı olarak, insan haklarını doğrudan zarar ve zulüm olarak yok etmektedirler.** *Bir hak, hukuk durumu varsa, hak edişine, nasibine bakılır, hata affedilir, kasıtlı suç ve taksir, bilerek dikkat ve özen eksikliği ceza gerektirir, affedilemez.*
- **Bazı kişiler hak ettiğini beğenmez, tiksinebilir, toplumu dışlar.** *Bir boyutta sosyal olarak kendisini üstün gören kişi, gerçekte ise sadece bir parazit gibi iş yapmadan geçinmeye çalışıyorsa, hakikati görmesi değil, inkâr etmesi söz konusu olur.*

- **Bir toplumun gerçeği yalanlaması, onların zarar ve zulme kaymaları anlamındadır.** *Bir toplumun, gerçeklik, hakikatten kopması ile tarihte yok olmaları bir hak olarak görülmektedir, gücü ne olursa olsun, yıkılmaktadırlar.*
- **Bir kazanç yaratılış gereği oluşuyorsa, bunun sürdürülmesi doğa gereğidir.** *Bir kişi doğal olanı, bir bakıma kendi izin boyutuna bağlaması ile hakkı gasp eden olmaktadır.*
- **Hak edişte peşin hüküm olamaz, hak ediş olmalıdır.** *Yaratılış tüm varoluşları ortak tutmaktadır, bazılarına ayrıcalık sunmaz, hak eden alabilir.*
- **Etik yöntem ile, nimet dolu işler yapanlar melek olarak irdelenir.** *Melek denilen, nimet dolu, olumlu, etik davrananlar bu uğraşta olanların hakkıdır, buna karşı olanlar ise, zarar ve zulüm boyutunda olanlar ise gözlerini açıp algulamaktan uzaktırlar.*
- **Zaman süreci, çalışma ile kazanmayı gösterir.** *Yaratılış kadar zaman da bir faktördür, zamanı gelip, olgunlaşması gerekir, buna uzanan eller, güzel davranan, değer yaratan, hak edenler alabilir, tutabilir.*
- **Yaratılış gereği haklar varlıklara aittir.** *Tüm varlıklar, yaratılanların birere doğal hakkıdır, insanların kadar, hayvanların, bitkilerinde büyüme ve gelişme hakkıdır.*
- **Bilgilendirdikten sonra rıza kişiye aittir, sorumluluğu yüklenir, hak ediş açısından bilgi verilmektedir.** *Bilgi bir zorlama, ikna değil, bir öğüt, hatırlatma, haber verme, kalbini destekleyip, sağlamaştırma içindir, sevgi ve umut vermelidir. Sorun iletiliyorsa, çözüm de belirtilmelidir.*
- **Haklara riayet etmeyen, bunu bir zarar unsuru olarak gören, yaratılışa dayanmayan kişilerden, herhangi bir olumlu boyut beklenmez.** *Bir kişi sadece kendi menfaatini düşünür ve hak ediyor görüştünde ise, sizinle ancak fayda temelinde olursa ilişki kurar, en ufak durumda da sizi tek başına bırakır, sevgisizdir.*
- **Kimse kimsenin vekili olmaz, rıza şartı vardır, sorumluluk başkası için yüklenilemez, haksızlık yapılmış olur.** *Bir birey sorumluluk alması, bilim, insanlık üzere, etik ilkelerde ve sevgi ile yaklaşması anlamındadır. Emir bile olsa, sorumluluk paylaşıdır ama başkasına verilemez.*
- **Yaratılışın bir düzeni, dengesi vardır, buna uymak, doğanın hakkını vermektir, aksi davranışlar, yaşam ortamını kaldırır.** *Bütün varlıklar insana hizmet etmesi demek, onu korumak, gözetmek, doğanın tahrip edilmesini önlemek olmalıdır.*
- **İnsanlar çalıştıkları ile elde ettikleri değerler, yerde, gökte ve nerede olursa olsun, hakları olaraktır, başkasının hakkına gelmedikçe zarar ve zulümden söz edilemez.** *Her bireyin çalıştığı kendisinedir, yaptığı değerler ise başta kendisi, sonra toplumun değeri olur.*
- **Bir kişi hakkının başlaması ve bitmesi ile değil, onun anlamı ve kapsamı ile ilgilenmelidir.** *Bir kişi bu benim hakkım diyerek, sonlanmaması için çaba sarf etmesi, hakkını bilmemesidir.*
- **Bir hak olarak, yaratılış gereği verilen insanlığımızı, bir benlik ve kazanç diyerek zarara batırmanın anlamı olamaz.** *Bir kişi, kendi kazancı için yaptığını irdelemeli, ne kadar yaratılış, doğaya uygun, çevre kirliliğinde olduğu gibi doğayı hakkını kullanırken bozup haksızlığa neden olabilir.*
- **Yaratılış, doğaya bakan kişi, her boyutu ayan, beyan net görür, bilim içindedir, buna karşı arzusu tersini ona büyü diyerek yanıtabilir.** *Bir kişi büyücülerin yaptıklarının tam bilim üzere olduğunu algılamalı, ancak el çabukluğu yaptıklarını da farkına varmalıdırlar.*
- **Bir kişi diri kalmak istiyorsa, sevgi ve insanlık üzere olup, değer yaratarak, örnek alınacak boyutlar üretmelidir.** *Bir kişi, sevdiği, örnek aldığı hatırlar, tekrar varlığını sürdürür.*
- **Bir kişinin zarar ve zulüm yapan birey olması ile, bir azap içinde olması beklenir, rahatlık elde etmek için diyerek zalimliği arttırdırlar.** *Bir insan nimet ve insanlığa yarar*

için çalışır, değer üretme niyetinde olursa, sevgi ve içindeki moral gücü ile zoru başarabilir, diğerleri güç ile yapmak istedikçe de bozulur, kırılır, başarıları zordur.

- **Her bireyin tıbbi ekipte bir işlevi vardır, temel, bir iş birliği ve eşgüdümde olmalıdırlar, bağlayan güç sevgidir.** *Bir ekip olmanın hak edişi, karşılıksız sevgidir, her eylemin bir derecesi olsa da başarı tümünden ekibindir.*
- **Bir kişi söylediklerinde bir yalan varsa, tüm diğer söylediklerini de yokluğa iter, güven bir defa bozulur, sonuçtaki eğlencenin alçaltıcı ve azap verici boyuta girersiniz.** *Bir kişi kendisi daha fazla alması için yalan ve gerçeği inkâr ederse, toplumda kaybedeceği açıktır.*
- **Yaratılış, doğal yasalar en eskisi bile geçerlidir, yeni boyut, daha detaylı ve uygulanabilir, aynı prensibe dayanırlar.** *Bir bilim, hiç değişmez, daha öncekini de doğrular, gerçeğe doğru ilerleyen verilerdir.*
- **Bir işi yapması istenen kişide mesleğini, yapacak işi sevmesi, barış ve insanlık içinde olması, değişimi yapabilecek, bilimsel olarak becerili olması istenir.** *Bir kişi eğer bilim içinde ise, hata yapsa bile düzeltilebilecek boyutta olacaktır.*
- **Bir kişi dayanaksız, bilim dışı, anlamsız konuşmalar ile eylem olmayacağını bilmelidir, hak etmek için çalışarak değer üretmek gerekir.** *Bir birey yaratılışa uygun yaklaşım yaparsa, eylemlerinde pişman olmaz.*
- **Bazı kişiler, bilimsiz olayları gerçek gibi konuşmak isterler, ilgi çekerler, yaratılışa uygun olması, dikkate alınmadığı iddiasındadırlar.** *Bilim üzere olanlar, daima gerçeklik üzerinde oldukları için örnek alınır güven duyulur, diğerlerinden ayrılırlar.*
- **Bir insanın yaratılıştan dolayı oluşan hakkı, talep etmeden verilmelidir, bu sağlanmalıdır.** *Bir bireyin hak ettiği, yaratılış gereği ona sunulmalıdır.*
- **Bir öğüt, bilim üzere, gerçek üzere olmalıdır, bilim insanı buna uyan kişidir.** *Bir konuda tahmin, dedikodu ve ispata, kanıta dayanmayan bilimsel olamaz, bilimin doğru ve gerçeklik hakkı çiğnenmemelidir.*
- **İnsanlar, hekimler bazen hastada farklı netice olsa bile, verdiği tedaviden hastanın yararlanmasını ister, verileri çarpıtır, hekimlikten uzak işler yapmış olur.** *Bir hekim, temelde verileri hasta üzerine irdelemelidir, bunu yapamayan kişi, hekimlik yapamaz, ekipten dışlanır, perişan olurlar.*
- **Bir olay, olumlu ise örnek, olumsuz ise ibret olur, tümü bir ders ve öğüttür.** *Bir insan geçmişte olanlardan ders alırsa, yeniden aynı durumları yaşasa bile zararsız atlatmalıdır. Her olayın hak edişi, bir ders, öğüt almak olmalıdır.*
- **Gerçeği, hak edişi yalanlayanlar, doğanın gereği olarak yok olurlar.** *Tarih dikkatlice incelendiğinde, imparatorlukların yıkılışı, gerçeği yalanlamaları, kendilerini abartmaları ile insanlara, halklarına zarar ve zulümde olmaları, azap duydukça zalim olmaları başlıca nedendir.*
- **Kaza olmadan önce 1-2 saniye fark edilir, ancak tedbir ve önlem daha önce yapılmalı, sadece pişmanlık ve keşke denilebilir.** *Bir birey gereken tedbir, önlemi almaz ise, oluşacak kazaya kapı açar, bir bakıma kaza onun kaçınılmazı, hakkıdır. Buzlu yolda, kabak lastik ile hız yapanın kayması doğaldır, başına kaza gelmesi de kaçınılmazdır.*
- **Birçok olay, bana bir şey olmaz algısından olur, yapmayanın başına gelmesi yaratılış olarak hak ediştir.** *Bir kimse kaçması gereken bir durumun üstüne giderse, başına gelir, bir sarhoşluk içinde olmamalı, aklını başına toplamalıdır.*
- **Her bireyin kazancında, gereken harcamasından artan boyutta, toplumun bir ihtiyaç sahibine hakkı vardır, vergi bu boyuttadır, ayrıca yardım, destek önemlidir.** *Bir kişiye destek olmak, sözel bile olsa, olumlu yaklaşım, sevgi boyutu bile, onların hakkını teslim etmektir. Bir toplantıda yapılan konuşmalar, olumlu olmalı, toplanmanın amacı sevgiyi yüceltmek olmalıdır.*

- **Sevgi ve insanlığa inananların, etik ilkelerde olması beklenir, her durumda yaratılışa şükreder ve güvenirlir.** *Bir kimsenin kalpleri taştan, kaskatı kesilmiş ise, onların yolunda gidilmez, hak edişleri onlardan uzak durmaktır.*
- **Aklı olan bir insan, sevgi ve insanlıkta olmayı dost kabul etmez, bunlara karşı çıkan ve ters davranışta olan, hak edişleri bozanlar ise, uzaklaşmamız gerekenlerdir.** *Bir kimse insanlıktan uzaklaşmış olanlara sevgi göstermemeli, zaten onlar sevgiyi anlamaz, menfaat gözü ile bakarlar, gerçek niyetleri ise bilinmez.*
- **Tarihte birçok kişi ve olay, olumlu ise örnek, olumsuz ise ibret olarak derstir, bundan yararlanmalı, geçmiş bir ders olarak haklıdır.** *Bir boyutta danışmanlık almak, bilgi sorgulamak önemli, ancak sorumluluk yine bireydedir.*
- **Gökler ve yer, kısaca yaratılanlar tüm insanlığın hakkıdır, bunu paylaşmanın ötesinde, algılamak, nimeti fark etmek önemlidir.** *Bir yaklaşımda, sevgi ve iyi niyetli olmadan, biçimlenmeyi ve planı da güzellik, etik üzere yapmadan, yaratılışa ulaşamaz, aykırı eylemlere neden olunabilir.*
- **Her birey üzerinde diğerlerinin hakkı da vardır.** *Bir öğretmenin eğitmek, hekimlerin birey ve toplumun sağlığını korumak, gözetmek, tedavi etmek bir görev, varlık ve işi gereği yapması hakkıdır, müsaade edilmelidir.*
- **İnsanlar, yaratılışa uygun, sevgi ve insanlık boyutunda olurlarsa, hak edişe sahip, bu yolda değillerse de insanlığı dışlamışlardır.** *Bir birey, gerçek, bilim ve yaratılışa uygun davranmalı, hayal, masala ve rüyalara dayanmaları, benliği için reddetmeleri kabul edilemez.*
- **İnsanlar canlı veya cansız tüm varlıkların doğal hakkı korunmalıdır.** *Bir hayvanın, bitkinin susuz kalması, tüm insanlığın yaşaması olarak gerekeni sağlaması, hakları edindirmek görevidir.*
- **Hakka riayet etmek, inanıp, nimet, hayır ve barışa yönelik işler yapmaktır.** *Hakka uyanlar, birbirlerine hak edişe göre davranmayı önerirler, örnek olurlar, sabırla yardımcı olurlar. Bazılar ise tam tersi, tüm bunlara engel olmaya çalışırken, insanlıktan çıkarlar.*
- **Yaratılış boyutu, şüphe olmayacak kadar veri ve kanıta dayalıdır, hak edişte idrak önemlidir.** *Güneş tepede iken, bunu inkâr etmek, güneşin hakkını reddetmektir, yanılmak, yanılmaktır.*
- **Bilim bir sivrisine kanadında bile doğanın boyutunu bilir, hak ediş, bilim üzere olmaktadır.** *Her gerçeğin dayanağı ve gerekçesi bilim üzeredir, idrak eden, farkında olan dışındakiler sapabilirler, bunları doğüstü kabul edebilirler.*
- **Gerçek, hakikat ve bireyin hakkı asla yokmuş gibi ele alıp, karıştırılmamalıdır.** *Bir kişi hatalı olabilir, anlaması için bilgilendirilmeli, hakikati gizlemek, suça ortak olmaktadır.*
- **Beslenme bile belirli çaba sonucunda hak edilerek olur.** *Bir birey, hiçbir kaynağı yok ise, askıda ekme uygulaması vardır ve ayrıca devlet onun beslenmesi için kurumlar oluşturmuştur, ama temel olan, çalışarak ekmeğini kazanmaktır.*
- **Hak edişte, başkası yardım, yol göstermiş olabilir ama hiçbir zaman, hiçbir kimse çoban, tanrılaştırma kabul edilemez.** *Sorumluluk bireye aittir, kul, kölelik kabul edilemez, emretti yaptım demek suç oluşumun sonucu cezadan kurtarmaz.*
- **Aklı ve gönüllü çalışarak değer üretenler, bir insanlık kaynağıdır.** *Bir meslek sahibi olan kişi, meslek kendisine değil, birey mesleğine değer üretmeli, hakkı insanlık üzere olmak, sevgi kazanmak olmalıdır.*
- **Gelir, bilgi ve yönetici olmak, insanlıkta olmanın bir bahanesi, hakkı sevgide değer bulmak olmalıdır.** *Bireyin çalışması, değer üretmek üzerine olmalıdır, topluma her türlü katkı, destek ve insanlıkta sevgi üretmek olmalıdır.*
- **Bazı kişiler doğa ve yaratılışa inat, onu tahrip edici yaklaşımlar yapar, insan olmanın gücü derler, felaket dedikleri ise doğanın hakkını geri almasıdır.** *Bir boyutta, çevrenin*

kirletilmesi, onun ölmesi, insanların yaşama ortamının kalkmasıdır, bu hak edişidir, kötülük yapan, kötülük bulur.

- **İnsanlar kendi benliğinin kazancı sandıkları, doğaya karşı ise, hırsları onlara azap verecektir.** *Bir insan benliği olarak hırsı ile yaptığı, hakkını aştığı için, son pişmanlık faydası olmayacak, baştan tedbir alınmalıdır.*
- **Sevgi ve insanlık hakikat bilgisinin temelidir, zarar ve zulme gerekçe tutulamaz.** *Bazı gerekçe ve dayanaklar, sevgi ve insanlık ile bir arada olmayacağı için, temelden çürümüş olur.*
- **İnanmak, hakkı ile kazanmak, güvenmek, bilime dayanmaktır.** *Yaratılış üzere olmayan bir bilim, en ufak bir eylemde tersine dönecektir, hak etmek, yaratılış ve doğaya uygun olmalıdır.*
- **Bir insanın çalışması, değer üretmek üzere, insanlığa sevgi temelinde, müjde şeklinde uyararak bir doğal hak olmalıdır.** *Benlik kendi üzerine çalıştıkça, bir noktada başkasına zarar ve ziyana yol açabilir, bu açıdan etik ilkelere özellikle dikkat etmeli, uymalıdır.*
- **Bir bilgi değerlendirme açısından önemlidir, dayanak ve gerekçe bilim ve yaratılış üzere hak edişir.** *Bir bilim boyutunda, doğa ve yaratılışın verileri olmalıdır, yapım, yaklaşım bu esaslar üzerindedir.*
- **Bilim üzere olan, verilere dayanarak, gerekçelerini sunacaktır, haklara uygun olsun.** *Bir insan hak edişe uyması demek, bilimsel verilere dayanması anlamındadır.*
- **İnsanlar varlıklarını gerçek anlamda sürdürmek için, hür, bağımsız, birey hakkı ve kardeşlik üzere olan toplumu tercih ederler.** *Gelecek bilinmez, ancak geleceğin doğrusal boyutta olması ve insanlık üzere olmak için tedbir ve önlemler gerekir. Bunun ortamı, sevgi üzere, insanlıkta yapılan yerlerdir.*
- **Bilim bireylerin arzuları değil, hakkı, yaratılışın verilerine dayanmasıdır.** *Bir birey bilim üzerinde demesi, ben bilirim değil, olgu ve duruma göre yaklaşım demektir.*
- **Bir bilim adamı şüphelenmez, yaratılış belirgindir, ancak doğal hakkı olan, aklı kullanması, yapılacak irdeleme gerektirir.** *Bir insan şüpheleniyorsa, bu kanıt konusunda yetersizlikten dolayı olmaktadır.*
- **İnsan hiçbir şeye tapınmaz, itaat etmez, yaratılışa itaat değil, hakkı bağımsızlıktır ve doğa kanunlarına uyum gerekir.** *Bir insanın itaat etmesi, kul, köle olması, benliğini kaybetmesi ve insanlıktan çıkması, robot olmasıdır.*
- **Bir kişi ile anlaşabilmek için iletişim kuracağımız bir araç olmalıdır.** *Bir kişide sevgi yok ise, insanlıkta olamayacağı için anlaşmaya çalışmayın, hakkınızı anlamazlar, anlamaya da gayret etmezler.*
- **Evrenin bilgisi yaratılıştadır, ancak bunu algılamak bilimsel boyutta olmak ile oluşabilir.** *Bilgi ancak bilenin hakkıdır, bu konuda uzmanlaşanlara bir ifade ve yorum sağlamaktadır.*
- **Bir insan, insan olmanın hakkı olarak yüzünü, etik ilkeler ile sevgi dolu olarak insanlık özellikleri üzerine olmalıdır.** *Bir insan görmediğine inanamaz, ama sevgi boyutunu hissedebilir, bu hak edişidir.*
- **Her yaşam, canlılarda, bir şekilde sonlanacak, insanlık hakkına uygun davranan ise anılacaktır.** *Bir yaşam çalışarak değer üretme, sevgi temelinde insanlık ize örnek alınacak, varlığı devam edecektir, vasiyeti de sevgi olmalıdır.*
- **Eğer gündüz güneşi göremiyorsan, perde kapalıdır, gündüzün hakkı, yaratılış gereği güneştir.** *Bazı doğal olaylarda açık ve net gerçekler vardır, bir kişiye insan demek için sevgi üzere, etik ilkelerde olması beklenir, insan olmanın doğal hakkını uygulamalıdır.*
- **İnsanlık bilim tarafından genetik araştırma sonucunda tek bir anneden oluşmuş, baba genetik katkı sağlamıştır, doğal hak kardeşlik ilişkisidir.** *Bu kadar insan, farklı yapı ve*

değişime karşın, tek türdür, Homo sapiens, sapiens temelinde olmak üzere, aynı genetik oluşumdadır, değişim doğaldır.

- **İnsanlar varlıklarını devamı için yeni nesil olmalıdır, bunu sağlayan kadın, anne olduğuna göre insanlığın devamlılığının temel ögesidir, buna göre hak verilmelidir.** *Bir kadın, anne geleceği doğuracak ve yeni nesiller olacaktır, sevgi ötesi insanlık saygısı, doğal hakkıdır.*
- **Bireyin iletişim ve ilişki için, karşılıklı etkileşim olmalıdır, hak eşit bağ ile kurulabilir.** *Bir kişi hak edişe göre karşılığını alır, sevgi içinde olur, sevgi gösterene karşılık sevgi oluşmaktadır.*
- **Kadın, bir ailenin direği, sevginin kaynağı ise, haklarda eşit paylaşım doğaldır.** *Birlikte olmanın hak edişe göre paylaşımı esas ise, kadın eş olması ile eşit hakka sahip olur.*
- **Birlikte olmak, gelirin paylaşımıdır, en büyük gelir, sevgidir.** *Bir arada olmak, karşılıklı korumak, desteklemek ise, devamlı hakları paylaşmak gerektiği ortadadır.*
- **Doğa çaba sarf edenleri karşılıksız bırakamaz.** *Ağaç dikmeden ağaç yetişmez, eski doğal yapı bozulduğu için mutlaka dikip, bakmak gerekir.*

Özet

Haklara bir Kuran temelinde bakış yapılmıştır.

Birey Hakkı temeldir, bu hakkı, herhangi bir gerekçe ile bozulamaz, bağımsızlık, hürriyeti, kendi kararını kendisinin vermesi gerekir. Bilgi verilebilir ve rıza şartı ona aittir. Bu sadece suç kapsamında olanlar, kanun ile yazılı olanlar dışındakiler için geçerlidir. Suç kanıtlı, kesindir, şüphe, yorum veya geleneğe bağlanamaz. Hakları gasp etmek, zarar ve zulüm yapmak en önemli suç kapsamındadır.

Genel Yorum

Genel yapı olarak bakılınca bireyin yaşaması ile bir sorumluluğu olduğu fikri, bir kültürel bakış açısıdır. Kişinin özlük hakkı olarak ela alan, Birey Hakkı Kültüründe ise sevgi ve insanlık dışında bir boyut tanımlanmamaktadır.

Sorumluluk: Diğer kültürlerde, vatandaşlık hakkı için, vatandaşlık sorumluluğundan söz edilir. Burada amaçlanan:

- a) Bireyin kültürel yapıya, toplumun düzenine uyum sağlaması, bunların suç niteliğinde olmadığı, düzenlemelere uymanın suç kapsamında olamayacağı TCK belirlemesine karşın, burada uymak, kurala uyan kişi/Eslemna olman beklenmektedir.
- b) Başkalarının haklarına saydı duyması: zararı dokunmama değil, toplum kanısına göre, önce başkasına destek ve yardım etmelisin algısı yaratılmaktadır.
- c) Üzerine düşen görevleri yapmak, amir ve yönetim ötesinde, kendisine toplum tarafından yapılan kıyafeti giymelidir.
- d) Sorumluluk alması, kendi davranışın sonuçlarını üstlenmesi: Kurallara uyacak ama sorumlu kendisi olacaktır. Suç unsuru ise zaten emir olsa bile uyulmaz, kuralların kalıpsal olarak yaparsa da sorumlu kendisidir.

NOT: Sevgi ve insanlık üzere olan kişi, zaten gerekenleri yapacak, akli ve gönli ile becerisini kullanacak, danışacak, sorgulayacaktır. İnsanın kalıba uyması söz konusu değil, kalıp bir yol gösterici, bilgi vericidir, birey değişim ve gelişim yapması onun kişiliğini gösterir.

İnsan Haklarının Gerekçesi: a) Bireyin Devlete karşı korunması, b) Siyasi İktidarı sınırlamak olarak alınmamalıdır. Devlet, kurum ve kuruluşlar insana yardım, destek ve yaşamını kolaylaştırmak için oluşmalıdırlar, kuruluş amaçları budur.

Genel Haklara Bakış

İnternet kanalı ile sorgulama yapılırca aşağıdaki veriler elde edilmiştir.

1) İnsan Hakları, Birey Devlet arasındaki ilişki: Google Search²¹

Bu ilişkinin bir tarafında birey, diğer tarafında devlet vardır.

- İnsan Hakları, bireyi Devlete karşı korur
- Bu amaçla siyasal iktidarı sınırlar: İktidarı sınırlar,

Yorum

Devletin işlevi, bireyin hakkını korumak, gözetmek ve onun mutluluğu olmak ise, bu amaçla oluşan toplum yapılarına da politika denildiği söz konusu olduğuna göre, burada devlet üstü kültürel bazı güçlerin olduğu kabul edilebilir.

Tarım ve Endüstri Kültürlerinde bu türde yapı gözlenir, Yüksek Teknoloji de ise belirli güç odaklarının dedikleri yapılmaktadır.

TCK göre, Madde 2: Düzenlemelere uymamak suç olmadığı gibi, suç kanunla çizilen boyutlardır, kısaca hukuk sistemi olan bir yerde bu söylenenler geçerli olamaz.

2) Temel Hak ve Özgürlükler Nedir? (neoldu.com)²²

Temel Hak ve Özgürlükler Nelerdir?

Her kişinin toplamda 8 adet temel hak ve özgürlüğü bulunmaktadır.

- Yaşama Hakkı
- Sağlık Hakkı
- Eğitim Hakkı
- Düşünce Özgürlüğü
- İnanç Özgürlüğü
- İbadet Hakkı
- Özel Yaşam Gizliliği Hakkı
- Ekonomik Haklar

Temel Hak ve Özgürlüklerin Özellikleri

Temel hak ve özgürlüklerin özellikleri bulunmaktadır. Bu özellikler:

- Doğumla başlar, ölümle biter.
- Evrenselidir. Dünya'nın her yerinde geçerlidir.
- Dokunulamaz, devredilemez ve vazgeçilemez özellikler taşırlar.
- Tamamı bir bütündür. Bir tanesi bile olmazsa veya kullanılmazsa diğerleri bir işe yaramaz.
- Sınırlanmaz. (Sıkıyönetim, savaş, bulaşıcı hastalıklar, nüfus sayımları gibi olağanüstü durumlarda; yani insan hayatının söz konusu olduğu durumlarda, "yaşama hakkımız" dışındaki diğer tüm haklar sınırlandırılabilir.)
- Başkalarının hak ve özgürlüklerinin başladığı yerde, bizim hak ve özgürlüklerimiz biter.
- Her devlet, düzenlediği anayasa ve yasalarla insan haklarını güvence altına almak zorundadır.

Temel Haklar Nelerdir?

Temel haklar kişilerin doğumundan ölümüne kadar süren ve insanca yaşayabilmesi için gerekli olan haklardır. Bunlar:

- **Yaşama hakkı;** en temel hak. Hiçbir şekilde ortadan kaldırılamaz sınırlanmaz.
- **Kişisel dokunulmazlığı hakkı;** kişinin hem beden hem ruh bütünlüğünü korumaya yöneliktir.
- **Sağlık Hakkı;** herkes, sağlıklı bir çevrede yaşama ve sağlığını koruyacak tedbirler alma hakkına sahiptir.
- **Eğitim hakkı;** herkes eğitim – öğretim hakkına sahiptir.
- **Dilekçe hakkı;** herkes şikayetlerini ve isteklerini yetkili makamlara ve [TBBM](#)'ye iletmeye hakkına sahiptir.
- **Özel yaşamın gizliliği;** herkes özel yaşamına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Kanunla belirlenen özel durumlar dışında hiç kimsenin üzeri ve özel eşyaları aranmaz, haberleşme araçları dinlenemez.
- **Konut dokunulmazlığı;** hiç kimsenin konutuna izinsiz girilemez.
- **Seçme ve seçilme hakkı;** herkes ülke yönetimine katılmak için seçme ve seçilme hakkına sahiptir. Bu amaçla siyasi parti kurabilir ve siyasi partilere üye olabilir.

NOT: Anayasa tarafından koruma altına temel haklara güvenlik kapsamında devlet tarafından kısıtlama getirilebilir.

Temel Özgürlükler Nelerdir?

Kişilerin kendisini geliştirebilme ve insanca yaşayabilmesi için başkalarının hak ve özgürlüklerini ihlal etmeden dilediğini yapmasıdır.

Temel özgürlükler şu şekilde sıralanabilir;

- Düşünce, kanaat ve ifade özgürlüğü
- Basın özgürlüğü
- Din ve vicdan özgürlüğü
- Haberleşme özgürlüğü
- Yerleşme ve seyahat özgürlüğü

EstüdamYenidogan

- Toplantı hak ve özgürlüğü
- Bilim ve sanat özgürlüğü

Yukarıda saydığımız özgürlüklerimiz de devlet tarafından **anayasa** ile koruma altına alınmıştır.

Temel Hak ve Özgürlüklerde Devletin Görevleri

Temel hak ve özgürlüklerimizi yaşayabilmemiz ve bize ulaşabilmesi için **devletin de bazı görevleri** bulunmaktadır. Bu görevler şöyle sıralanabilir:

Eğitim Görevi: Devlet insanların haklarını bilmeleri ve korumaları konusunda bireylere gereken eğitimi vermek veya gerekli ortamı hazırlamak zorundadır.

Yasama Görevi: Devlet, temel hak ve özgürlüklerin korunması ve sınırlarının belirlenmesi için gerekli kanunları yapmalıdır. Bu yetki TBMM'nindir.

Yürütme Görevi: Devletin vatandaşlara gereken hizmeti vermesi için gereken etkinlikleri yapmasıdır.

Yargı Görevi: Bireylerin birbirleri ile ve devlet ile olan sorunlarını çözmek yargının görevidir. Yargı görevi bağımsız mahkemelere aittir. Yargıçlar insan hakları konusunda uluslararası hukuka uygun kararlar vermek zorundadırlar. Yargı görevini yerine getirecek merciler; Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Askeri Yargıtay, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi ile Uyuşmazlık Mahkemeleridir.

Yorum

Bir hak ortada suç ve diğer başkasının hakkını zedeleme ve zarar, ziyan ile yine suç işlerse, kanun ile, savcılık ve mahkeme kararı ile haklar kaldırılıp, mahkeme sonucunda kadar gerekli görülürse tutukluluk olması gerekirken, yukarıda “*Anayasa tarafından koruma altına temel haklara güvenlik kapsamında devlet tarafından kısıtlama getirilebilir*” ifadesi ile, kısıtlama getirilebilir denilmesi, bu Anayasa yapısının darbe ve diktalara uygun olduğunun bir simgesidir. Kanun ile koruma altına alınanlar, ancak mahkeme ve yasal yollar ile olmalıdır, güvenlik kapsamlı bir askıya alma kısıtlama olamaz, bunun da yine mahkeme ile yapılması gerekir. Bu tanımlama ile hakları verir, aynı zamanda hakları kısıtlayabilirim ifadesi bulunmaktadır.

Kişi, Birey Hakları

1924 Atatürk Anayasasında kişi hakları tanımlamaları²:

- Hürriyet Başkasına zarar vermeyecek her şeyi yapmaktır.** 1924 Anayasasında “*Her Türk hür doğar, hür yaşar, Hürriyet, başkasına zarar vermeyecek her şeyi yapabilmektir. Tabii haklardan olan hürriyetin herkes için sınırı, başkalarının hürriyeti sınırıdır. Bu sınırı ancak kanun çizer*” yaklaşımı ile en geniş tanımlama getirilmiştir.
- Kişi Dokunulmazlığı, her türlü hakka sahip olmaktır.** Kişi haklarında toplu ifade içinde “*Kişi dokunulmazlığı, vicdan, düşünme, söz, yayım, yolculuk, bağıt, çalışma, mülk edinme, malını ve hakkını kullanma, toplanma, dernek kurma, ortaklık kurma hakları ve hürriyetleri Türklerin tabii haklarından*” şeklinde tanımlanmaktadır. Türk burada vatandaş anlamındadır.

1981 Anayasasında kişi hakları tanımlamaları³:

- Herkes kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.** 1981 Anayasasında “**III. Kişi hürriyeti ve güvenliği: MADDE 19- Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.**
- Kişi hak ve özgürlükleri ilk plandadır.** Türk Ceza Kanununda ilk Tanımlanandır: **Ceza Kanununun amacı: Madde 1- (1) Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir.**

Başlıca Yönetim Modelleri⁵

Yöneten güç, birey hakkına ne kadar dayanmaktadır sorusu ile aşağıdaki irdeleme yapılmaktadır.

- 1) **FAZ 1:0:** Tek Hâkim, Yönetici olduğu yönetim planları olması ile bu yöneticinin seçim boyutu önemli ve sorumluluğu dikkate alınmalıdır. Temel olarak: İlk yapılanmada tek sorumlu gibi, baba rolü oynayarak, kral şeklinde emretmekte, diğer memurlarda uygulayıcı olmaktadır. Öğrenciler hocanın her söylediğini ezberlemeli ve sınavda da iletmelidirler. Bireyin seçim ile gelmesi ile, seçene sorumluluğu olmakta, başka denetçiler, Parlamento gibi yapılar bulunmaktadır.

Gerçek, tek hâkim model yapısında, bir sermayedar, bir genetik geçiş ile oluşan boyuttur, yetki tartışması olmayacak kişidir. En iyi örnek, bir profesör dersidir, dersi anlatır, soruyu sorar, istediğini geçirir, kimse karışamaz, itiraz da olmaz, itirazlara kendisi bakar. Başbakan ve Bakan yapısı tam liderlik olmaktadır, ancak parti başkanlarına verilen yetkiler açısından onları partilerini tek yönetici olarak yönetmektedirler.

Tek yönetimden, kurallar, kalıpların olduğu yönetim, gelenekler hâkim ise Tarım Kültürü, kurum kalıpları ise Endüstri Kültürü, ekonomik güç hakimiyeti ise Yüksek Teknoloji Kültürü örnekleri sunulabilir. Selçuk ve Osmanlı Padişah modelinde, kararlar Toy'da ortak alınmakta, sorumluluk paylaşılmaktadır. Sultan Süleyman, gömülürken yanında olmasını istediği kağıtlar bunlardır, kısaca tek adam rolü oynamadım demektir.

- 2) **FAZ 2,0:** Çoklu yönetim olduğu, kuvvet ayrılığı modeli, yetkili kişiler çoklu olup, birbiri ile çekişme kaçınılmaz olmaktadır. Burada tek yetkili olmadığı için, toplumda bazı kişiler taraf bularak onu tercih etmekte, çoklu bir karmaşa modelidir.

Yetki, görev ve sorumluluk farklı olmakta, Kuvvet ayrılığında çoklu yönetim merkezi olmaktadır, bunların hepsi de bağımsız yapıda denilmektedir. Cumhuriyet yönetiminde halk en üst olurken, sıklıkla vesayet sisteminde hâkim rolü oynayan çoktur, karmaşa hakimdir.

- 3) **FAZ 3,0:** Birey Hakkı temelinde olan yönetim modelidir, gerçek olarak tüm yöneticiler birey üzere olmalıdır. Birey Hakkı önemlidir, ancak işlevler açısından kısıtlılık, bunu kabul etmeyen devletler, kamu yapıları olmakta, hürriyet verilip, kısıtlamalar eklenmekte, bir karma yapı oluşmaktadır.

- 4) **FAZ 4,0:** Bilişim ve bilginin bireyin aydınlanması üzerine olan yapılanma, sorumlu birey, toplum bilgilendirme yapar, yol gösterir, seçim ve rıza ona aittir. Bilişim teknolojisi ile, sadece veri ve bilgi değil, empati yaparak etik ilkeler ile değişim ve yeni bireye göre yaklaşım (hastalık yok, Hasta Var kavramı) gereklidir. Bağımsızlık esas ise, sorumluluk da bireye özgüdür. Sorumluluk almak, rıza şartı ile, talep etmesi ile oluşur. Her birey aynıdır, ancak eşitlik haklarıdır, kısaca Haklarda Eşittir. HAK edişe göre yaklaşım yapılmalıdır. Birey Hakları Önceliklidir (civil liberties), bu hak, tüm kamu ve kuruluşların haklarından öncedir. Tüm güçlerden korunmalıdır. Bireyin bilgisi yeterli olmayacağı için, Bilgilendirme ile Rızası alınmalı. Kısaca Kural YOK, İlke VARDIR.

4,0 Tanısal Yaklaşım Örneği:

Bir sistem, dorudan bireye yardım üzerine yapılanmaktadır. Hekimlikte oluşan bilgi çok yönlüdür, bu açıdan hekim doğrudan bilişim tekniği ile yapılanmalıdır.

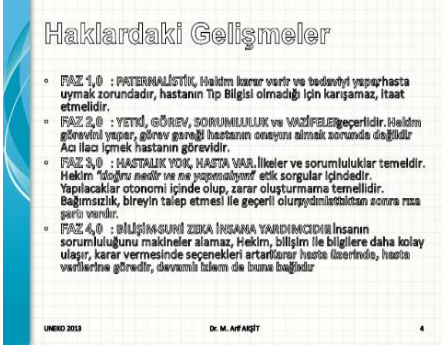
Bireysel Verileri elde edin (SOAP):

- 1) **S**emptom, sübjektif,
- 2) **O**bjektif, bulgular,
- 3) **A**raştırmalar, incelemeler,
- 4) **P**roses, takip, tedavi boyutu olmaktadır.

Her bir boyutta sorgulama yapılmaktadır. Bu sorgulamaların yaklaşımı, bilişimde özel program ve siteler sayesinde kolaylık arz etmektedir, tek, tek araştırma zor ve sorunludur.

- Ad olarak sorgulama: a) sarılık, daha sonra b) Hiperbilirubinemia sorgulaması
- Çeşitli veriler ile bir küme sorgulaması: diğer bulgular ile sorgulamak,
- Certainty Factor (Kesinlik Boyutu): Bir tanıda veya örneğin bir kültürde beşli şeker testine göre verdiği cevaba göre tanının kesinleşme boyutu.
- Ayırıcı tanılar ve Literatür sunumları
- Tedavi seçenekleri ve Literatür sunumları
- Komisyon, kurul kararları, uzman görüşleri

Haklardaki Gelişmeler⁵

 <p>Haklardaki Gelişmeler</p> <ul style="list-style-type: none"> FAZ 1,0 : PATERNALİSTİK, Hekim karar verir ve bedeviyi yapar hasta uyumak zorundadır, hastanın Tıp Bilgisi olmadığı için karşımaz, itaat etmelidir. FAZ 2,0 : YETKİ, GÖREV, SORUMLULUK ve VAZİFE'geçertirir. Hekim görevini yapar, görev gereği hastanın onayını almak zorunda değildir. Acı ilacı içmek hastanın görevidir. FAZ 3,0 : HASTALIK YOK, HASTA VAR. İlkeler ve sorumluluklar temeldir. Hekim "düşünmelidir ve ne yapmalıdır?" etik sorgular içindedir. Yapılacaklar otonomi içinde olup, zarar oluşturmama temeldir. Bağımsızlık, bireyin talep etmesi ile geçerli oluruydu. Hastanın onayına göre karar verilir. FAZ 4,0 : BİLİŞİMİNİN ZEDİ İNSANA YARDIMCIDIR İnsanın sorumluluğunu maddeler alamaz, Hekim, bilginin ile bilgilere daha kolay ulaşır, karar vermesinde seçenekleri artırılır hasta. İsteğinde, hasta varlıklarına göre, devamsız tedavi de buna bağlıdır. <p>ENERGİ 2013 Dr. M. AYRINTI 4</p>	<p>Karar oluşturma açısından Teknolojik kanıt toplama: 1) Etik + Hukuk Bilgileri Bilimsel irdeleme yapın, Kanıta dayalı gerekçelendirme (amaç ve güdü), 2) Lojik / mantık + Empati + Özerk / Özgü karar,3) Her olgu/durum farklı (Hastalık YOK, Hasta VAR)</p> <p>KARAR: Başlıca iki boyutludur, 1) Bilim (a) Empati-b) Değişim-c) Kaynak) ve 2) Bilgi (a) Veri-b) Bilgi-c) Terzilik) üçgenleri ile karar/buluş oluşturma (innovasyon) yapılmalıdır. Her birey ayrı ve özel ise, her karar da ayrı ve özel, özgündür, bir bakıma buluş, başka tanım ile bireye özgü bir kıyafet, elbisedir.</p>
---	---

Şekil/Grafik 2: 4 Aşamalı olarak yaklaşım boyutları.

Tarihsel Bakış

Tarihte bazı bireye, lidere özgü yaklaşımlar görülmektedir. Türkler genel bir kavim şeklinde olduğu için, son karar TOY denilen mecliste alınmakta, mecliste kadı (hukuk elemanı), ticari eleman, yaşlılar, söz sahipleri ve seçilmiş lider olmaktadır. Serbest düşünce esastır, aykırılık olursa, kabileler ayrılmakta, yeni bir kabile oluşmaktadır.

İlk toplum Anayasası ve uygulanan ise 622 Yılındaki Medine Antlaşması olduğu görülmektedir. 680 yılında Kerbelâ'da Peygamber torununun şehit edilmesi ile, 58 Yıl sonra İslam bitti, yıkıldı, yeni inanç geldi diyerek, a) Katolik usulü mollalar, b) Gelenek usulü Yahudi'den alınma, şeriat, Araplar olmuş, daha sonra Orta Asya'dan gelenler, Türkler ise c) Kitap ve akıl ile kanun oluşturmışlardır. İslam gerçek anlamda, Ahmet Yesevi, Bektaş Veli, Mevlâna ve diğerleri ile gelişmiş, gerçeği oluşturmuştur.

Fransız İhtilali: Fransız İhtilali ile 1968 Kuşağının da temel alınan 3 olgu: a) Bağımsızlık, civil liberties, b) Eşitlik, Equality, c) Kardeşlik, Brotherhood olarak tanımlanmış ve uygulanmış, Cumhuriyet yapısına dönüşmüştür.

Birinci Dünya Savaşı ile hiyerarşik düzen bozulmuş, aristokrat sonlanmış, İkinci Dünya Savaşı boşluğun diktatörlük ile doldurması ile, yine tek adam yönetimi ile haklar çiğnenmiştir. Burada dikkate almak gereken, diktatörlerin hiçbiri seçimle idareye gelmemişlerdir, bir bakıma darbe ile yönetimi ele geçirmişlerdir.

Hitleri yargılamak için, amir emretti ben yaptım, suçsuzum yapısını bozmak için; Nurnberg ve daha Sonra İnsan Hakları ile Birey temelli olmaya çalışılmıştır.

İnsan Hakları Kesiminde Birey Hakları ve Çocuk Hakkı

Başlıca yasal düzenlemeler

Uluslararası İnsan Hakları Konusundaki Yasal Düzenlemeler

- **1945 Nurnberg İlkeleri:**
  - **Nurnberg İlkeleri²³:**
  - **I. İlke:** Uluslararası hukuka göre suç kabul edilen bir eylemde bulunan şahıs, bundan sorumludur ve cezalandırılması olasıdır.

- **II. İlke:** Uluslararası hukuka göre suç kabul edilen bir eyleme karşı bir ceza öngörülmesi de bu şahsı uluslararası hukuk önünde işlediği suçun sorumluluğundan kurtarmaz.
- **III. İlke:** Uluslararası hukuka göre suç kabul edilen bir eylemde bulunan şahıs, [devlet başkanı](#) ya da sorumlu [hükümet](#) memuru olmaları, işbu şahısları uluslararası hukuk önünde sorumluluktan kurtarmaz.
- **IV. İlke:** Bir şahsın üstü ya da hükümetinin emrine uygun davranması, ahlaki irade bir şahıs için her zaman bir olanak olduğundan, uluslararası hukuk önünde sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.
- **V. İlke:** Uluslararası hukuka göre suç işlediği iddia edilen şahıs, gerçeklere ve hukuka uygun olarak adil [yargılanma](#) hakkına sahiptir.
- Anayasamızın 137 Maddesine göre suç olan bir eylem, emredilse bile yapılamaz.
- **1948-50 İnsan Hakları Sözleşme**
  - **Başlangıç:** İnsanlık ailesinin bütün üyelerinde bulunan onurun ve onların eşit ve vazgeçilmez haklarının tanınmasına,
  - **Madde 3:** Yaşamak, özgürlük ve kişi güvenliği herkesin hakkıdır.
  - **Bölüm 1:** Madde 2:1: Herkesin yaşama hakkı kanunla korunur
  - **Kısım 1:** Madde 6:1: Taraf Devletler, her çocuğun temel yaşama hakkına sahip olduğunu kabul ederler.
  - **İlke 2:** Çocuk, özel olarak korunur, yasalar ve başka yollarla sağlıklı ve normal biçimde, özgürlük ve saygınlık koşullarında bedensel, zihinsel, ahlak, manevi ve toplumsal olarak gelişmesine olanak sağlayacak fırsat ve kolaylıklardan yararlanır. Bu amaçla çıkarılacak yasalarda, çocuğun çıkarları önce gelir.
- **1964-2008 Helsinki**
- **1981 Lizbon Bildirge**
- **1989 Çocuk Hakları**
  - **1989 Çocuk Hakları:** Çocuğun gerek bedensel gerek zihinsel bakımdan tam erginliğe ulaşmamış olması nedeniyle doğum sonrasında olduğu kadar, doğum öncesinde de uygun yasal korumayı da içeren özel güvence ve koruma gereksiniminin bulunduğu.
- **1994 Amsterdam**
- **1995 Bali**
  - **1995 Bali:** Özellikle tedavi bakımından hizmet sınırlılığı olan durumlarda potansiyel hastalar arasında bir seçim yapılması gerekiyorsa, bu seçimin bütün hastaların hakkını dikkate alarak eşit bir şekilde yapılması gerekir. Bu seçim tıbbi ölçütlere göre ve ayırım yapılmaksızın yapılmalıdır.
- **1997 Oviedo-Biyotıp sözleşmesi**
  - **İnsan Hakları ve Biyotıp Sözleşmesi:** Madde 2: İnsanın Üstünlüğü: İnsanın menfaati ve refahı, bilim veya toplumun saf menfaatlerinin üstünde tutulacaktır.
  - **Madde 8:** Acil durum: Acil bir durum nedeniyle uygun muvakkat alınmadığında, ilgili kişinin sağlığı için gerekli olan herhangi bir tıbbi müdahale derhal yapılabilir.
- **2001 Barcelona Anne/Bebek Hakları**
  - **2001 Barcelona:** Uluslararası İnsan Hakları Bildirgesindeki insan hakları yaşamın tüm evrelerini tanımlar. Gebe bir kadının yaşamla bağdaşmayan anomalili bebeği taşıyorsa, gebeliğe devam etme hakkı veya her ülkede yasal sınırlar içinde gebeliğin tahliyesine, rıza gösterme hakkı vardır. Yaşam sınırları altında olan immatür herhangi bir yeni doğanı canlı tutmak için gayret gösterilmemelidir. Bu olgularda, doğumun yapıldığı yerel, sosyal ve ekonomik durumlar hukuksal hak edişe başvurmadan önce dikkate alınmalıdır.
- **2002-DNRO Florida Supreme/Yargıtay Kararı**
- **2002 ROMA Sözleşme**

- **2002 ROMA Sözleşmesi:** Bu haklar vatandaşlığın üzerindedir.
- **2002 AB Kadına İşkence**
- **2006 BM Özürlü Hakları**
  - **2006 BM Özürlü Hakları:** Başta çocuklar ve özürlüler olmak üzere tüm hastaların danışmanlığını ve savunuculuğunu yapmak ...

Ulusal İnsan Hakları Konusundaki Yasal Düzenlemeler

- **1959-1960 Deontoloji Nizamname**
  - **Hekimlik Mesleği Etiği Kuralları: Hekimin Görev ve Ödevleri:**
  - **Madde 5:** Hekimin öncelikli görevi, hastalıkları önlemeye ve bilimsel gerekleri yerine getirerek hastaları iyileştirmeye çalışarak insanın yaşamını ve sağlığını korumaktır. Meslek uygulaması sırasında insan onurunu gözetmesi de hekimin öncelikli ödevidir. Hekim, bu yükümlülüklerini yerine getirebilmek için, gelişmeleri yakından izler.
- **1980 Anayasa 17. Maddesi**
- **1983 Sterilizasyon**
  - **Sterilizasyon:** Gebeliğin onuncu haftası doluncaya kadar kadının sağlığı açısından tıbbi sakınca olmadığı takdirde, istek üzerine rahim tahliye edilir. Gebelik süresi on haftayı geçen kadınlarda, rahim tahliyesi yapılamaz. Ancak, Tüzük'e ekli (2) sayılı listede sayılan hastalıklardan birinin bulunması halinde kesin klinik ve laboratuvar bulgulara dayanan, gerekçeli raporlarla saptanması zorunludur.
- **1998 Hasta Hakları (2003 Yönerge)**
  - **1998 Hasta Hakları (2003 Yönerge):** *Herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkını haiz olduğu ve hiçbir merci veya kimsenin bu hakkı ortadan kaldırmak yetkisinin olmadığı bilinerek, hastaya insanca muamelede bulunulur.*
  - **Hasta Hakları Yönetmeliği 98:** Tıbbi Gereklilikler Dışında Müdahale Yasağı
  - **Madde 11-** Hasta, modern tıbbi bilgi ve teknolojinin gereklerine uygun olarak teşhisinin konulmasını, tedavisinin yapılmasını ve bakımını istemek hakkına sahiptir.
  - **Madde 12-** Teşhis, tedavi veya korunma maksadı olmaksızın, ölüme veya hayati tehlikeye yol açabilecek veya vücut bütünlüğünü ihlal edebilecek veya akli veya bedeni mukavemeti azaltabilecek hiçbir şey yapılamaz ve talep de edilemez. Ötenazi Yasağı:
  - **Madde 13-** Ötenazi yasaktır. Tıbbi gereklerden bahisle veya her ne suretle olursa olsun, hayat hakkından vazgeçilemez. Kendisinin veya bir başkasının talebi olsa dahil, kimsenin hayatına son verilemez.
  - **Madde 25-** Kanunen zorunlu olan haller dışında ve doğabilecek olumsuz sonuçların sorumluluğu hastaya ait olmak üzere; hasta kendisine uygulanması planlanan veya uygulanmakta olan tedaviyi reddetmek veya durdurulmasını istemek hakkına sahiptir. Bu halde, tedavinin uygulanmamasından doğacak sonuçların hastaya veya kanuni temsilcilerine veyahut yakınlarına anlatılması ve bunu gösteren yazılı belge alınması gerekir.
- **1998 Nüfus Planlaması**
  - **Nüfus Planlaması 98:** GEBELİĞİN SONA ERDİRİLMESİ: Madde 5- Gebeliğin onuncu haftası doluncaya kadar annenin sağlığı açısından tıbbi sakınca olmadığı takdirde istek üzerine rahim tahliye edilir. Gebelik süresi, on haftadan fazla ise rahim ancak gebelik, annenin hayatını tehdit ettiği veya edeceği veya doğacak çocuk ile onu takip edecek nesiller için ağır maluliyete neden olacağı hallerde doğum ve kadın hastalıkları uzmanı ve ilgili daldan bir uzmanın objektif bulgulara dayanan gerekçeli raporları ile tahliye edilir.
- **2003-04-05-07-09 Genelgeler**
- **2005 TCK (2004 CMK)**

- **2005 TCK (2004 CMK):** Tıbbi zorunluluk bulunmadığı halde, rızaya dayalı olsa bile, gebelik süresi on haftadan fazla olan bir kadının çocuğunu düşürten kişi ... Kadının mağduru olduğu bir suç sonucu gebe kalması halinde, süresi yirmi haftadan fazla olmamak ve kadının rızası olmak koşuluyla, gebeliği sona erdirene ceza verilmez.
- **2005 Çocuk Hakları Kanunu**
- **2005 Çocuk Koruma Kanunu**
- **2009 Özürlü Hakları Kanunu**
- **2011 Yönetmelik (Etik)**
- **2011 Türk Ticaret Kanunu**
  - **2011 Türk Ticaret Kanunu Madde 1530:** Aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde, ticari hükümlerle yasaklanmış işlemler ve şartlar batıldır.

Çocuk Hakları Konusundaki Yasal Düzenlemeler

- **1945 Nurnberg İlkeleri**
- **1989 Çocuk Hakları**
- **2001 Barcelona**
- **2002 Rights of Embryo and foetus in Private Law (Turkish National Report)**
- **2005 Türk Çocuk Koruma/Hakları Kanunu**
- **2006 Yaşam Hakkı (Avrupa Konsey Kılavuzu)**
- **2009 J. Perinat. Med. 37 (2009) N1–N3 İSTANBUL DECLARATION ON ETHICS IN PERINATAL MEDICINE**
- **2009 J. Perinat. Med. 37 (2009) Women and children first–or last? The New York Declaration**
- **2010 J. Perinat. Med. 38 (2010) 579–583 Ethical dimensions of periviability**
- **2011 Türk Neonatoloji Derneği Bülteni, Sayı: 23 – 2011 Yaşam Hakkı ve Yaşam Sınırlarında Olanlar İçin Etik İlkeler**

Fransız İhtilalinde tanımlanan 3 vurgu: Bağımsızlık, Eşitlik ve Kardeşlik, genişletilerek hukuk boyutu olmuş, kanunla korunur şekilde sokulmuştur.

İnsan Hakları Bildirgesindeki vurgular: *sağlıklı ve normal biçimde, özgürlük ve saygınlık koşullarında bedensel, zihinsel, ahlak, manevi ve toplumsal olarak gelişmesine olanak sağlayacak fırsat ve kolaylıklardan yararlanır* şeklindedir.

Çocuk Hakları vurguları ayrıca 2 Eylül 1990 yılında oluşturulmuştur. Çocuk Hakları ayrıca korunmaktadır.

AVRUPA SÖZLEŞMESİ

Avrupa Anayasasında ilk (birinci) “TEMEL”i temsil eden Temel Haklar Ana Sözleşmesi, Bu haklar vatandaşlığın üzerindedir ve kişilere aynı şekilde bağlanmaktadır. 51.maddeye göre ulusal kanunlar Nice Statüsüne uygun olmalıdır ... ulusal anayasayı geçersiz kılmamalıdır (Madde 53). Sonuç olarak, Nice Statüsünde öne sürülen şartlardaki açıkların kapatılabilmesi için bazı haklar geniş kapsamlı olarak yorumlanmalıdır. Statünün 35. maddesi sağlığı koruma hakkı vermektedir “koruyucu sağlık tedavisi hakkı ve ulusal kanun ve uygulamalar tarafından oluşan şartlar kapsamında tedaviden yararlanma hakkı”. 35. madde Birliğin “insan sağlığının yüksek düzeyde korunmasını” garanti etmesi gerektiğini belirtir. Burada sağlık hem bir birey ve sosyal iyilik olarak hem de sağlık tedavisi anlamına gelmektedir. Bu tanım (formül) ulusal hükümetler için bir yönlendirme (kılavuz) standardı ortaya sermektedir: hizmet açısından çeşitli sistemlerin kapasite farklarına bakmaksızın “garanti edilen minimum standartlar” katında durmayn her zaman hedefiniz en yüksek düzey olması istenir.

Uluslararası İnsan Hakları İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi: Yaşam ve varlık konusu öncelikle irdelenmelidir.

1. Yaşamın başlama ve bitişi tanımlanamaz. “Yaşamın” ne olduğu ya da ne zaman başlayıp ne zaman sona erdiği –açıklığa kavuşturulmamıştır.
2. Yaşam olmaz ise varlık oluşmaz. Eğer biri yaşam hakkından keyfi olarak mahrum bırakılırsa diğer tüm haklar anlamsız olacaktır.
3. Ölümün dayanağı, gerekçesi irdelenmelidir. Devletler ölüm olaylarını araştırma “pozitif yükümlülük”
4. Gebelikte, hatta anne adayında sağlık boyutu başlamalıdır. Doğmamış yaşama kapsamında koruma yolları verildiği açıktır.
5. Gebelik sonlanması sadece anne (ve baba) rızasına bağlı olamaz. Hamileliğin sonlanmasının sadece annenin özel hayatının bir meselesi olduğu şeklinde yorumlanamaz

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi YORUMU: 8.1. Maddesi prensip olarak, hamileliğin sonlanmasının sadece annenin özel hayatının bir meselesi olduğu şeklinde yorumlanamaz.

Sonuç

İnsan topluluklarının ana birimi insandır, bu bakımdan insanı temel almayan bir yaklaşımın anlamı da olmayacaktır. Buna karşın, insanı daima bir kural ve nizam içinde almak isteyen toplum, onun kişilik bulamamasına da neden olacaktır.

Serbestlik, başkalarının hakkının sınıra kadardır, etik ilkelerin ilk temel prensibi, Primum non nocere, başkasına zararın dokunmasıdır, bırakın her birey kendi davranışını yapsın, ancak suçlar kanun ile tanımlanır, belirgin, kanıta dayalı, şüphe kabul edilmez, yoruma ve varsayımlara da dayanmaz.

Bireyin bağımsızlığı, özgünlüğü ve insan olarak kardeşlik yaklaşımı boyutu, onu sadece kendisi, ailesi ve toplumu değil, tüm insanlığın bir ferdi olarak, saygıya ve hürmete layık kabul etmektedir.

Kişi önce kendisine saygı duymalıdır, bir insan olarak, kendisinin karar verme durumu, sorumluluk alabilmesi, toplumda birey olarak yer alması açısından saygı duymalıdır.

Çalışarak yaptığı değerler, katma liyakatli davranışları, bir maddi, eğitim ve yönetsel olması gerekmez, en büyük yarattığı değer bireyin kendisidir.

Varlık olarak, insan olarak, sevgide ve insanlıkta olmak ile sağladığı değerdir.

Kaynaklar

- 1) UNEKO 2013 sunulan tebliğ
- 2) 1924 Anayasası, www.mevzuat
- 3) 1982 Anayasası, www.mevzuat
- 4) İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, (OHCHR) (Turkish (Türkçe) Source: Secretariat of the Human Rights Coordinating Committee, Turkey)
- 5) M. A. Akşit, UNEKO Kongresi, 2013, Genel. 1,0 ile 4,0 olarak değişkenliği
- 6) Türk Ceza Kanunu, www.mevzuat
- 7) Hak TDK lügati
- 8) [MEDİNE VESİKASI- TDV İslâm Ansiklopedisi \(islamansiklopedisi.org.tr\)](http://MEDİNE VESİKASI- TDV İslâm Ansiklopedisi (islamansiklopedisi.org.tr))
- 9) 622 Medine Antlaşması, Wikipedia
- 10) Fransız İhtilalinin 3 Temel İlkesi, Wikipedia
- 11) Rights, Wikipedia

- 12) European Parliament Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs, Wikipedia
- 13) List of European Commissioners for Justice and Equality, Wikipedia
- 14) Civil liberties, Wikipedia
- 15) Individual and group rights, Wikipedia
- 16) Personality rights, Wikipedia
- 17) [Anne Peters](#). INDIVIDUAL RIGHTS AND NEEDS UNDER INTERNATIONAL LAW
HEAD OF SECTION <https://www.mpil.de/en/pub/research/areas/human-rights/the-individual-in-int-law.cfm>
- 18) Children's rights, Wikipedia
- 19) Kuran: Kuranı Kerim çözümü, www.ahmedhulusi.org. 2008.
- 20) Kuran, Türkçe: Y. N. ÖZTÜRK, Kur'anı Kerim Meali. www.yeniboyut.com/meal.asp.
- 21) İnsan Hakları, Birey Devlet arasındaki ilişki: Google Search
- 22) [Temel Hak ve Özgürlükler Nedir? \(neoldu.com\)](#)
- 23) Nurnberg İlkeleri, Wikipedia